

U. Y. mps le rinfu

Opuszczam pólno z liść

Optimizing for

vi - 1927

910.4

7-60

ՊԱՏԱՆԵԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

13

ԲՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ՍԵՐԻԱ

13

Ե. Կ. ՊԻՄԵՆՈՎԱ

ՈՂԱՊԱՐԻԿՈՎ
ԴԵՊԻ
ԳՐԵՆԼԱՆԴԻԱ

1927

ՊԵՏԼՐՈՏ-ՅԵՐԵՎԱՆ

910.4
7-60

21877

10 NOV 2011

ՊԱՏԱՆԵԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

№ 13

ԲՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ՍՇՐԻՍ

№ 13

Ե. Կ. ՊԻՄԵՆՈՎԱ

910.4

Պ-60

ւժ

ՈՂԱՊԱՐԻԿՈՎ

== Դ Ե Պ Ի ==

ԳՐԵՆԼԱՆԴԻԱ

Յերկու տղայի արկածները հեռավոր հյուսիսում

18449

9

Ռուս. քաղմ. ՌՈՒԲ. ԴՐԱՄԱՅԱՆ

Խմբ. 2. ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ

Հ. Ս. Խ. Հ. ՊԵՏԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ

ՅԵՐԵՎԱՆ — 1927

Տպագրվում է Հ. Ս. Խ. Հ. Մոցրասգլխավարչության կից գործող
Մանկական Գրականության Հանձնաժողովի հավանությունը:

ԳԼՈՒԽ ԱՌԱՋԻՆ

«Մարս» ողապարիկը. — Որհասական չառանգություն. — Ակամա
ոգայություն. — Հեռավոր հյուսիսում. — Վոյսե՞ղ ե՞նք մե՞նք.

Կոնսուլ Խոլմը հենց նոր եր գրասենյակից տուն վերա-
դարձել: Նա շատ եր աշխատել և իրեն չափազանց հոգնած եր
զգում, այդ պատճառով հաճությամբ ձգվեց հարմար բազկա-
թոռի վրա և սկսեց աչքի անցկացնել իրիկվան լրագիրը, վոր
բերել եր իր հետ: Սեղանատնից լսվում եր ափսոսների և ա-
մանեղենների չխչխկոցը: Ակներև եր, վոր Աննետան, նրա ծեր
մորաքույրը, Հաշի համար սեղան եր պատրաստում: Սենյա-
կում սկսեց մթնել: Խոլմը լրագիրը դրեց սեղանի վրա ու
մոտեցավ պատուհանին: «Ի՞նչ արագ սլանում են ամպերը յեր-
կրնքով, — մտածեց նա, — յերևի՝ ուժեղ քամի յե բարձրացել»:

Իսկապես, ամբողջ յերկիրն քր ծածկվել եր ամպերով, և
պատուհանից կարելի յեր տեսնել, թե ինչպես են ծովափում
ծառերը ձկվում, և դեղնած տերևները պոկվում քամուց և մըղ-
վում դեպի հեռուները: Ասես թե փոթորիկ եր սկսվում: Բայց
չե՞ վոր աշուն ե, և այդ զարմանալի չե: Յերանի այն մար-
դուն, վոր այս յեղանակին նստած ե տաք՝ սենյակում և չի
նկատում քամու կատաղի թափը:

Խոլմը լուսամուտից հեռացավ և բաց արավ սեղանատան
դուռը:

— Աննետա, կինս վերադարձել ե, — հարցրեց նա:

— Դեռ վո՞չ, — պատասխանեց պառավը, — նա յերկու տը-
ղանների հետ ժամի չորսին ե գնացել: Երիկն ու Խելգեն ու-
զում եյին անպայման տեսնել «Մարս» ողապարիկի թոխչը:

— Ա՛խ, հա, — ասաց Խոլմը. — Մոռացել եյի: Այսոր ե նը-

շանակված «Մարս»-ի թռիչքը: Հավանաբար, լրագրում ազդե-
կա տպված: Ահա:

Նա կրկին առավ լրագիրը և կարդաց, թե ինչ որ, և ժա-
մի քանիսին է տեղի ունենալու ողապարիկի թռիչքը: Հետո
գալիս եր նրա կազմության նկարագրությունը: «Մարս»-ը բարձ-
րանալու մեծ ուժ պիտի ունենար: Նրա մեծության մասին
կարելի չէր գաղափար կազմել նրա նավակից, ուր սովորական
պայմաններում տասը մարդ կարող էին տեղավորվել: Առաջին
անգամ այդ հսկայական գնդով չորս մարդ են բարձրանալու,
բայց մնացած վեց մարդու պակասող կշիռը փոխարինվում է
ամեն տեսակի պաշարեղենով և զանազան իրերով, վորոնք ան-
հրաժեշտ են այդպիսի ճանապարհորդության համար:

Ձանազան ուտելիղենների, կոնսերվանների և այլն ապրանք-
ների քանակը հաշված է մեկ շաբաթվա համար: Բացի այդ,
նավակում կան պահեստի մորթե զգեստներ և քնելու համար
հրաշալի մեշուկ, ուր կարող են տեղավորվել յերկու մարդ: Այդ
թռիչքի նպատակն է — պարզել, թե այդպես ծանրաբեռնված
մի ողապարիկ, վորքան ժամանակ կարող է, առանց իջնելու,
մնալ ոդում և ինչ հեռավորությամբ կթռչի:

Հսկայական գունդը, վոր սկսեցին գիշերը գազով լցնել
վաղ առավոտյանից արդեն տների տանիքներից ու ծառերից
վեր եր բարձրացել: Այսօր տեղի չէ ունենալու թռիչքը, ժամը...

Սոսկալի քամու հոսանքն անձրևի հետ ուժգնորեն խփեց
լուսամուտի ապակուն, այնպես, վոր փեղկերը ցնցվեցին: Խոլ-
մը ընթերցանությունն ընդհատեց: Ի հարկե, այս յեղանակին
ողապարիկը բարձրանալ չի կարող: Քա՛մին փչում է մրրիկի
նման:

Այդ ըոպեյին զանգը հնչեց:

— Ահա կինս ու յերեխաները, — ուրախ գոչեց Խոլմը և
գնաց մուտքի դուռը բանալու:

Իսկապես, նախադռան առաջ կանգնած եր կինը: Բայց
նա միայնակ եր և կատարելապես ուժասպառ, կպել եր դռան
շրջանակին և աճրող յարմնով հեկեկանքից ցնցվում եր: Վա-
խեցած Խոլմը նրան սենյակ տարավ, վորովհետև նա հաղիվ եր

կանգնում վոտքի վրա. բայց յերկար ժամանակ չկարողացավ
նրա բերնից մի խոսք քաշել: Հեկեկանքները չեյին թողնում
վոր խոսի: Պարզ եր, վոր սարսափելի մի բան եր պատահել:
Խոլմը նրա ընդհատվող խոսքերից կարողացավ միայն ահա հաս-
կանալ, վոր յուր վորդիները յնթարկվում են սոսկալի վտա-
զի, և գուցե... վոչնչացել են:

Հաջորդ առավոտ թերթերում տպված եր, թե նախորդ որը
ինչ է տեղի ունեցել այն հրապարակում, վորտեղից, ողային
ճանապարհորդության համար պատրաստ «Մարս»-ը ցույց եր
տրվում: Քամու ուժեղանալու հետևանքով, վոր սաստիկ մըր-
րիկի կերպարանք եր ընդունել, թռիչքը տեղի չեւ ունեցել:
Այս բանը կոնսուլի կնոջը հայտնեց իր ամուսնու յեղբայր ո-
ղաչու Խոլմը, վորը յերկու ոգնականներով և մի մեքենավա-
րով թռիչք պիտի գործեր այս ողապարիկով: Այն ժամանակ,
չերբ կոնսուլի կինը խոսում եր իր տաքեր հետ, նրա տղերքը
չսփազանց հետաքրքրված ողապարիկով, գնացին այն դիտե-
լու: Վորովհետև շատ շուտ մթնել սկսեց, ուստի վոչ վոք չնը-
կատեց, վոր յերեխաները ողապարիկի նավակն են մտել: Ան-
շուշտ, նոցա մտքով վտանգ չեւ անցնում և նոքա ուզում է-
յին իրենց մոր և հորեղբոր հետ կատակ անել և հարկադրել
նրանց՝ փնտռել իրենց: Հասկանալի չէ, վոր սովորական պայ-
մաններում, վոչինչ չեւ պատահի: Բայց, յերբ զինվորներն ո-
ղապարիկը պահող կապերն արձակեցին, վորպեսզի այն քաշեն
ծածկոցի տակ, այդ միջոցին, հանկարծակի վրա հասնող մըր-
րիկը պոկեց պարանները նրանց ձեռքից, և բաց թողնված
«Մարս»-ը աբազորեն դեպի վեր թռավ: Յերեխաները վախե-
ցած աղաղակներով միայն այդ ըոպեյին իմաց արին, վոր ի-
րենք նավակում են գտնվում: Բայց ողապարիկը պահել անհը-
նարին եր, և մի քանի ըոպե հետո, ամպերի մեջ հաղիվ նկա-
տելի յեր մի մութ կետ, վորն անհավատալի արագությամբ մըր-
վում եր դեպի հեռուն և շուտով, տեսողությունից միանգա-
մայն անհայտացավ: Ի միջի այլոց, վրա հասնող ամպերն ու
մթությունը խանգարում էին վորևե բան դիտել:

Դժվար է նկարագրել այդ յերկու յերեխաների ծնողները

հուսահատութիւնը, յերեխաների, վորոնք ակամա ողաչուներ
դարձան: Մերիկը շարունակում եր մոլեգնել և ո՞վ գիտե, թե
ողապարիկը վորքան ժամանակ կարող ե պահել իր բարձրանա-
լու ուժը: Ակներե ե, ողապարիկը շատ բարձրացավ, այդ պատ-
ճառով անհնար չեղավ վորոշել, թե ո՞ւր ե քշում նրան քամին:
Տղաներն ել բոլորովին չգիտեյին, թե ինչպես պիտի վարել ո-
ղապարիկը, և այս պատճառով յերկուղը լուրջ եր: Փոթորիկն
ողապարիկը ծովի կողմը քշեց և ո՞վ գիտե, թե ինչ վիճակ ե
սպասում ակամա ողաչուներին: Ողապարիկը ծովը ընկնելու
դեպքում, նոքա կարող են խեղդվել, կամ կարող են խեղդա-
մահ լինել բարձունքում, ուր ողը հետդիտե նոսրանում ե և
թթվածնի պակասութեան պատճառով, վոր շնչառութեան հա-
մար այնքան անհրաժեշտ ե, շնչառութեան ավելի ու ավելի
դժվարանում ե: Այսպես թե այնպես, վոչ վոք հույս չունեք,
թե տղաները կարող են ազատվել: Չնայելով, վոր ամեն տեղ,
վոչ միայն հյուսիսային Յեվրոպայում, այլ և Ամերիկայում
հայտնեցին այս դեպքի մասին և ամենուրեք նայում ու փնտ-
ռում եյին ընկած ողապարիկի վորեւ հետք, բայց վոչ մի
տեղ վոչինչ չգտան, և վոչ մի նավ չտեսավ նրան ծովի վրա:
«Մարս»-ի մասին վոչ մի տեղեկութիւն չստացվեց, և այս
տխուր պատահարը կամաց-կամաց մոռացան: Չմոռացան մի-
այն անբախտ ծնողները, չդադարելով վողբալ իրենց խեղճ յե-
րեխաներին, վորոնց բախտն անհայտ մնաց...

Սակայն «Մարս»-ը չոչնչացավ, ինչպես մտածում եյին
շատերը: Ողապարիկն իջավ հեռավոր հյուսիսում, բեռնային
շրջանում, ինչ վոր ամայի ափ:

Երիկն ու Խելգեն վողջ և առողջ դուրս յեկան ողապարի-
կի կողովի միջից և սկսեցին դիտել: Նրանք մոտակայքում մի
բարձր, լերկ ժայռ տեսան, և Երիկը վճռեց բարձրանալ նրա
զագաթը, վորպեսզի այնտեղից դիտի շրջապատը և հնարավո-
րութեան չափով իմանա, թե ո՞ւր են ընկել իրենք: Նրա փո-
քըր յեղբայր Խելգեն, գանգատվելով հոգնածութիւնից, հրա-
ժարվեց նրա հետ գնալ: Նա լալիս եր, և Երիկը վոչ մի կերպ
չկարողացավ մխիթարել ու հանգստացնել նրան:

Բայց Երիկը, չնայելով յուր հասակին—նա դեռ տասն-
հինգ տարեկան եր—ոժտված եր տղամարդու բնավորութեամբ
և ուժեղ կամքով: Նա հիշեց իր հոր խոսքերը, թե հոգեպես
իւրբեք չպիտի ընկճվել: Կամքի ուժով և յեռանդով մարդ կա-
րող ե շատ բանի հասնել և ամենադժվարին հանգամանքների
միջից հաղթական յեկնել: Իրենց թեթևամտութեան և անմտու-
թեան պատճառով շատ դժվար, գուցե և վտանգավոր դրութեան
ընկան և այժմ, ինչպես մեծ յեղբայր, նա պիտի հոգար յուր և
Խելգեյի ազատութեան մասին:

Բայց ամենից առաջ հարկավոր եր պարզել, թե ո՞ւր են
գտնվում իրենք: Վորքան են հեռացել իրենց հայրենիքից՝ Դա-
նիայից:

Երիկը մեծ դժվարութեամբ բարձրացավ զառիվեր ժայռ:
Նրա զագաթից հնարավոր եր չորս կողմը զննել: Ողը բլուրե-
ղի պես մաքուր եր, և այդ պատճառով նա կարողացավ ամեն
բան պարզ տեսնել:

Նա տեսավ՝ մեծ ու փոքր ժայռեր, ծովածոցեր, ծուռու-
մուռ խորշեր, վորոնք խորը կերպով մտնում եյին ափի մեջ,
հեռվում, յերկրի խորքերում, տեսավ բարձր լեռներ ձյունա-
պատ կատարներով և սառցարաններով, վորոնք իջնում եյին
մինչև ծովը, ուր նրա մակերևույթի վրա լողում եյին մեծ սառ-
ցաշերտեր ու սառցասարեր, թեպետև դեռ նոր սեպտեմբեր ա-
միսն եր և հետևապես ձմեռը դեռ չեր յեկել: Երիկը վոչ մի
տեղ մարդկային բնակութեան և վոչ մի հետք չնկատեց, վոչ մի
տեղ մարդ կամ տուն չեր յերևում, և վոչ ել կապույտ ծուխ
արձակող ծխնելույզներ: Չեյին յերևում՝ վոչ դաշտեր, վոչ մար-
զագետիկներ, վոչ վորեւ ընտանի կենդանի, վոչ գյուղ, վոչ
ծաղիկ կամ կանաչ: Չորս կողմը ամալութիւնն եր: Ի գուր Ե-
րիկը նայում եր հեռուն, հուսալով այնտեղ կյանքի վորեւ նը-
շույլ տեսնել: Վոչ, այդ յերկիրը մեռած յերկիր եր: Ողում
վոչ մի թռչուն չեր թռչում և վոչ մի բան չեր խանգարում
այդ տարրերնակ, հոգեմաշ հանգստութիւնն ու լուութիւնը, վոր
թագավորում եր չորս կողմը:

և պատրաստել ուտելու համար: Հանկարծ երիկը արժաթապատ փայտով, ճանապարհորդական մեծ պայուսակ տեսավ, վորի վրա փորագրված էր խումբի ազգանունը:

— Հորեղբորս պայուսակն ե այս, — ուրախ գոչեց նա:

Նա գրչահատով փականքը ջարդեց: Պայուսակում գործիքներ, քարտեզներ, ե ինչ վոր արդ ու զարդի առարկաներ կային. բաց հաց, կտոր-կտոր արած խոզի ապուխտ և յուղ ել գտնվեց: Հացը քարի պես կոշտ էր, իսկ յուղը սառել էր: Բայց տղաներն ամուր ատամներ ունեյին. բացի այդ նոքա սոսկալի քաղցած էյին:

Սակայն, արևը դեռ ևս մայր չէր մտնում, և որը շարունակվում էր:

— Յես չեմ հասկանում, այս ի՞նչ ե նշանակում, — ասաց երիկը, — Ա՛խ, մենք ժամացույց վոր ունենայինք:

— Հա, մենք վոր ժամացույց ունենայինք, հորեղբոր ժամացույցի պես, վոր ամբողջ շաբաթ էր բանում և ցույց եր տալիս որերն ու ժամերը, — ավելացրեց խելգեն:

— Հորեղբոր խրոնոմետրը. — բացազանչեց երիկը: Անկարելի յե, վոր իր հետ վերցրած չլիներ: Մեկ ել քրքրենք պայուսակը:

Իրոք, ժամացույցը պայուսակումն էր, խելգեն գտավ:

— Տո՛ւր՝ տեսնեմ, տո՛ւր՝ տեսնեմ, — գոչեց երիկը անհամբերությամբ դողալով: Ի՞նչ որ ե այսօր:

— Սեպտեմբերի 25-ը:

— Իսկ մենք ողապարիկով բարձրացանք 22-ին: Ուրեմն մենք յերեք որ ճանապարհ ենք յեկել: Հիմա յեմ հասկանում, թե ինչո՞ւ փորներս վեց-վեց ե անում: Ժամի բանիսն ե հիմա:

— Ժամի տասներկուսն ե, — պատասխանեց խելգեն:

— Ի՞նչպես, մի՞թե այժմս կեսօր ե:

— Վոչ, երիկ, լավ ե՛ ինքդ առնես ու նայես...:

Յեվ խելգեն ժամացույցը մեկնեց յեղբորը:

— Կես գիշեր ե, — գոչեց երիկը, — Յեվ դեռևս լույս ե: Արևն ել մայր չի մտել:

— Կես գիշերային արև ե, — կամացուկ շշշաց խելգեն:

Հանկարծ երիկը լուեց: Նա նայեց չորս կողմ, տեսավ ծովի մեջ լողացող սառույցները, լեռներից իջնող սառցասարերը և ձյունը, վոր չէր հալել և դեռ սեպտեմբերին նստած էր...: Պարզ էր, վոր այնտեղ ձյունը յերբեք ամբողջովին չի հալչի...:

— Յերթանք խելգե, — դարձավ նա յեղբորը, — քանի վոր կես գիշեր ե, ժամանակ ե պառկել, քնել և հանգստանալ... վորպեսզի ուժ ստանանք: Մեր ուժերը դեռ մեզ պետք կգան, — ավելացրեց նա կամացուկ ձայնով:

Տղաները յերկուսով մտան քնելու մեշուկը և վերևից ծածկեցին: Մեշուկում տաք էր ու սիրուն: Երիկը բռնեց յեղբոր ձեռքն ու սեղմեց:

— խելգե, — ասաց նա քնքշաբար, — չհուսահատվես, յես հիմա գիտեմ, թե ո՛ւր ենք գտնվում:

— Երիկ. մի՞թե կարծում ես, վոր յես վաղուց գլխի չեմ ընկել այդ: Չե՛ վոր յես աշխարհագրություն իմ սովորել: Յես գիտեմ, վոր կես գիշերային արև Նորվեգիայում ե լինում...:

— Նորվեգիայում...: խելգե...: Վո՛չ մեզ վիճակված չէր այդքան լավ յերկիր ընկնել: Քեզ կասեմ, թե մենք վորտեղ ենք գտնվում, մենք Գրենլանդիայումն ենք:

խելգեն վերջապես հասկացավ. Գրենլանդիան, — չե՛ վոր այդ հեռավոր յերկիր ե, ուր ամբողջ տարվա ընթացքում լինում ե շատ յերկարատև ցերեկ և մի յերկար ձմեռային գիշեր: Յեվ Գրենլանդիայում, ձյունների տակ վո՛րքան խիզախ ճանապարհորդներ են թաղված...:

խելգեն դառն լաց յեղավ: Բայց երիկը գրկեց նրան և սկսեց մխիթարել:

— Լաց մի լինիր, — ասաց նա, — տղամարդ լինենք: Ժամանակին մենք կպարծենանք, վոր այսքան փորձանքներ ենք կրել: Յես հավատացած եմ, վոր, ինչպես ել լինի, դժվարություններից դուրս կգանք: Մի մոռանար, վոր Գրենլանդիայում դանիական վերաբնակություններ կան...: խելգեն կամաց-կամաց հանգստացավ ու քնեց: Բայց երիկը յերկար ժամանակ չէր քնում և մտածում էր...:

Ի՞նչ ահագին պատասխանատվություն ե ընկնում ինձ վր-

և պատրաստել ուտելու համար: Հանկարծ երիկը պրծաթապատ փայտով, ճանապարհորդական մեծ պալուսակ տեսավ, վորի վրա փորագրված էր խորմի ազգանունը:

— Հորեղբորս պալուսակն ե այս,— ուրախ գոչեց նա:

Նա զըշահատով փականքը ջարդեց: Պալուսակում գործիքներ, քարտեզներ, ե ինչ վոր արդ ու զարդի առարկաներ կային. բայց հաց, կտոր-կտոր արած խոզի ապուլխտ և յուղ ել գտնվեց: Հացը քարի պես կոշտ էր, իսկ յուղը սառել էր: Բայց տղաներն ամուր ատամներ ունեյին. բացի այդ նոքա սոսկալի քաղցած էյին:

Սակայն, արևը դեռ ևս մայր չէր մտնում, և որը շարունակվում էր:

— Յես չեմ հասկանում, այս ի՞նչ ե նշանակում,— ասաց երիկը,— Ախ, մենք ժամացույց վոր ունենայինք:

— Հա, մենք վոր ժամացույց ունենայինք, հորեղբոր ժամացույցի պես, վոր ամբողջ շաբաթ էր բանում և ցույց էր տալիս որերն ու ժամերը,— ավելացրեց խելգեն:

— Հորեղբոր խրոնոմետրը.— բացագանչեց երիկը: Անկարելի յե, վոր իր հետ վերցրած չլինեք: Մեկ ել քրքրենք պալուսակը:

Իրոք, ժամացույցը պալուսակումն էր, խելգեն գտավ:

— Տո՛ւր՝ տեսնեմ, տո՛ւր՝ տեսնեմ,— գոչեց երիկը անհամբերությամբ դողալով: Ի՞նչ որ ե այսոր:

— Սեպտեմբերի 25-ը:

— Իսկ մենք ողապարիկով բարձրացանք 22-ին: Ուրեմն մենք յերեք որ ճանապարհ ենք յեկել: Հիմա յեմ հասկանում, թե ինչո՛ւ փորներս վեց-վեց ե անում: Ժամի քանիսն ե հիմա:

— Ժամի տասներկուսն ե,— պատասխանեց խելգեն:

— Ի՞նչպես, մի՞թե այժմս կեսոր ե:

— Վոչ, երիկ, լավ ե՛ ինքդ առնես ու նայես....:

Յեվ խելգեն ժամացույցը մեկնեց յեղբորը:

— Կես գիշեր ե,— գոչեց երիկը,— Յեվ դեռևս լույս ե: Արևն ել մայր չի մտել:

— Կես գիշերային արև ե,— կամացուկ շնչաց խելգեն:

Հանկարծ երիկը լուեց: Նա նայեց չորս կողմ, տեսավ ծովի մեջ լողացող սառույցները, լեռներից իջնող սառցասարերը և ձյունը, վոր չէր հալել և դեռ սեպտեմբերին նստած էր....: Պարզ էր, վոր աջտեղ ձյունը յերեք ամբողջովին չի հալչի....:

— Յերթանք խելգե՛,— դարձավ նա յեղբորը,— քանի վոր կես գիշեր ե, ժամանակ ե պառկել, քնել և հանգստանալ... վորպեսզի ուժ ստանանք: Մեր ուժերը դեռ մեզ պետք կզան,— ավելացրեց նա կամացուկ ձայնով:

Տղաները յերկուսով մտան քնելու մեշոկը և վերևից ծածկեցին: Մեշոկում տաք էր ու սիրուն: Երիկը բռնեց յեղբոր ձեռքն ու սեղմեց:

— խելգե՛,— ասաց նա քնքշաբար,— հուսահատվես, յես հիմա գիտեմ, թե ո՛ւր ենք գտնվում:

— Երիկ. մի՞թե կարծում ես, վոր յես վաղուց գլխի չեմ ընկել այդ: Չե՞ վոր յես աշխարհագրություն իմ սովորել: Յես գիտեմ, վոր կես գիշերային արև Նորվեգիայում ե լինում....:

— Նորվեգիայո՞ւմ....: Խեղճ խելգե՛....: Վոչ մեզ վիճակված չէր այդքան լավ յերկիր ընկնել: Գեղ կասեմ, թե մենք վորտեղ ենք գտնվում, մենք Գրենլանդիայումն ենք:

Խելգեն վերջապես հասկացավ. Գրենլանդիան,— չե՞ վոր այդ հեռավոր յերկիր ե, ուր ամբողջ տարվա ընթացքում լինում ե շատ յերկարատև ցերեկ և մի յերկար ձմեռային գիշեր: Յեվ Գրենլանդիայում, ձյունների տակ վորքան խիզախ ճանապարհորդներ են թաղված....:

Խելգեն դառն լաց յեղավ: Բայց երիկը զրկեց նրան և սկսեց մխիթարել.

— Լաց մի լինիր,— ասաց նա,— տղամարդ լինենք: Ժամանակին մենք կպարծենանք, վոր այսքան փորձանքներ ենք կրել: Յես հավատացած եմ, վոր, ինչպես ել լինի, դժվարություններից դուրս կզանք: Մի մոռանար, վոր Գրենլանդիայում դանիական վերաբնակություններ կան....: Խելգեն կամաց-կամաց հանգստացավ ու քնեց: Բայց երիկը յերկար ժամանակ չէր քնու՛մ և մտածում էր....:

Ի՞նչ ահագին պատասխանատվություն ե ընկնում ինձ վր-

րա: Հետևյալ առավոտ նորա թարմացած և առույգ վեր կացան, ու վորոշեցին, ամենից առաջ իրենց բնակարանը կարգի բերել:

— Ահա այստեղ լավ է, — ասաց Նրիկը կանգ առնելով մի մեծ քարի մոտ, վոր ժայռից պոկվել ու գլորվել էր ներքև՝ հովտի խորքերը:

Քարի այդ գանգվածը կապտապանի մեզ ծովային փոթորիկներից: Այժմ մեզ միայն տուն է պակասում: Բայց մենք ունենք ողապարիկի կտորները. նրանցով վրան կը շինենք: Բայց վորտեղից սյուներ գտնենք:

— Սյուները ի՞նչներիս են պետք, — հանդարտ նկատեց Խելզեն: Չէ՞ վոր մենք զամբյուղ ունենք:

— Ա՛խ, ճիշտ վոր, զամբյուղը... հրճվեց Նրիկը: Ի՞նչ լավ միտք:

Այս արկածը նույնիսկ սկսում է հաճելի դառնալ իրեն: Վոր պիտի սնունդ է մատակարարում այն իր հնարագիտությամբ: Բայց նա դեռ ծանոթ չէ բեռային ձմռան վտանգներին:

Ողապարիկի ահռելի զամբյուղը, վոր ի նկատի յեր առնված տասը մարդու համար, անշուշտ յերկու տղաների համար բավական ընդարձակ էր, և նրանք տաք-տաք գործի կպան:

Նախ հարկավոր էր կողովը դատարկել, դուրս հանելով նրա միջի իրերը, հավաքել ու թագցնել: Մի քանի ամիս գուցե իրենց գոյությունը դրանից կախված լիներ:

Նրանց դեմքից, յերբ զբաղված էին զամբյուղով, ըրբ-տինքն առվի պես հոսում էր: Նրանք կողովը շուռ տվին կողքի վրա և դեմ տվին ժայռին, այդպիսով տանիք ու պատեր կազմվեցին: Բնակարանը դրսից ու ներսից պատեցին ողապարիկի անթափանցելի կտորով և մեծ քարերի ոգնությունը ամրացրին: Հետագայում, յերբ ձյուն գար, իրենց տնակը կծածկեր ձյան փափուկ շերտով, և նրանք մուտքի մոտ, ձյան մեջ, տունների պես բան կշինեն, ինչպես նրանք այդ տեսել էին եսկիմոսների բնակարանների նկարներում:

Տնակը տաք է ու լավ. նրանք շատ գոհ են: Հարթ քարը ծառայում է նրանց ինչպես թախտ: Նրա վրա մի քանի ծալ

մետաքսյա կտորներ փռեցին և փափուկ ու սիրուն պառկում են այնտեղ: Աշխատանքից հետո հրաշալի հանգստանում են քրնելու պարկում: Բնակարանի մնացած ազատ տարածությունը բռնված է կողովում գտած իրերով և ուտելիքներով:

Նրիկն ուտելիքների մանրամասն ցուցակ կազմեց և թեթևացած սրտով նկատեց, վոր իրենք առնվազն մի քանի ամիս պաշարով ապահովված են: Իսկապես զարմանալի յեր, ինչքան բաներ կային արկղում: Այնտեղ քսան մարդ կերակրելու հաշվով՝ թխվածքներ, յուղ, պանիր, խոզի ապուխտ, սուրճ և կոնսերվա կար: Այս կարող էր բավականացնել տղաներին առնվազն յերկու, նույնիսկ մինչև յերեք ամիս: Իսկ յեթե իրենք այս պաշարը ձկներով ու վորսերով լրացնեն, այդ դեպքում, ուրեմն, այն յերկար ժամանակ հերիք կանի: Բացի ուտելիքներից, նոքա այլ առարկաներ էլ գտան, — նավթի պրիմուս, յերկու թիթեղյա տուփ նավթ, ամեն մեկը 10 լիտր նավթով, զինվորական հրացան՝ յուր փամփուշտներով, վորսորդական հրացան, ատրճանակ՝ հիսուն փամփուշտով, յենթասպայի սվին, կացին և մի քանի զանազան տեսակի գործիքներ, ի միջի այլոց, ջերմաչափ, լուսանկարչական ապարատ, յերկու հեռադիտակ, մի քանի քարտեզ, թուղթ և գրենական պիտույքներ:

Հագուստեղենից կային չորս մուշտակ և հորեղբոր Խուլի փոքրիկ պաշուսակը:

— Դե, հիմա սուրճ խմենք, — ասաց Նրիկը, իրերը դասավորելը վերջացնելով:

Որվա վերջին մասը նոքա անց էին կացնում քնելու պարկում, բայց նախքան քնելը, նոքա յերկար խոշորդակցում էին, թե ինչպես ծովահորթ սպանեն:

Յեթե այդ մեզ հաջողվի, մենք լուսավորություն համար ծովահորթի ճարպ կունենանք և խոհանոցի համար՝ վառելիք, այդպիսով նավթը կարող ենք տնտեսել: Հուսանք, վոր ամեն բան լավ կանցնի, — բացառանք Նրիկը:

Բայց Խելզեն Նրիկի ուրախալից հույսերին մասնակից չեր:

— Այդ լավ, — համաձայնվեց Խելզեն, — բայց... յեթե նույն-

իսկ մեկ հատ փամփուշտ ի զուր չկորչի, յեթե ամեն անգամ մենք մեկական ծովահորթ սպանենք, աշուտ մենայնիվ, ժամանակ կգա, յերբ մեր փամփուշտները կսպառվեն: Իսկ յերբ մաշվեն մեր հագուստները: Կամ մեզ վրա արջեր հարձակվեն: Կամ յերբեք, յերբեք այստեղից դուրս չգանք...:

— Այո, իրավացի յես,— պատասխանեց Երիկը,— կամ յեթե մեզ վրա սարերը փուլ գան... կամ յեթե պարզվի, վոր մենք հրաբլիսի վրա յենք գտնվում: Բայց գիտե՞ս՝ ամենից վատը վորն է, Խելզե:

— Վո՛չ,— պատասխանեց Խելզեն:

— Ամենից վատն այն կլինի, յեթե մենք հուսահատվենք... և վախից մեռնենք:

Խելզեն հուզված լռեց:

— Գիտե՞ս ինչ, Խելզե,— հանկարծ ասաց Երիկը,— մենք մեր այս տիրապետություն համար դեռ անուն չենք գտել: Այս տեղն անվանենք «Հուլսի Հովիտ»:

ԳԼՈՒԽ ՅԵՐՐՈՐԴ

Սճեհաջող վորսորդություն.— Բեվեռային ձմռան սարսափները.— Վորսորդություն.— Ծովացուկեր.— Ծովացուկի աչքը.— Ծանր աշխատանք.— Ձսեռնամուտը.— Մոտիկներ.— Բեվեռային գիշեր.— Յերեմի միտք.— Մոր ծննդյան օրը.

Երիկը վճռեց յուր բազմը փորձել և ծովահորթեր վորսալ: Բայց զուր, սկզբում շատ անհաջող անցավ: Նա անտեղի տասնյերկու փամփուշտ փչացրեց, և վոչ մի ծովահորթ չխրվելով՝ վշտացած տուն վերադարձավ:

Նրա գլխով տխուր մտքեր անցան: Յեթե ծովահորթի ճարպ չունենան, այդ դեպքում նավթի պաշարը բեռնային յերկար ձմեռվան համար չի հերիքի: Ինչ կլինի այն դեպքում, յերբ պրծնի: Երիկը գիտեր, վոր բեռնային շրջաններում, հեռավոր հյուսիսում շատ շաքաթների ընթացքում ձմռանը արև չի յերևում: Հեռավոր հյուսիսում, այնտեղ, վորտեղից անվե-

հեր ճանապարհորդ Պիրին դեպի հյուսիսային բևեռ ուղևորվեց, ձմռան գիշերը տևում է մինչև չորս ամիս, իսկ ամենահյուսիսում՝ դանիական գաղութ Ուպերնավիկում՝ յերեք ամիս: Յեվ ամեն բան, ամեն ինչ ձմռանը բևեռային շրջաններում սառչում է: Ծովահորթերը, ծովացուկերը, թռչունները և բոլոր կենդանի արարածները, վորոնք ամառը և աշնանը սառույցների մեջ բնակություն են հաստատում, այդ ժամանակ հեռանում են: Յեվ եսկիմոսները ձմեռն իրենց հավաքած պաշարով են ապրում: Վայ նրան, ով բեռնային ձմռան չափով բավականաչափ պաշար չի հավաքել: Դժբախտություն է, յերբ ձմեռը սովորականից ավելի յե յերկարում: և սառույցն ուշ է շարժվում: Յեթե ամբողջ պաշարը վերջանում է, այդ դեպքում սովամահություն է պատահում: Բայց լավ տարիներում եսկիմոսի համար դժվար չե ծովահորթերի մսից բավականաչափ պաշար պատրաստելը: Այսպիսի ցրտերի մեջ պաշարը չի փչանում, իսկ վորպեսզի արջերը չքաշեն այն, եսկիմոսը նրա վրա մեծ և ծանր քարեր է դարսում: Ձմռան յուր գոյությունը ապահովելով՝ նա հանգիստ բնում է, և բեռնային գիշերը նրա համար աննկատ է անցնում: Նա յերբեմն-յերբեմն միայն դուրս է սողում խրճիթից, և շներ լծած սահնակներով զբոսնում, հարևաններից մեկն ու մեկին այցելելու նպատակով: Երիկը վերհիշեց այն բոլորը, ինչ վոր եսկիմոսների մասին կարդացել էր ու գիտեր: Չէ վոր եսկիմոսները տեղավորվել և ապրում են այս բեռնային ամայության մեջ: Բայց ի՞նչ կպատահի իրեն և յուր յեղբորը: Նա զգաց, վոր իր հոգում հուսահատությունն է սողոսկում:

Խելզեն նրան եր սպասում. նա համեղ ճաշ էր պատրաստել, սիսեռյա կոլբաս ու թխվածք, սակայն, այս հյուրասիրությունից տեսարանն անգամ Երիկի տխուր մտքերը չցրվեց: Ամեն մի պատուհի հետ նա մտածում էր, թե ինչ կպատահի, յերբ պաշարը վերջանա: Վո՛չ, ինչ գնով էլ լինի, նոքա ծովահորթ պիտի սպանեն և այն էլ մի քանիսը: Յեվ ամեն մի տուփ կոնսերվա բանալիս՝ Երիկի սիրտը վախից ճմլվում էր: Ինչ է լինելու, յերբ բաց կանեն ամենավերջին տուփը:

Այսպիսի տխուր մտքերով տարված՝ իր անհաջող վորսորդութիւնից տուն վերադարձավ. նա կամաց յերգում եր. իրեն հոգնած զգալով, վճռեց պառկել քնելու մեշոկը, վորպէսզի հանգստանա և սկսեց փռել մեշոկը: Այդ միջոցին խելագէն ձյուն հալաբելու և հալեցնելու համար բնակարանից դուրս յեկավ, վորովհետև ջուր չունեցին: Բայց հազիվ եր նա գլուխը դուրս հանել, յերբ անմիջապէս գոչեց.

Նկ. 1.

— Երիկ, երիկ, շոտ, շոտ այստեղ յեկ:

Երկին անմիջապէս դուրս թռավ և նրա աչքի առաջ բացվեց վաղուց ի վեր ցանկացած տեսարանը: Ափի մոտ մի քանի ծովացուներ սառցի վրա ելին դուրս յեկել և այնտեղ, կեսգիշերային արևի

ճառագայթների տակ, հանգստանում էին:

— Սպասիր այդտեղ, խելագէ, — գոչեց Երիկը, արագութեամբ վերցրեց հրացանը և մի քանի փամփուշտներ դնելով գրպանը, վազեց: Մինչև ասի վազելով, նա ձյան կուլտի յետեւում թագնվեց և սկսեց դիտել ծովացուներին: Վեց ահագին կենդանիներ սառցի վրա պառկած էին: Քանի հազար փութ միս ու ճարպ կլինեցին նրանք — մտածեց նա:

Նա արդեն պատրաստվել եր հրացանը կրակել, յերբ բարեխտաբար, հիշեց, վոր ինչ վոր տեղ ինքը կարդացել է ծովացուների վորսի մասին: Գնդակը պիտի ե ուղղել ծովացուի ճիշտ գլխին, հակառակ դեպքում՝ նրան սպանել չի կարելի: Հետևապէս այնպէս պետք եր մոտենալ ծովացուներին, վոր նոցա նահանջի ճանապարհը փակվի: Երիկը սառցի վրայով բալկեց և նախքան ծովացուներին մոտենալը, մեծ շրջապտուկա կատարեց: Ի միջի այլոց, նրանց մոտենալը դժվար չեր, վորովհետև անճոռնի, ծուլ կենդանիները նուրբիսկ գլուխները շուռ չտվեցին նրա կողմը:

Նա հրացանն արձակեց և սպանեց յերկսին, հետո պատրաստվում եր խփել չերրորդին, յերբ հանկարծակի նայեց ծովացուի աչքերին: Ինչ զարմանալի աչքեր ունեւր նա: Յեվ երիկը չկարողացավ կրակել: Հանկարծ նրա մեջ մի կրքոտ ցանկութիւն առաջացավ — հրացանը շարտել և փախչել, վորքան կարելի չէ, հեռուն, դեպի Դանիա, մոր մոտ, փարվել նրան և լաց լինել, անվերջ լաց լինել....:

Բայց դաժան իրականութիւնը հարկադրեց աղախին ինքը իրեն զսպել: Խելագէն նրա թուլութիւնը չպիտի տեսներ: Նա հիշեց, վոր իրենց կյանքն այս ավարից եր կախված, և դրանից պետք ե ոգտվելին:

Յեվ ահա խեղճ տղաներն սկսեցին ծանր աշխատանքը: Մսի այդ ահագին լեռները հարկավոր եր կտոր-կտոր անել, քերթել կաշին և ճարպն առանձնացնել: Այս ահագին աշխատանք եր: Կացինն ու սվինը գործածութեան մեջ մտան, և վերջապէս նրանց հաջողվեց այս գործը գլուխ բերել և իրենց մառանը մտնել ու ճարպով լցնել: Բայց ինչ տեսք ունեցին նոքա այդ բանից հետո: Վտաքից մինչև գլուխ կեղտոտվել էին, ճարպ և արցունք դարձել: Իսկ նրանցից զգվելի հոտ եր փչում:

— Թո՛ւ, ինչ զգվելի չէ, — ասաց խելագէն, լավ ե, վոր վերջապէս հաղթահարեցինք այս սոսկալի աշխատանքը:

Բայց Երիկը տարված ե: Նա անընդհատ հիշում ե ծովացուի հայացքը և զգում, վոր ինքը վո՛չ վորսորդ կարող ե լինել և վո՛չ ել՝ մսագործ:

— Բայց չե՞ վոր այդ անհրաժեշտ եր, — նկատեց խոհուն խելագէն:

Այո, այդ ճիշտ եր: Առանց այդ պաշարի նոցա քաղց եր սպառնում: Այժմ թող ձմեռը գա: Նոցա ուտելիքը կհերիքի:

Որքերը հետզհետե կարճանում են: Կեսօրին միայն լույս ե լինում և, ընդհանրապէս, արևը շատ քիչ ե բարձրանում հորիզոնի վրա: «Հուլիսի հովտում» աշնանային փոթորիկներն արդեն զգալի չեն: Սարերից կամ ծովից սառցային քամին վոռնոցով թռչում ե անտեղ, ուր նոր սառույցն ե կազմվում: Յեվ ինչ տարբերութիւն իրենց հայրենիքի և այստեղի մըր-

ըրկներ ձեռք: Նույն իսկ Դանիայի ծովափերի արևմտյան, ամենաուժգին քամիները չեն կարող համեմատվել այն մրրիկների հետ, վորոնք այժմ վրոնում են իրենց չորս կողմը: Կամ եր, վոր իրենց բնակարանը շինեցին ժայռի կողքին, նրանով պաշտպանված: Չլինեք այդ ժայռը, մրրիկը վաղուց ի վեր ավելած կլինեք իրենց փոքրիկ բնակարանը:

Բայց նորա արևս դրանից չեն վախենում: Ժայռը քամու
մերձեցումը սահմանափակել է: Նորա տանիքը ծովացուկի
մորթիներով ծածկեցին և քարերով ամրացրին, վորքան իրենց
ուժն ալդ պատեց:

Այժմ պիտի սպասել ձյունին, վորովհետև միայն այն ժամանակ, յերբ ամեն ինչ ձյունով ծածկվի, իրենց բնակարանը տաք կլինի: Նոքա բավականաչափ աշխույժ են: Գոյության սաստիկ պայքարը նրանց ժամանակ չի տա հուսահատության անձնատուր լինելու: Աշխատանք շատ կա և հերիք ե ամբողջ որվան հասար: Միայն ճաշ պատրաստելն ահագին ժամանակ է խլում: Հետո, պիտի քարեր ու մամուռ հավաքել, նրանցով, ճարպի լամպի համար պատրույգ պատրաստել: Բացի այդ, նոքա ամեն որ փոքրիկ եքսկուրսիաներ են կատարում, յեթե այդ թույլ ե տալիս յեղանակը. բարձրանում են ժայռերի վրա և այնտեղից հեռադիտակով զննում են յերկիրն ու ափերը, հուսալով, բացի ծովացուկերից և ծովահորթերից, վորևե ալ կենդանի արարածներ տեսնել:

Բայց այս կենդանիներն ել որեցոր քիչ-քիչ են յերևում:
Մառուցն արգեն հաստացել ե. ցուրտը սաստկացել ե: Մառ-
ցակույտից յերգի և տրաքտրաքոցի նման սոսկալի ձայներ են
հասնում:

Մառնաժանիքն ուժեղանում է և իր յերկաթե մասուլի
տակ ամեն ինչ խեղդում:

Յեզ ահա, վերջապես, ձյունը յեկավ: Յերբ մի առավոտ
 խելգեն քնելու մեշուկից զուրս յեկավ և պատրաստովում եր
 ջուր պատրաստելու համար ձյուն բերելու յերթալ, տեսավ,
 վոր տան մուտքը ձյունով բռնված ե:

Նորա մեծ գովարուծյամբ ձյան խիշից անցք բաց արին

և դուրս չեկան, և յերբ իրենց նախասենյակի ձյունի պատից,
վոր իրենք եյին կազմել, գլուխները վեր բարձրացրին, ակամա
բացադանչեցին.

—Յերկիրնքը, լեռները, ծովը,— ամեն բան անհատացել է ձյան մըրիկի մեջ, վորը գեռ կատաղի սուլում եր, ձյան ամպերը քշում և վորոնք անթափանցելի վարագույրով նոցա աչքերից ծածկում ելին ամեն ինչ։

Նոքա վոչ մի կերպ չեղին կարողանում ըմբռնել, թե ինչ-
պես իրենք փոթորիկի մոտենալը չեն նկատել, չեն լսել քամու
վայնասունը: Բայց շուտով նոքա հասկացան, թե բանն ինչ է:
Քամու բերած ձյան հսկայական շերտը ծածկել էր այժմ և՛
ժայռերը և՛ խրճիթը: Նոքա հանգստացան, խրճիթը տաք էր:
Փոթորիկը չերեք ցերեկ ու լերեք գիշեր մոնչում էր. նոքա
գրեթե ամբողջ ժամանակ պառկած էին քնելու մեշուկում:
Յերբ փոթորիկը հանդարտեց, և նրան ուժգին սառնամանիքը
փոխարինեց, այն ժամանակ նրանք ձյան միջով անցք բաց
արին և վերելից ծածկեցին կոշտ, սառած ձյան կտորներով:

Այժմ մենք ախպրիսի դուռ ունենք, ինչպիսին շինում են եսկիմոսները.— հայտարարեց երիկը:— Մեր տունը կարգ ու սարքի մեջ է գտնվում:

Յերեկը փոխվեց կեսօրվա թեթև աղջամուղջի, արևն այլևս չէր լերևում: Բայց դրա փոխարեն բևեռային սպիտակ, սառած յերկրի վրա իր արծաթի փայլն եր սփռում լուսինը, լուսավորելով ձյան անապատը, վոր կարծես սառել եր շրջապատող խորհրդավոր լուսթյան մեջ:

Սկսվեց բևեռային գիշերը:

— Ինչքան ժամանակ ենք դանձում մենք այստեղ—հարցրեց իսկզեն գլուխը քնելու մեշոկից դուրս հանելով և հենվելով ձեռքին։ Նա մտածկոտ նայեց ծովացուլի ճարպով վառվող լամպի կարմրագույն լույսին, փորի ճառագայթներն արտացոլում էլին առաքտալի մակերևույթի սառույցի բյուրեղների մեջ։

Երկը նախքան խորհրդարան-ժամացույցին: Նույնների լե-
րեսունն են:

— Գրեթե չերեք ամիս, — պատասխանեց նա:

— Այո: Բայց ի՞նչ որ ե աչտոր:

— Շաբաթ:

Խելզեն հանկարծ լաց չեղավ:

Նրիկի սիրտը տխուր կծկվեց: Խելզեն այժմ հաճախ լաց
եր լինում:

Անծայր գիշերն, առանց արևի լույսի ամենափոքր ցոլքի,
սկսեց չուր ներգործությունն անել նաև Նրիկի վրա: Չե՞ վոր
նույնիսկ փորձված ճանապարհորդներն անգամ դժվարությունը
են կարողանում կովել այսպիսի յերկար խավարի ճնշիչ ազդե-
ցություն դեմ: Միտրինակությունը կամ, ավելի ճիշտ ասած,
24 ժամ տևող գիշերները, վոչնչով չեղին խանգարվում և
տղաների հուսահատ դրությունն ուժեղացնում եր: Նրանք
սառցի վրա և հովտում չերբեմն զբոսանք ելին անում, ուր
փոված եր ձյունը և հեռուները չեղին դնում, վախենալով, թե
կմոլորվեն սառը մառախուղի մեջ, նույնիսկ լուսնի խաբուսիկ
լույսի տակ, վորի տակ բոլոր առարկաներն ինչ վոր տարրի-
նակ թափանցիկ տեսք են ընդունում:

Բայց բեռնի աղամա բնակիչների հոգում դեռ ևս հույսը
վառ ե, վորովհետև առանց հույսի վոչ մի մարդ չեր կարող
ապրել: Տղաները հույս ունեղին, թե հովտի մոտով ինչ վոր ես-
կիմոսներ պատահաբար կանցնեն, և այդ պատճառով շարու-
նակ աղանջ ելին դնում, արդյոք հեռվից շան հաղոց չի լսվում:
Բայց ձյունե անապատի լուծթյունը վոչ մի բան չեր խանգա-
րում, և նրանք վորեւե այլ բան չեղին լսում, բացի իրենց
ձայնից և վոտքերի տակի ձյան ճրճոտցից:

Նրանք իրենց պահեստի մոտերքում արջերի հետքեր ելին
տեսել, և այդ պատճառով առանց հրացանի իրենց խրճիթից
դուրս չեղին գալիս: Սպիտակ արջերի, այսինքն՝ բեռնաղին
գիշերների այդ տիրակալներին հանդիպելու միտքը՝ բարձրաց-
նում եր նրանց յեռանդը, վոր, համենայն դեպս, նոցա հա-
մար ոգտակար եր: Մի անգամ նրանք սառցի վրա ինչ վոր
սև կետեր տեսան և այն ընդունեցին մարդկանց տեղ:

Նկ. 2 Եսկիմոսները սպիտակ արջ են վորսում

յսերի չեղավ: Սակայն այս դեպքը նրանց յերկար խոսակցու-
թյան նյութ ավեց:

Նրանք ցուրտը հիմա դժվարությունը եղին տանում, վորով-
հետև նրանց հագուստները պատառոտվել և կախ ելին ընկել
ծվեններով, իսկ մուշտակները նրանց համար չափազանց մեծ
եղին:

Այս պատճառով նորա ժամանակի մեծ մասն անց եղին
կացնում քնելու մեշոկում, պառկած:

Խելզեն շարունակում եր լաց լինել: Նրիկը զրկում և ա-
մեն կերպ մխիթարում եր նրան, պահպանելով նրա մեջ հույ-
սը: Ծանր փորձություններն ու սառցային անապատը տասն-
ևհինգ տարեկան Նրիկին հասուն տղամարդ դարձրին:

— Իմ սիրելի, իմ խելոք յեղբայր, — ասաց նա Խելզեին,
ինչո՞ւ չես լաց լինում: Լսիր, չե՞ վոր մեզ համար այստեղ այս-
պես տաք ու հարմար ե: Մենք չենք սառի ու քաղցած չենք
պահա: Մենք ամեն որ ծովացուլի տապալած միս կուտենք,
ֆուս: Մենք ամեն որ ծովացուլի տապալած միս կուտենք,
ճարպով ապուր, սիսեռչա կուլաս, իսկ կիրակի որերը սուրճ
կլմենք: Մեր ճարպն ու ուտելիքը մեզ դեռևս մի քանի ամիս
կհերթի, համենայն դեպս, մինչև արևի երկին ծագելը կբավի.
Իսկ չերը արևի ճառագայթների ազդեցությամբ շարժվել սկսի,
ծովն ազատվի, մենք նավակ կշինենք... կամ ավի յերկարու-
թյամբ կբայլենք, մինչև մարդկանց կհանդիպենք և կամ, վեր-
ջապես, նավ կնստենք: Ինչո՞ւ չես հուսահատվում, սիրելի
Խելզե:

— Ախ, այդ չե իմ ուզածը, — ասաց խելզեն հեկեկանքների միջից: — Յես հուլսերս չեմ կորցրել... բայց դու մոռացել ես, թե ինչ որ ե այսօր: Նոյեմբերի յերեսունն ե, մորս ծննդյան օրը:

Երիկը հիշեց: Իսկապես այդ օրը մայրիկի ծնունդն էր: Յեմ անա նրանք միանգամից անձնատուր յեղան այն հիշողություններին, թե ինչպես անցյալ տարի տոնեցին այդ տոնը: Ինչ լավ էր: Ամեն, ամեն բան, ամեն մանրամասնություն հիշեցին: Հետո խոսեցին, թե ինչքան լավ կլինի, յերբ տուն կվերադառնան: Ինչպես հայրն ու մայրը կուրախանան և ինչպես կպատմեն այն ամենը, ինչ վոր այստեղ յեկել էր իրենց գլխով:

Երիկը հանեց իր հիշատակարանը: Նա վաղուց բան չեր գրել այնտեղ: Բայց քնելու մեշոկում օրերը մեկը մյուսի նման ելին: Այժմ նա գրեց. «Նոյեմբերի յերեսուն, մորս ծննդյան օրը»: Ուրիշ վոչինչ. բայց այսքանն արդեն բավական էր:

ԳԼՈՒԽ ՉՈՐՐՈՐԴ

Նորից փոքրիկներ. — Տաղսկայի միոբիցակություն. — Պասկե-րախադը. — Լրագիր գտնելը. — Մուշեի այցելությունը. — Սոսկալի գյու-սը. — Հուսահատությունը. — Խելզենի փայլուն միտքը. — Սահեակների հեռքը. — Երկրի հեռագրությունը. — Վերակենդանացող հուլսեր.

Դեկտեմբերը մեղմ յեղանակով սկսվեց, ջերմաչափը հանկարծ համարյա տաս աստիճան բարձրացավ, և թեպետ դեռ ևս ցուտ էր, բայց սառցային այս ցրտին տղաներն այնպես ելին վարժվել, ասես արևի տաքություն լիներ այդ: Բայց երիկը բեռնային յերկրի կլիմայական այնպիսի փորձառություններ ձեռք բերել, վոր ողի ջերմության հանկարծակի բարձրա-նալը նրան անհնգատության մեջ գցեց: Նա գիտեր, վոր այդ նշանակում է՝ յեղանակը պիտի փոխվի և փոթորկալից դառնա: Իսկապես, հեռվից լսվում էր քամու սուլոցը, և յեթե ձյունախառն մրրիկ սկսվեր, նոքա կրկին ստիպված պիտի լինելին գիշեր

ու ցերեկ անցկացնել քնելու մեշոկում, և այդպես գուցե շատ օրեր ու գիշերներ:

Անհրաժեշտ էր շուտով մաի բավականաչափ պաշարով պա-րենավորվել և երիկը դեպի փոսն ուղևորվեց, վոր ծառայում էր նրանց իբրև մառան, և ուր պահպանվում էր նրանց մթեր-բը, վորպեսզի նախքան փոթորկի սկսվելը, ինչ վոր պետքն է, բերի այդտեղից: Նրանց բոլոր հուլսերը կապված էլին այս մառանի հետ, այնտեղ մաի ախպիսի պաշար կար, վոր հնարա-վորություն կտար իրենց գոյությունը մինչև ամառ շարու-նակելու:

Երիկը դուրս յեկավ և կապտավուն ձյան միջով շարժվեց: Նա հույս ուներ հասնել մառանն ու վերառանալ, նախքան փոթորկի սկսվելը: Բայց հանկարծ ձնախառն փոթորիկը դուրս պրծավ, և նրա շուրջն ամեն ինչ պտտվում էր կարծես դժո-պրծով, և նրա շուրջն ամեն ինչ պտտվում էր կարծես դժո-պրծով: Նա հագրվ ժամանակ գտավ խրճիթը հասնելու:

Ձյան հյուսիս պես հանկարծ գլորվեց դեպի հովիտը: Սառ-ցյա հագարավոր բարակ ասեղներ ցցվեցին նրա դեմքի մեջ, թափանցեցին նրա հագուստների ամեն մի ծալը և սկսեցին փետացնել նրա մարմինը: Նա այս փոթորկի մեջ հաղիվ էր կարողանում շնչել ու վոտքի վրա մնալ: Մեծ դժվարությամբ, չորերթաթ անելով, նա մտավ խրճիթը: Հեկեկալով և միանգա-մայն ցրտահար յեղած՝ նա վերջապես այնտեղ հասավ և ստիպ-ված էր անմիջապես մտնել քնելու մեշոկը, վորպեսզի տաքա-նա և շունչ բաշի:

Բայց նա միս չբերեց: Յեթե փոթորիկը մի քանի օր շա-րունակվի, նրանք ստիպված պիտի կերակրվեն կոնսերվանե-րով, մինչդեռ այն պահում ելին իրենց դեպի հարավ անելիք ամառային մեծ ճանապարհորդության համար, ուր հույս ու-նեցին վերջապես մարդիկ գտնել:

— Խելզեն, մենք պետք է պաշար տնտեսենք, — ասաց Երիկը:

— Այո... ավելի շատ քնենք: Այն ժամանակ բաղց չենք զգա:

— Բայց չե՞ վոր անվերջ քնել չի կարելի: Նրանք չքնեցին, բայց ինչ վոր թմրության մեջ ընկած պառկեցին, ասես թե

Նրանց գլխում բոլոր մտքերը հանգան: Հավիտենական միորինակությունը և տեախոսն մթությունը իրենց վասակար ազդեցությունն ելին ունենում նոցա վերա: Նրանք անկարող յեղան թոթափել այդ թմրությունը, վորով համակվել էին: Ա՛խ, յեթե նրանք վորևէ գիրք ունենային: Նույնիսկ ամենաչոր ու ցամաք դպրոցական դասագիրքը նրանց կուրախացներ: Վաղուց արդեն նոքա հորեղբոր պաշուսակը քրքրել էին, բայց այնտեղ վոչինչ չէին գտել, բացի ինչ վոր առևտրական տան մի գուլյգ հայտարարությունից: Յե՛վ անա զբաղվելու համար մի կտոր փայտե տախտակ ճանկոելով նկարախաղ պատրաստեցին:

Նկարախաղ խաղանք,—ասաց Խելգեն,—միայն փոքրիկ
բարեր չունենք:

— Մենք փոխարենը ատրճաճակի փամփուշտներ գործ
կածենք, — պատասխանեց Նրիկը: — Մի նոր տուփ վերցրո՛ւ, հրեն,
այնտեղ է, սուրճի եփստորատի տուփի մոտ:

Խեղճն բաց արավ արկղը և ուրախությունից ուժգին բղավեց:

Փամփուռները փաթաթված ելին լրագրի թղթով: Տուփը չափազանց մեծ լինելու պատճառով, փամփուռները փաթաթել ելին մի ամբողջ լրագրով, վորպեսզի իրար չդիպչեն: Այդ ամբողջական մի համար եր' նույնիսկ մի թերթ հայտարարութիւնների հաժելվածով, վոր լույս եր տեսել սեպտեմբերի կեսերին:

Յեվ անա այն ժամանակ, յերբ բեկռային մրրիկը կատա-
ղությամբ անցնում եր «Հուլսի հովտով», և հյուսիսային քա-
մին հավիտենական սառույցների գրկից թռչելով՝ սուլում ու
վռնում եր զբսևում, տղաները քնելու մեշոկի մեջ պառկած,
գլուխներն իրար կպցրած, ծովել եյին հին լրագրի վրա, վորի
տառերը ծովացուլի ճարպե լամպի գողգոթուն լույսի տակ կար-
ծես պարում եյին: Յեվ կարդալով՝ ժանուկներն իրենց մտքե-
րով սկսեցին սլանալ հաղարավոր մղոններով հեռու այնտեղից,
ուր գտնվում եյին: Այդ բոպելին մոռացան իրենց՝ շրջապա-
տող պայմանները, բեկռային գիշերը, սառցային ամայությունը
և փոթորկող մրրիկը:

Նոքա լրագրում պարապ բնակարանների մասին մի շարք հայտարարութիւններ կարդացին և սկսեցին փնտռել այնպիսիները, վորոնք եժան ու լավ էին համարում: Նոքա կարդում էին փողոցների անունները, փնտռում էին իրենց ծանոթ մայրերը և պատմում իմյանց նրանց դիրքը: Հետո զանազան ազատ պաշտոնների մասին հայտարարութիւններ կարդացին և խորհում էին, թէ նրանցից վորը կուզեն հանձն առնել:

Գլխավոր թերթի վրա նրանք կարգադրին գնացքների ժամանակները և մեկնումների ցուցակը, և այս բանն առիթ դարձավ Դանիան մտքով ճանապարհորդելու: Հետո մի գդալ քաղցրավենիով,—հրաշալի բան է բեեռային աշխարհում,—գրադյեկան աֆն մասին, թե ով ճիշտ կգուշակի լրագրի տողում գրանրվող տառերի թիվը:

— Կամաց, — հանկարծ ասաց Խելգեն, — դուքսը ինչ վոր
մեկը կա: Ականջ դրին: Իսկապես, մեկը տանիքը ճանկուտում
էր: Միթե: Երիկը վճռեց դուքս նայել: Փոթորիկը հանդարտ-
վել էր և լուսինը պայծառ լուսավորում էր: Յեվ ահա նա տե-
սավ, թե ով է տանիք ճանկութողը: Աղվեսներ ելին: Ծովա-
սուղի կաշին գայթակղեցրել էր նրանց: Երիկին տեսնելով՝ նը-
ղանք փախան, և նորից սառցային ամայության մեջ նախկին
լուսթյունը թագավորեց:

— Խեղճե՛ք, աշխատե՛ղ յեկ, — կանչեց Ներիկը, — փոթորիկը դան-
դաղեց: Գնանք միս բերելու:

Պեղեցի: Գնանք միս բերքիս: Խելզեն հրացանը ձեռին դուրս յեկավ վորևէ զեպքի համար պատրաստ: Ձյան մակերևույթն իր անարատ կուսությամբ փովել եր նրանց առաջ: Բայց ճանապարհը փակող սառցե լեռան մյուս կողմում այլ պատկեր տեսան: Ձյունը տեղ տեղ փոս եր ընկած և առաջից գնացող Խելզեն գոչեց.

— Երբիկ, շուտով այստեղ չեկ: Ինձ թվում է այստեղ արջեր չեն լեղել: Իսկապես, չորս կողմուժ արջերի հետքեր ելին լերեւուս: Միթե արջերը գիտեյին, թե այստեղ ծովացուլի միս կա պահված: Բայց չէ՞ վոր իրենք մեծ քաղերով ծածկել ելին: Հավանաբար արջերը իզուր ջանքեր ելին թափել: Տղաներն առաջ վազեցին ու տեսան, վոր գժբախտութիւն է պատահել:

սառցի վրայով վազել սահնակների հետքեր փնտռելու համար: Բայց նա վոչինչ չգտավ: Կարկամած և ատամները ցրտից կըրճրտացնելով, վերադարձավ և աշխատեց յուր հուսահատութիւնը խելագելից թագցնել, բայց ամեն անգամ այդ դժվար եր լինում:

Վոչ մի տեղ, մարդու գեթ աննշան հետք անգամ չկար: Յեւ նա ավելի քան համակվեց այն համոզմամբ, թե «Հուլյսի հովիտը» գտնվում է մարդկային վորևէ բնակութիւնից հեռու, խորը հյուսիսում, բեռնային ամալության մեջ, ուր մարդկային վտորդ դեռևս մոտք չի գործել:

Բայց երիկը չի կամենում յուր յերկուղները խելագելին պատմել: Նա չեր ել հասկանում, վոր խելագեն ևս վաղուց մտածում եր այդ բոլորը:

Շուտով ծնունդ է: Չորս ուր հետո, այնտեղ, հեռավոր հայրենիքում տոնածառ կուսավառեն: Խորին հուսահատութիւնը սողոսկում եր երիկի հոգին: Վճրքան զուրկ և հեռու էին իրենք ամեն տեսակի ուրախութիւններից և վորքան անբախտ, ընկած այս հուսահատ վտանգների գիրկը, բեռնային սոսկալի ամալության մեջ: Ո՞վ իրենց ոգնութիւն կգա:

Յեւ մինչ այժմ տղամարդու պես դիմացող տղայի կրծքից ակամա հառաչանք դուրս թռավ:

Այդ ըոպելին խելագեն վեր կացավ մեշուկից ու բռնեց նրա ձեռքը:

— Երիկ երիկ, ինչու մենք այս բանը առաջ չեյինք մտածում,—բացագանչեց նա:

— Ի՞նչ բան,—հարցրեց զարմացած երիկը:

— Այ այն... վոր այս հովիտը գտնվում է ինչ վոր ծովախորշի վերջում,—ասաց նա կակազելով...:

— Հալանական է, բայց դրանից ի՞նչ:

— Դե մի տես,—խելագեն վերցրեց ձողը և մեշուկի մակերևութին նստած յեզյամի վրա նկարեց ափի գծագրութիւնը, վորն իրենք այնքան հաճախ դիտել էին ժայռի կատարից:—Տեսնո՞ւմ ես,—ասաց նա,—ափը յերկու կողմի վրա մի մեծ աղեղ կազմելով գրկում է ծովախորշը և յերկու կողմերն ել անհետանում են հորիզոնում: Նշանակում է, այս խորշը խորը կերպով մտնում է ցամաքի մեջ:

— Լավ, մենք այդ առաջ ել գիտելինք:

— Բայց մենք չեյինք մտածում վոր... Այո, երիկ... բայց իրենց սահնակներով հյուսիս կամ հարավ մեկնող եսկիմոսներն անշուշտ ընտրում են ամենակարճ ճանապարհը: Նուրբա ափի յերկարութիւնը չեն անցի, այլ կկտրեն խորշը: Այդ կարճ է:

— Հասկանալի յե,—համաձայնեց երիկը:

— Այո, իսկ հիշում ես այն սև կետերը, վոր մենք տեսանք սառցի վրա:

— Այո, մենք մարդու տեղ դրինք:

— Յեւ կարող էին մարդիկ լինել... կարող էին սահնակներ լինել: Չէ՞ վոր այստեղից, վերևից ամեն բան մոտ է յերևում, քան թե իրոք է: Ողն ախքան պարզ եր: Գուցե այստեղից մի քանի մղոն հեռավորութիւն վրա յեր գտնվում այն:

Երիկը չեղբոր դատողութիւններից ապշեց:

— Խելգե, ախ, խելգե: Ախ, չէ՞ վոր դու արդարացի յես: Այո, դու իրավացի յես,—բացագանչեց նա:

Յեւ երիկը վճռեց անմիջապես ափ մեկնել:

Անսովոր, պայծառ լուսնակ գիշեր եր: Լուսինը պայծառ փայլում եր յերկնքում, և կարծես թե բեռնային աշխարհն ուղղում եր իր բոլոր շացուցիչ գեղեցկութիւններով դիմավորել երիկին: Քամու ամենաթեթև հոսանք անգամ չկար, և չորս կողմում թագավորում եր ամալության սովորական, հանդիսավոր լուսնութիւնը:

Երիկը մտքերով հափշտակված եր, նույնիսկ ցուրտ չեր զգում, և խոր փոսերի և սառած ձյան շերտի վրա ուղղակի դեպի ծովախորշն եր վազում:

Նա իջավ սառցի վրա և սկսեց առաջ վազել ձյան բարակ շերտի վրայով: Նա հուլսերով լի յեր և չեր ել մտածում, թե այս հուլսերը խաբուսիկ կարող են լինել:

Հանկարծ կանգ առավ և ուժգին բղավեց:

Իր առջև՝ ձյան վրա սահնակների թարմ հետքեր էին յերևում, վորոնք ծովախորշի լայնքով մեկ հրվանդանից ձգվում

— Այստեղ լաց լինել չի կարելի, — ասաց Երիկը: Ձե՛ փոր

Սյորեն Նորդստրանդն ապրում էր հեռավոր հյուսիսում, Գրենլանդիայում, ուր գրեթե սպիտակամորթ մարդիկ չկային։ Իր հայրենիքում շատ վիշտ և անբախտություններ կրելուց հետո, նա վորոշեց հեռանալ այնտեղից և գրենլանդական առևտրական մի ընկերություն մոտ ծառայության մտավ, վորն առաջարկեց նրան ընդունել Տասսինորկի առևտրական գրասենյակի կառավարչի պաշտոնը։ Մի գյուղ էր այդ, բաղկացած գրենլանդական մի քանի խրճիթներից միայն, թեպետ գաղութ էր անվանվում։ «Հուլի հովտից», տղաների բնակավայրից, Տասսինորկը տասը մղոն հեռավորության վրա յեր գտնվում։— Տասսինորկն էլ բեեռային նուշնպիսի ամայության մեջ էր, ինչպես և տղաների բնակավայրը, ուր բացի ժայռերից, սառույցներից և ձյունից ուրիշ վոչինչ չկար։ Սյորեն Նորդստրանդն առանձնություն էր սիրում։ Բեեռային բնության խիստ և դաժան գեղեցկությունը հաճելի չէր նրան։ Գրեթե քսան տարի, առանց գաղութից դուրս գալու, իր գրքերով շրջապատված և գիտական ուսումնասիրությամբ զբաղված՝ ապրեց Տասսինորկում։ Գրքերը, աստղագիտությամբ և բնական գիտություններով պարապելը ոգնում էին նրան՝ ձմրան որերը կարճացնել և չնկատել վոչ ցուրտ և վոչ խավար։

— Վոչ, հայրս այդ բանը չի անի. չե՞ վոր նա խոստացավ վերադառնալ,— պատասխանեց Արնալուկը:— Նա այսոր առավոտ պիտի վերադառնար: Հավատացած եմ, վոր ինչ վոր բան ուշացրել ե նրան: Յես ամեն բոլոր նրան եմ սպասում:

Յեվ նա սենյակը տոնական ձևով կարգի բերեց, սպասելով հորը. բոլոր մոմակալների մոմերը վառեց, լամպերը նավթ լցրեց: Ո՛ր, յեթե շուտով հայրը գար: Ամեն բան պատրաստ ե նրան ընդունելու համար: Հանկարծ խոհանոցից ինչ վոր մեկի զայրացկոտ ձայնը հնչեց: Եսկիմոսուհի Տոնգիգուարկայի, Արնալուկին կերակրողի ձայնն եր. վորպես տնտեսուհի մնացել եր Նորդստրանդի տանը ծառայելու: Այդ բոլորին նա զբաղված եր խնձորից կարկանդակ պատրաստելով—վոր ամենահրաշալի անուշեղենն եր այստեղ, հեռավոր հյուսիսում:

Արնալուկը մտիկ տվեց խոհանոցը:

— Ի՞նչ պատահեց: Տոնգիգուարկա, հարցրեց նա գրենլանդերեն, վորին ավելի լավ եր տիրապետում, բան դանիերենին: Ո՛ւմն ես այդպես նախատում ... Ա՛խ Պինգվիտն ե այդ...:

Այո, իհարկե, Պինգվիտն իր այդ,—գրենլանդացի՝ փոքրիկ կլոր կիսավայրենի տղան, վորին ամբողջ գաղութը յերես եր տվել: Նա դռնից դուրս վազեց՝ բռնելով յուր ածխի պես սևացած ձեռքերում խնձորի մեկ-մեկ յուղալի կարկանդակ, բիշ ֆիաց Արնալուկին տապալեք գետին:

Արնալուկի մոտից սողոսկելով՝ նա լուրջ դեմքով անցավ Պանիկպարկի յետևից, վորը փորձեց նրա ճանապարհը կտրել, և անհայտացավ դռան յետևում, ուղղակի դեպի սառնամանիքը վազելով, վորի վրա նա, սակայն, վոչ մի ուշադրութիւն չեր դարձնում: Պինգվիտը գաղութի բոլոր բնակիչների սիրելին ե: Բայց նա մի փոքրիկ վայրենի չե, վոր անում ե ամեն բան, ինչ վոր խելքը փչում ե: Նրան ամեն ինչ ներում են, վորովհետև վոչ վոք չի կարող նրա մշտածիծաղ, կեղտոտ, ճարպոտ, կլոր, ճերմակ ատամներով դնչին հակառակել: «Այնպես, զվարճալի չե, այդ փոքրիկ գազանը», ասում են ամենքը և փաղաքշում են նրան:

Արնալուկն ել ե ծիծաղում և համոզում Տոնգիգուարկին՝ չբարկանալ, վոր Պինգվիտը մի կտոր քաղցր կարկանդակ ե թոցրել:

— Չե՞ վոր այսոր տոն ե,—ասում ե Արնալուկը.— չպետք ե բարկանալ Պինգվիտի վերա:

Միևնույնն ե կրկնում նաև Պանիկպարկը: Նա գովում ե Պինգվիտին: Ժամանակին նա հրաշալի յերիտասարդ, անվեհեր, կետորս կղառնա: Նա այժմ, չնայելով յուր հասակին, ինչպես խակական գրենլանդացի, մակույկներ ե դեկավարում: Յեվ աչնպես ճկուն շրմփացնում ե յուր խարազանով սահնակ քշելիս, պես ճկուն շրմփացնում ե յուր խաթոռ լինի: Այո, այո, նա ոգտակար ասես թե խակական շուն հալածող լինի: Այո, այո, նա ոգտակար մարդ կղառնա: Բայց չե՞ վոր հայր չունի: Նա վորը ե: Բայց մարդ կղառնա: Նրան ապաստան են տալիս, և յերեք նա ամեն մի խրճիթում նրան ապաստան են տալիս, և յերեք նա յերկու գիշեր միևնույն թախտի վրա չի քնում:

Պանիկպարկը կարող ե անվերջ պատմել այս վորը յերես խայի մասին, վորը կարծես ամբողջ գաղութի զավակը լինի: Տոնգիգուարկան արդեն խնձորի կարկանդակի թոցրած կտորները մասին մոռացել ե: Նա մինչև շինքը թաթախված ե հոգսերի մեջ: Բրնձի փլավը, այդ տոնական կերակուրը, չպիտի ճխլվի: Նորդստրանդը բոլոր առ բոլոր պիտի վերադառնա: Նա ինքն իրեն չգտալով, խոհանոցից բղավում ե.

— Լսիր, Իմերարգունգուարկ, յերկարավոտ: Դուրս չեկ, սառցի վրա մեկ ման յեկ, տես՝ տեղը չի՞ գալիս: Յերը վերադառնա, խնձորի տաք կարկանդակի լավ կտորով կհյուրասիրեմ քեզ:

— Այո, այո, աղերսալից ձայնով ավելացրեց Արնալուկը, սիրա չանելով այդ ցրտին դուրս գալ: Կատարիք այդ, խնդրում եմ: Շուտով ուզում եմ հորս տեսնել, համբերութիւնս կտրվում ե: Տասսինորկում Արնալուկի ամեն մի ցանկութիւնն որենք ե: Բացի այդ, գրենլանդացին դեմ չե կարկանդակ ուտելուն: Բայց նա աթոռի վրայից դեռ չեր բարձրացել, յերը, մրրիկի պես, սենյակ մտավ Պինգվիտը.

— Նոքա գալիս են, գալիս,—գոչում եր նա:

Արնալուկը ծափ տվեց և ձայն տվավ խոհանոց Տոնգիգուարկին:

— Հայրս դալիս ե:

Բոլորը դուրս թափվեցին, ուշք չզարձնելով սաստիկ սառնամանիքին: Իսկապես, այնտեղից, ծովախորշի սառցյա մակերևույթով, յերկու սահնակ, վողողված լուսնի լույսով, արագութեամբ սլանում էին: Սառնամանիքով լի ողում հնչում էին՝ զանգերը և լսվում կառապանների ձայները:

Արնալուկը, իր հին դալակի փեշից բռնած, ձյան վրայով շարժվեց. ձյունը ճրճում էր նրանց վոտքերի տակ: Նրանց շնչառութունը գոլորշու պես բարձրանում էր մաքուր, թափանցիկ ողի մեջ և իսկույն սառչելով՝ ընկնում էր գետին ինչպես ձյուն:

Սահնակները մոտենում էին: Շներն աշխույժ թռչում էին, զգալով իրենց սպասող տունը, հանգիստը և միսը: Արնալուկը ճանաչեց հորը և մյուս սահնակի վերա նստած կառապան Ոգարկին: Բայց ովքեր են մյուս յերկուսը: Մեկը նստած է հոր մոտ, մյուսը՝ Ոգարկի կողքին: Վոչ վոք այդ չգիտե, և ամենքը չափազանց հետաքրքրվում են: Վերջապես հասան նրանք: Նորդստրանդի մորուքը գունդ սառուց էր դարձել:

— Շնորհավոր նոր տարի, — գոչեց նա աղջկան: Արդյոք, կհավատաս, վոր յես տոնի առթիվ արտակարգ մի հյուր եմ բերել:

Սահնակից կարծես յերկու կապոց գլորվեց: Նրանց ներս տարան տուն. այնտեղ դուրս յեկան յերկու տղա՝ մեծ մուշտակներ հագած:

— Թույլ տուր ներկայացնել քեզ, — դարձավ Նորդստրանդն աղջկան:

— Ոգաչու երիկ խոլմ և նրա ոգնական Խելգե խոլմ: Իսկ սա իմ աղջիկ Արնալուկն է, — Տասսինորկի տիրուհին — ծիծաղելով ավելացրեց նա:

Ամենքը նստեցին սեղանի շուրջը, վորի վրա Տոնգիգուարկան արգեն ափսեյով դրել էր գոլորշիացող բրնձե փլավը:

Նորդստրանդն սկսեց յուր ճանապարհորդութունը պատմել: Յերեկ վերադառնալիս, նա հանկարծ ճանապարհին ինչ վոր տարորինակ առարկա յեր նկատել: Մի հրացան էր այդ,

վորի փողը խրված էր այն հետքի մեջ, վոր առաջացրել էր նրա սահնակը: Նա կանգնել էր, դուրս թռել սահնակից և նկատել հրացանի կոթին կպցրած տոմար: Յեվ ահա, իզարմանս շների և Ոգարկի, նա լավ ճանապարհից շեղվեց ու նետի պես սլացավ դեպի ծովախորշի խորքերը: Մնացածն ինքնիրեն հասկանալի չէ: Տղաներին գտնելը դժվար չէր: Նրանց քնելու մեղկից հանեցին, փաթաթեցին մուշտակների և մետաքսյա կտորի մեջ և կապոցի պես սահնակները դրին ու պինդ կապեցին: Նորդստրանդը վերցրեց հրացանը, ատրճանակն ու փամփուշտները, նաև հորեղբոր պայուսակը: Մնացած իրերը կարելի յեր բերել հետո, յերբ արևը դուրս գար:

Արնալուկը հոր հետ ամեն որ գանիներեն էր խոսում և այդ պատճառով հիմա յուր նոր ծանոթների հետ կարող էր ազատ բացատրվել:

— Իսկ այժմ խոհանոց գնացեք, Տոնգիգուարկի մոտ և չգաք, մինչև ձեզ չկանչեմ, — ասաց նա նրանց: — Տոնի առթիվ լվացվեցեք ու զարդարվեցեք:

Նրանք հեռացան: Արնալուկը դիտել, վոր հանդիսավոր լուպեն մոտենում է: Նորդստրանդը բանում է Դանիայից զրկված արկղը, ուր գտնվում են՝ գաղութի բնակիչների համար ուղարկված նոր տարվա նվերները: Նա յուրաքանչյուր տարի ցանկացած իրերի մի յերկար ցուցակ է զրկում Կոոպենհագեն, և այդ իրերն ուղարկում են նրան: Այնտեղ ամեն տեսակի անուշեղեններ, թխվածքներ, շաքարեղեններ, յերեխաների խաղալիքներ, զարդարանքներ, գրքեր, տետրակներ և այլ ոգտակար բաներ կան: Հասկանալի չէ, վոր Արնալուկը բոլորից շատ է ստանում: Նորդստրանդն ինքն է արկղից նրա համար նիայից ստացվող մեծ արկղը Տասսինորկում միշտ ուրախալի բան էր հանդիսանում, և բոլորն ամբողջ տարին նրան էին սպասում:

Յերեկոյան Նորդստրանդն իր յերկար չիբուխը վառեց, նստեց հարմար բազկաթոռին և իր ծնկերին նստեցրեց Արնա-

ԳԼՈՒԽ ՎԵՅԵՐՈՐԴ

Կյանքը Տասսիսնուկում. — Պինգվիսի ուսումը. — Ինչ է նշանակում Պինգվիսի անունը. — Պինգվիսի արամուկները. — Ի՞նչպես երեւում էր Գաղթը Կապեցնում. — Ուրախ գրոսանք. — Յերեկվա լուսասունը վերադառնում է.

Չնայելով մթությանը և շրջապատող ամայությանը, Տասսիսնուկում տղաների համար որերն աննկատելի թռչում են։ Նորդատրանդը կարողանում է նրանց զբաղեցնել։ Տասսիսնուկի համայնարանն ամեն տեսակի գրքեր և ձեռնարկներ առատորեն ունի։ Նորդատրանդն ունի նաև շատ նկարներ, և տղաները նրա նման ուսուցիչ դեռևս չեն ունեցել։

Ահա նորա նստած են սեղանի առաջ, լամպի շուրջը, վորը յուր պաշտառ, սպիտակ լույսը ձգել է աշխարհագրական բաց քարտեզների ու գրքերի վրա, մինչդեռ սենյակի մյուս մասը խորասուզված է մթության մեջ։ Դրսում ճաքճքում է սաստիկ սառնամանիքը, մինչդեռ սենյակում այդ զգալի չէ, այնտեղ վառարանը վառվում է և այնպես տաք է ու սիրուն։ Նորդատրանդը պատմում է հեռավոր յերկրների մասին, ուր արևը պաշտառ փայլում է, ծովը ավելի կապուտակ է և անտառ՝ մշտադալար, իսկ թավուտներում թափառում են վագրերը։ Հետո նա նրանց տանում է դեպի հանքերը, գործարաններն ու լաբորատորիաները։ Պատմում է զանազան ժողովուրդների, հերոսների, քաջագործությունների և համաշխարհային պատմության զանազան դեպքերի մասին։ Խոսում է Գրենլանդիայի մասին, վոր ինքը սրտանց սիրել է, խոսում ենրա սառցակույտերի մասին, վորոնք իջնում են դեպի ծովը և սառցային լեռներ առաջացնում, վորոնք լողում են ծովի խորքերում...։ Նա ծանոթացնում է նրանց այս յերկրի պատմության, նրա հեռավոր անցյալին և այն փոփոխություններին, վորոնք տեղի յեն ունեցել այստեղ...։ Իսկ յերեխաները լարված հետաքրքրությամբ լսում եյին նրան։ Նորա այս կարճ ժամանակամիջոցում շատ բան սովորեցին...։

Նորդատրանդը հանկարծ դասն ընդհատում է և ասում. «Այժմ գնացե՛ք զբոսնելու»։ — յերեխաները տանից դուրս են

վազում։ Առաջին ըուպեյին զարմանքով իրենց շուրջն են նայում, ասես թե մոռացած, վոր իրենք գտնվում են հեռավոր հյուսիսում, հավիտենական սառուցների մեջ։

Այն նկարները, վոր յուր պատմություններով շուռ երտալիս Նորդատրանդը նրանց աչքերի առաջ, այնքան պաշտառ եյին, վոր յերեխաների հիշողության մեջ ընդմիշտ տպավորվեցին։ Շուտով յերեխաներն իրենց ուսուցչի և նրա աղջկա, Արնալուկի հետ այնպես կապվեցին, վոր այժմ այլևս չեյին բաժանվում իրարից։

Նկ. 3

Տասսիսնուկի համայնարանը հաճախում եր նաև փոքրիկ Պինգվիտը։ Այս չափազանց շատ ընդունակ յերեխա յեր և արդեն կարողանում եր լավ կարդալ ու գրել։ Նա այդ խաղալով և կատակ անելով սովորեց։ Առհասարակ նա ամեն գործ խաղով եր կատարում և, գուցե, դրա համար նրան Պինգվիտ անվանեցին, վոր գրենլանդերեն նշանակում է խաղալիք։ Սակայն դպրոցական որենքներին յենթարկվել ու ջանաւիրությամբ աշխատել, նա չեր կարողանում։ Դասի յեր գա-

լիս, յերբ ուզում եր, միաժամանակ ուշադիր եր լինում, այնպես վոր գովասանքի յեր արժանանում, իսկ յերբեմն ել նրան վոչ մի տեղ չեր կարելի գտնել։ Ուր եր անհայտանում, վոչ վոք չգիտեր։ Ինչպես հանկարծակի չքանում եր, այնպես ել հայտնվում եր։ Գուցե այդ միջոցներին ժայռերն եր մագլցում և յարձիթում, ուր նրան ուրախությամբ դիմավորում եյին և հյուրասիրում տեղական ուտելիքներով։ Բայց հավանական

ե, վոր նա ալժմ ծալապատիկ նստած ե սառցի վերա վորևե
բացվածքի մոտ, վորտեղից ծովահորթերը դուրս են հանում իրենց
գլուխները, կամ յեղնում սառցի վրա նստում, վոր ող ծծեն, և
հսկում ե նոցա յեղնելուն: Կարող ե պատահել, վոր ալն փոքրիկ,
սև կետը, վորպիսին հեռվում սառցի վրայով ալնպես արագ
շարժվում ե և անհայտանում «Մրրիկների հրվանդանի» յետևը,
այդ նրա սեպհական, փոքրիկ սահնակն ե, վորով կատարում ե
նա յուր ուղևորությունները: Մարդ չգիտե, թե ուր ե նա, ինչ
ե անում, և այդ մասին վոչ վոք հոգս չի անում: Յրաին վոչ մի
ուշագործյուն չի դարձնում: Չե վոր նա զտարյուն հյուսիսային
գրենլանդացի յե. վոչնչից նա չի վախենում, և բևեռային բնու-
թյան հետ կազմում ե մի անբաժանելի ամբողջություն: Յերբ
Նորդստրանդը պատմում ե ալն յերկիրների մասին, ուր ձմեռ
չի լինում, նա զարմանքով լսում ե, նայում ցույց արվող
նկարները: Բայց նա չի կարողանում յերևակայել, թե ինչպես
կարելի յե ապրել՝ առանց ձյունի և սառցի, ծովահորթերի ու
սպիտակ արջերի, առանց հյուսիսափայլի, վոր ձմռանը փո-
խարինում ե արևին, մի խոսքով առանց ալն բոլորին, ինչ կազմում
ե բնության անխուսափելի սեպհականությունը: Նրա յերե-
վակայությունը հրաժարվում ե գործելուց, և յերբ Նորդստրանդը
նկատում ե, վոր տղայի հետաքրքրությունը դեպի յուր պատ-
մությունը թուլանում ե, ասում ե նրան. «Դե, Պինգվիտ, հիմա
գնա, վազիր»: Յեվ Պինգվիտը դասարանից անհայտանում ե,
մրրիկի արագությամբ:

Բայց, ինչպես գրենլանդական յերեխաների մեծ մասը, Պինգվիտն ել շատ համառ ու լերես առած ե: Նա միայն Նորդստրանդին ե լսում, և շատ դեպքում մնում ե նույն փոքրիկ վայրենին: Մի անգամ Նորդստրանդը մեկնել եր, և ինելզեն մտածել եր փոխարինել նրան և Պինգվիտի հետ դաս պարապել: Փոքրիկ չարածնին վու մի կերպ չեր կամենում նրան վորպես դասատու ճանաչել, և յերբ ինելզեն հանդիսավոր դիրքով բաց արավ գիրքը և ուզեց հարկադրել Պինգվիտին կարդալ, Պինգվիտը համառորեն բռնեց փորը, և գրենլանդերեն ասաց. «փորս ցավում ե»: ինելզեն չհասկացավ նրա ասածը, և վորովհետև

նա համառությամբ շարունակեց մինևուկը կրկնել, այդ
ձանձրացրեց խելագային: Նա գիրքն արագ փակեց և յերեսը
Պինգվիտից շուռ տալով, սկսեց դիտել Գրենլանդայի քարտեզը,
վոր ցույց եր ալել նրան Նորդստրանդը: Կարկինը ձեռքն
առնելով, նա պատրաստվում էր չափել իրենց նախկին բնակա-
վայրի, «Հուլսի հովտի» և Գրենլանդիայի ամենահյուսիսային
ծայրում Բաֆֆինի ծոցի կղզիներից մեկի վրա գտնվող Ու-
պերնավիկ գյուղի միջև ընկած տարածությունը: Խելգեն,
ստանալով այս աշխատանքով, միանգամայն մոռացել էր Պինգ-
վիտին և հանկարծ մի ցուրտ հոսանք զգաց յուր ծոծրակի
վերա: Նախքան ուշքի գալը, ինչ վոր սև հեղուկ նրա մազերը
հեղեղելով թափվեց աշխարհագրության քարտեզի վերա: Այս
սև հեղուկը սկսելով յուր ճանապարհը Շալիցբերգենից՝ անցավ
սև հեղուկը սկսելով յուր ճանապարհը Շալիցբերգենից՝ անցավ
«Հուլսի հովտը», Գրենլանդիայի սառույցների վրայով, հեղեղեց «Հուլսի հովտը»,
կլանեց Տասսինորկը և իր յերկար թևերը Բաֆֆինի լեռերի
վրայից մեկնելով՝ դիմեց Հուդզոնի ծոցը և դեպի Կանադայի
լեռները...:

Սյդ սև առուռն. թանաքն եր, վոր Պինգվիտը թափել եր Խելգե-
լի գլխին:

ի գլխին:
 Խեղճեն, արագ շուռ գալով, փնջացնելով ու թքելով, բռնեց
 փոքրիկ չարագործի ոձիքը: Դե, հըմի թող լավ ծեծ ուտի,
 վորին միանգամայն արժանի լե նա: Բայց Պինգվինտի բախտը
 կտրեց, Արնալուկը սենյակ մտավ:
 Երբ Պինգվինտը նա լուրջ ձայնով

— Պինգվիտին ծեծել չի կարելի, — ասաց մեկը։
Դառնալով Խելգելին։ — Ընդհանրապես Տասսինորկոս վոչ վոքի
չեն ծեծում։ Միայն հալըս պատժելու իրավունք ունի։

— Ներիր, Արնալուկ, բայց չե՛ վոր դրոպվումը վառ
ե՛ արեւ, Տէս, ինչ ե՛ արեւ նա, — գոգոհությամբ պատտասխանեց
Խելգեն:

խելգեն: — Այո, իես տեսնում եմ, — պատասխանեց նա՝ հագլիվ
 զսպելով ծիծաղը, վորովհետև խելգեյի տեսքը, վորի դեմքն
 ամբողջապես թանաք էր, շատ ծիծաղելի լեր: — Բայց շուտով
 խոհանոց վաղիր և խնդրիր Տոնգիգուարկին՝ քիչ տաք ջուր
 տա, վորպեսզի յերեսիդ թանաքը մաքրես: Չէ՞ վոր այդպես
 մնալ չես կարող:

Այա դառնալով Պինգվիտին, գրենլանդերեն ասաց խիստ հոռնով.

— Թո՛ւ, Պինգվիտ, ի՜նչ վատն ես դու: Նայիր թե ի՜նչ ես արել, ի՜նչպես յես փչացրել այս լավ քարտեզը: Դե, դու հիմա պիտի պատժվես, դու պիտի փակված մնաս, մինչև հորս գալը:

Նա նրան փոքրիկ նկուղը տարավ և դուռը վրան փակեց: Պինգվիտը խելագելին չեր լսում, բայց Արնալուկին լսեց և այդ պատճառով առանց այլևայլության հնազանդեց նրան: Նա բանտարկվեց:

Նորդստրանդը բավական ուշ վերադարձավ տուն, և նրանք անմիջապես ճաշի նստան: Տոնգիգուարկան սեղանի վրա դրավ ծովահորթի մսից պատրաստած յուղալի արգանակը. այս բանը Ներիկին հիշեցրեց խոզի մսից պատրաստած արգանակը, վոր իրենց տանն ուտում եր և շատ եր սիրում:

Ամենքն ուտելով զբաղվեցին. բայց Արնալուկը, վոր ճաշի ժամանակ միշտ սեղանի սնտեսուհին եր, հանկարծ գդալը բաց թողեց ու գոչեց.

— Վայ, վայ, Պինգվիտին մոռացել եմ: Չե՞ վոր նրան փակել իմ նկուղում:

Յեվ նա յուր հորը պատմեց Պինգվիտի արարքը:

— Տարորինակ ե, վոր նա ախտեղից ձայն, ծպտուն չի հանում,— ասաց Նորդստրանդը: Այդ ամեններն չի սազում նրան: Այնտե՞ղ ե, արդյոք, պետք ե նայել:

Բոլորը վերկացան և Նորդստրանդի հետ գնացին նկուղը, աշխատելով չաղմկել, վորպեսզի Պինգվիտը չվախենա, այլ տեսնել, թե նա ախտեղ ի՜նչ ե անում, ի՜նչո՞ւ յե հանգիստ նստել:

Մեկ, յերկու յերեք,— դռն փակելը յետ քաշվեց, և նկուղի դուռը բացվեց: Նկուղը մութն եր. նրանք Պինգվիտին իսկույն չնկատեցին: Տղան նստել եր հատակին ու սև ձեռքերը դեպի գլուխը մեկնած, միջատներ եր վորսում և ուտում....

— Թո՛ւ, Պինգվիտ,— զգվանքով գոչեց Արնալուկը:

Նա մեկամղձոտ հայացք գցեց նրա վրա և ասաց.

— Չե՞ վոր քաղցած եմ:

* * *

Փետրվարին Ներիկն ու խելգեն իսկական գրենլանդացի եյին դարձել: Նորդստրանդը նրանց նոր, եսկիմոսական տարազի շորեր հագցրեց. շորերը մորթուց եյին և հաստ, լավ պաշտպանում եյին ցրտից, այդ պատճառով կարող եյին վազվզել և ազատ ժամանակ անցկացնել բաց ոդուռ: Իսկ յեթե մրսելու լինեյին, կարող եյին վերադառնալ տուն և տաքանալ Նորդստրանդի չուգունե մեծ վառարանի մոտ, ուր վառվում եր րանդի չուգունե մեծ վառարանի մոտ, ուր վառվում եր շիկացած քարածուխը: Տղաները գաղութից չեյին հեռանում, թեպետ արդեն բեռնային բնությանը վարժվել եյին: Նոքա հաճախ հիշում եյին «Հուլսի հովտում» իրենց անցկացրած սոսկալի որերը: Յեթե խելգեն չխորհեր այն բաղդավոր միտքը, թե ծովածոցի վրայով կարող ե սահնակի ճանապարհ անցնել, ղով գիտե, ի՜նչ կպատահեր հիմա իրենց: Յեվ այսպիսի հրաշքով ազատված տղաները համակված եյին ուրախ զգացումներով:

Այժմ նրանք սահում եյին սառցի վրա, և Արնալուկը սովորեցնում եր նրանց սահնակ քշել: Բայց խելգեն այս դասերը պիտի ընդհատեր, վորովհետև յուր վոտքը վնասել եր, դրա համար պիտի նստեր տանը:

Բարի Տոնգիգուարկան խնամում եր նրան և անդադար խոսելով, աշխատում եր զբաղեցնել, թեև խելգեն նրա գրենլանդական լեզուն չեր հասկանում: Նրա համար անտանելի չեր, լանդական լեզուն չեր կարողանում մասնակցել: Իսկ վոր վոր ինքը զբոսանքին չեր կարողանում մասնակցել: Արնալուկի ախտեղ ուրախ եր, այդ կարելի չեր յեղրակացնել հնչուն ծիծաղից, վոր տարածվում եր սառնամանակից ողի մեջ:

Յեվ ի՜նչպես չծիծաղեր նա: Ներիկը սահնակի վերա նստել չեր կարողանում և հաճախ ձյան մեջ գլխկոնծի յեր տալիս, յերը շները սկսում եյին ուժեղ կերպով սահնակը քաշել: Յերբ չփոթված Ներիկը ձյան կույտի միջից դուրս գալով՝ թափահա-

բում եր յուր վրայի ձյունները, այդ ժամանակ Արնալուկը բարձր ծիծաղում եր: Համենայն դեպս, նա սահնակ բռնել պիտի սովորի, այդ պատճառով կրկին բարձրանում եր...և...կրկին գլխավար ընկնում ձյունի մեջ:

Այսպես կրկնվեց մի քանի անգամ: Բայց վերջապես երկին հաջողվեց հավասարակշռութիւն պահել: Նա հրճվում ե: Արնալուկը գոհ ե: Նա ծիծաղելով նրա անհաջող փորձերի վրա՝ դարձյալ ուրախ ե, վոր նա հաղթահարում ե դժվարութիւնները և այդ իրեն վորպես դաստիարակի, պատիվ ե բերում:

Մութ ժամանակը դեռ չեր անցկացել, բայց դուրսն ենքան ել մութ չեր, վոր կարելի չլինեք սահնակները տեսնել ու միմյանցից տարբերել: Ձյունը փայլում և անդրադարձնում ե աստղերի ու լուսնի լույսը: Թեև արևը դեռ չի յերևում հորիզոնի վերա, բայց նա այնքան ել հեռու չի գտնվում, և այդ պատճառով ճաշերին թեթև մթնշաղհներ են յերևում, վորոնք փոխարինում են գիշերային մթությանը: Նոքա երկին հիշեցնում են Դանիայում լուսաբացին նախորդող ժամանակամիջոցը, իսկ այստեղ, Գրենլանդիայում, դրանք ձմռան վերջանալու նշաններն են, իսկ հյուսիսափայլը: Երկին այն սիրելուց չի կշտանում: Ի՞նչը կարող ե. համեմատվել նրա գեղեցկութեան հետ, յերբ նրա պայծառ ճառագայթները հովհարած և թափվում են հյուսիսային յերկնքով, կազմելով ճիշտ թափանցիկ, փայլուն վարագույր կամ պսպղուն թագ, վոր պսակում ե բևեռային աշխարհը:

Համենայն դեպս, այնքան լույս եր, վոր Արնալուկը կարող եր տեսնել ձյան կույտի միջից դուրս յեկող երկին:

— Վոչ, ինչպես յերևում ե, յես սահնակ բռնել չեմ սովորի, — դառնաձայն ասում եր նա նրան:

— Դատարկ բան ե, — պատասխանում եր նա, այն ժամանակ, յերբ շները նրա տված նշանի համաձայն շուռ ելին գալիս և սահնակներով սլանում նրա մոտ: — Ահա, նայիր երկի: Չե՞ վոր իսկի դժվար չե այս: Տես, յես ինչպես եմ անում:

Յեվ նա ճարպկորեն թռավ սահնակի վրա: Մի ակնթարթում սահնակները պինդ ձյան վրայով առաջ շարժվեցին, իսկ

Արնալուկը մի յերկար խաղաղանով վարեց լճկաներին՝ իսկական շուռ քշողի շնորհքով:

Սակայն երկին ընդունակ աշակերտ ե: Մի քանի արգամ ընկնելուց հետո, նա հաջողեց սահնակ նստել, թեպետ յերկու ձեռքերով պինդ պիտի բռնեք սահնակից՝ վայր չընկնելու համար, և արագութեամբ թռչող շներին վարել: Նա փորձեց բզավել նրանց վրա՝ ինչպես ձիերի, բայց շները նրա հրամանները չլսեցին ու կանգ չառան: Սակայն, Արնալուկի ձայնը լսելուն պես վերադարձան:

Նկ. 4

— Վոչինչ, երկի, — ծիծաղելով մխիթարեց նրան Արնալուկը:

— Միասին նստենք, յես կառապանութիւն կանեմ:

Նոքա նստան և արագ սլացան ծովախորշով:

Հանկարծ Արնալուկն ուրախ գոչեց.

— Արևը... արևը... նայիր, երկի, նայիր:

Հեռվում, շատ ցածրում, հորիզոնի վերա կարծրավուն պայծառ փայլ յերևաց: Այդ արևն եր, վոր վերադառնում եր:

— Գնանք, երկի, — ասաց Արնալուկը, կանգնեցնելով սահնակը ավին: — Բարձրանանք այս սարի գլուխը և նայենք:

Նոքա միմյանց ձեռքից բռնելով՝ սկսեցին բարձր ժայռի վրայով մագլցել: Այնտեղից կարելի յեր ամբողջ յերկիրը դիտել: Յեվ ահա նոքա տեսան, ինչպես Տասսինորկում ամեն ինչ կենդանացավ, խրճիթներից մարդիկ դուրս յեկան և զիմեցին դեպի ժայռերը: Բոլորը, ով կարող եր, ժայռերի վրա բարձրացան, ցերեկվա լուսատուի վերադարձը դիտելու և տեսնելու համար:

Վերջապես, ձմեռային յերկար գիշերից հետո ցերեկն ե գալիս...

Գաղութի յետեր կողմը հիշեցնում է մի մըջնանոց, ուր
ամենքը շարժողության մեջ են: Բազմաթիվ սահնակներ դուրս
են յեկել սառույցները: Շները վողջ ձմեռը կիսաքաղց պիտի

Պինգվիտը ծնկաչոք ընկավ նրանց առաջ ու դառն լաց յեղավ, սկսեց փաղաքշել և ամենաքնքուշ անուններով փայփայել նրանց: Նա վոչ մի կերպ չեր ուզում թողնել նրանց սառցային այս ամայության մեջ: Թող երիկն ու խելոհն առանց իրեն մենակ վերադառնան:

Մինչև ասիլը դեռևս մի մղոն տարածություն կար: Ճանապարհը դժվարին էր, յերեսաները դժվարություններ էին քայլում և քիչ էր մնում՝ լաց լինելին: Սառուցն այնքան խորհուրդ էր: Սառուցներին միջև շատ ճեղքվածքներ կան, և հեշտ կերպով վտար նրանց մեջ կերթա: Պետք է շատ զգուշ քայլել: Հանկարծ նոցա մոտով մի սահնակ անցավ, Պինգվիտն էր այդ: Նրա շներն, ուրեմն, լավացել էին: Տղաները ձայն տվին նրան, բայց նա ուշադրություն չդարձրեց նրանց կոչին և վորպես պատասխան՝ միայն ծիծաղեց:

Հոգնած, սառած, վտռերը հազիվ շարժելով, վերջապես նրանք տուն հասան: Այնտեղ տաքացրած սենյակում նրանց էր սպասում Արնալուկը՝ տաք թեյը պատրաստած: Նոքա կամաց կամաց տաքացան և սկսեցին պատմել իրենց պատահած դժբախտությունները: Այդ ժամանակ Նորդստրանդն էլ վերադարձավ: Նա հայտնեց, թե յերկար քաղցից հետո, շները շանաձկան սառած միս շատ ուտելով հիվանդացել են: Այդ բանին սովոր չլինելու պատճառով, շներն իրենց վատ զգացին: Բայց յերկուրդալի չէ. նոքա շուտով կլավանան:

— Դե՛, տղերք, հիմա գնացե՛ք քնելու, — կարգադրեց Նորդստրանդը: Հենց այն ըոպելին, յերբ նրանք պատրաստվում էին սենյակից դուրս գալ, այնտեղ վազեց կեղտոտ, արյունոտված Պինգվիտը, վորից ձկան հոտը բուրբում էր: Բայց նրա դեմքն ուրախությունից փայլում էր:

— Տե՛ս, թե ինչ էմ գտել բեզ համար, — բացաբանչեց նա, մեկնելով երիկին նրա հիշատակարանը, վոր կորցրել էր ձյունների մեջ: Երիկը սաստիկ կարմրեց: Նա այդ տեսքում գրի յեր առեւ յուր բոլոր մտքերն ու տպավորությունները, և այդ պատճառով շատ անհանգիստ էր կորուստի համար: Այժմ, տեսնելով Պինգվիտի ձեռքին յուր հուշատետրը, այնքան ուրախացավ,

վոր նորա արարմունքները ներեց և անմիջապես տետրը դրավ գրպանը: Ուրախությունից նա Պինգվիտին այնպիսի նվեր տվեց, վոր գերազանցեց գրենլանդացու ամենախիզախ ցանկություններին: Նվիրեց նրան Կոպենհագենում գնված յուր գրչահատը: Ճիշտ է, այդ մի եթանագին դանակ էր, բայց Պինգվիտի աչքին մի մեծ գանձ էր, և նա շատ ուրախացավ:

Վրա հասավ մարտ ամսի կեսը, բայց կարծես թե ցուրտը գնալով ուժեղանում էր: Սառնամանիքը կարծես յերկաթյա սաքցաններով ճնշում էր ծովն ու լեռներն, և ջերմաչափն անփոփոխ, գերոյից 25 աստիճան ցած էր ցույց տալիս:

Երիկն ընդունում էր, վոր ցուրտը չափազանց սաստիկ է, բայց վորովհետև սահնակներով ճանապարհորդելու ժամանակ էր արդեն, ուստի Նորդստրանդն ասաց նրանց.

— Լսի՛ր, սիրելի՛ երիկ, դու ամենից շատ կգիմանաս սառնամանիքին, թեև միշտ գանգատվում ես: Բայց չեյի՛ր ցանկանա ինձ հետ սահնակով ճանապարհորդել:

Երիկը մտածում է ուժգին սառնամանիքի մասին, յերբ շների կապերն այնպես են սառչում, վոր ստիպված ես լինում ատամների ոգնությունը ու մերկ ձեռքերով հազիվ արձակել. հիշում է մի քանի ժամ տևող այն մեծ լարվածությունը, յեթե ճանապարհը յերկար է և սառուցն անհարթ ու խորդ ու բորբերով լի: Նա պատրաստ է յուր շնորհակալությունը հայտնել և հրաժարվել, բայց իսկույն միջամտում է Արնալուկը, և ասես թե՛ չկասկածելով երիկի համաձայնությունը՝ հոր արած առաջարկին, ասում է.

— Այդ դեպքում, երիկ, Տոնգիգուարկան պետք է լավ դրստի բո արջի մորթուց կարված մուշտակը:

Յե՛վ ահա երիկը, կամա աղամա, գոհունակություն է ցույց տալիս: Բայց իսկապես այդպես չէ: Նրան ամենևին չի ուրախացնում այն միտքը, թե կրկին կապրի այն ամենը, ինչ ապխացնում էր յերիկը: «Հուշի հովտում», քնելու մեղիկ մեջ: Չե՛ վոր այդ ճանապարհորդությունը տևելու յե տասնևչորս ուր ու գիշեր, վոր պիտի անցկացնել սառցի վրա՝ վրանում: Ա՛խ, հենց միայն այս մտքից սարսափում է նա...

ժամ կորցրեց, մինչև տեղը հասավ: Սառույցն արդեն թուլացել էր և պետք էր շատ զգուշ քայլել:

Վերջապես նա հասավ սառցի գառիվայրի ստորոտներին և, իսկապես, ահա տեղ, վերևում շանը տեսավ: Բայց շունը վոչ շարժվում էր, վոչ էլ հաջում: Հավանորեն, նա մեռած էր արդեն:

Սակայն երիկը վճռեց սկսած գործն ավարտել և շունը, մեռած կամ կենդանի, ձեռք բերել: Նա սառցի վերա վոտքի տեղեր փորելով՝ վեր բարձրացավ: Ո՛ր, այդ ինչ դժվար աշխատանք էր: Երիկը մի քանի անգամ մտածեց, թե հիմա կսայթաքի և կթռչի ներքև: Բայց նա յուր կամքի բոլոր ուժերը լարելով՝ արիաբար առաջացավ՝ վտանգի ամեն մի միտք վանելով իրենից: Վերջապես, նա հասավ և ձեռքը մեկնեց շանը:

Ի՛նչ սոսկալի բան: Շան սովորական խրտվիլակ էր այդ՝ ձյունով լցված: Յերևի Պինգվիտն էր խորհել այս չար կատակը: Ինչո՞ւ նա մտածեց, թե դուրահավատ երիկը թակարդ կընկնի, և կբարձրանա ժայռը: Գուցե թե այդ անպիտանը, վոր կատվի նման աժեն տեղ մազլցում է, ցանկացել է իմանալ, թե երիկն այդքան քաջություն ունի: Ձե՞ վոր նա, այդ տղան, դեռ կիսավայրենի յե:

Բայց պետք է վերադառնալ: Երիկը ցած նայեց, և նրա սիրտը յերկուցից կծկվեց: Միայն թե գլուխը չպտտվի: Ներքևում բերանը բաց անդունդը, սսես թե պատրաստ էր կլանել իրեն: Նա հավաքեց իր ամբողջ արիությունը և սկսեց զգուշաբար իջնել, վոտքերով շոշափելով փորված աստիճանները: Բարեբախտաբար ցած իջնելն ավելի հեշտ չեղավ, բան այդ յենթադրում էր, և նա շուտով հասավ ժայռի ստորոտներին: Լավ է, վոր Արնալուկն ու Նորգաստրանդը վերադառնալու յեն վաղը առավոտյան: Մինչև նրանց վերադարձը, նա կկարողանա վոչնչացնել յուր անմիտ հերոսական սխրագործության բոլոր հետքերը:

Պինգվիտն խրատելու համար անհրաժեշտ է պատժել, բայց... Երիկը չի կամենում ծաղրի առարկա լինել, և նա գերադասում է լռել այս արկածի մասին:

Արնալուկն ուրախ վերադարձավ և ժպտադեմ երիկին ցույց տվավ մի փոքրիկ կանաչի ծիլ, վոր սեղմել էր բռնում:

— Երիկ, Խելգե, ահա, տեսե՛ք, թե ի՛նչ եմ գտել,—բացազանչեց նա:

Նրանք նայեցին, բայց այդ ընձուղի մեջ առանձնապես ուշադրության արժանի բան չգտան:

— Դուք վոչինչ չեք ըմբռնում,—ասաց նա դժվարությամբ:

— Ձե՞ վոր այս ծիլը ձյան տակին գտա:

— Ձյան տակի.—կրկնեց երիկը տարակուսած:

— Այո, ձյան տակ.—դու չես կարող հասկանալ, թե այս ի՛նչ է նշանակում:

— Վո՛չ,—խոնարհ կերպով համաձայնվեց երիկը:

— Այս նշանակում է, թե գարուն է արդեն,—պատասխանեց Արնալուկը հանդիսավոր ձևով:

Իսկապես, գարունը մոտենում էր: Լավ ակնշ զնոդը կը լսեր, թե ինչպես է ձյան տակից խոխոշում ջուրը: Ժայռի ալեկյան կողմերում տեսանելի էլին մեծ, մուլթ բծեր: Այս տարի գարունը շուտ սկսվեց և մայիս ամսում որբեր յեղան, յերբ ջերմաչափի տաքությունն իջավ չորս աստիճանի:

Վորոշված էր այդպիսի մի տաք որ դեպի «Թռչունների հովիտը» եքսպեդիցիա կազմակերպել. հովիտն ընկնում էր Կալեդոնների յետևում: Հեռու չեր, և սառցի վրայով կես ժամում կարելի յեր հասնել այնտեղ: Արնալուկը, համենայն դեպս, մի մեծ զամբյուղ պաշար պատրաստեց:

— Դե՛, սա մեր այս տարվա առաջին եքսպեդիցիան կլինի,—ասաց նա:

Նա միաձայն եքսպեդիցիայի ղեկավար ընտրվեց: Եքսպեդիցիային մասնակցում էլին երիկը և Խելգեն: Վերջին ըուպեներին Պինգվիտն էլ միացավ նրանց:

— Այդ լավ է,—բացազանչեց Արնալուկը,—մենք յերկու սահնակ կունենանք: Երիկ, Պինգվիտը քեզ կտանի, իսկ յես՝ Խելգեյին: Պինգվիտը մի փոքր շփոթված կերպարանք ուներ: Նա չեր ըմբռնում, թե ինչո՞ւ երիկն իրեն բան չասաց և վորևէ կերպ չհասկացրեց, վոր իր չար կատակից զայրացել է: Այդ

— Պինգվիտ, Պինգվիտ, — գոչեց նա բարձր ձայնով:
Բայց ուշ եր արդեն: Սառցակույտն ընդունելու համար

Ղուրը քաշվեց յետ և ապա լեռնացող ահուկի ալիքը հեղեղեց այն տեղը, ուր կանգնած էր Պինգվիտը: Նա ալիքների մեջ անհայտացավ և յերբ ալիքները յետ մղվեցին, սառցի վրա դատարկ տեղ էր մնացել միայն...:

Խելզեն քարացած կանգնել էր. իսկ Ներկը... Նա մի ալիքն թարթ ձեռքերով յերեսը ծածկեց և ապա վազելով սլացավ առաջ, թռչելով քարերի, սյուների և սառույցների վրայով՝ մինչ ամբ և ամբ հասավ այն վայրկյանին, յերբ ալիքը յետ մղվեց: Նա բնագոյրեն ըմբռնեց, վոր Պինգվիտին տանող ալիքը, կարող է հաջորդ վայրկյանին յետ բերել նրան, յերբ կրկին մղվի դեպի ամբ...:

Այդպես էլ յեղավ: Կարա ծոցի ալիքներն անշունչ Պինգվիտին նորից շարժեցին ամբ: Պետք էր անմիջապես բռնել նրան, քանի դեռ ալիքները չեյին հաջողել նրան կրկին իրենց հետ ծովը տանել: Ինքը, Պինգվիտը սառցի վերա չեր կարող մնալ և անխուսափելիորեն նորից կմղվեր ծովը: Յեվ ահա Երկը կալծակի արագությամբ նետվեց դեպի Պինգվիտը, և դուրս քաշեց, նախքան ալիքները նրան կբռնեյին:

Խեղճ Պինգվիտը միանգամայն խլացել էր, նա դեռ չեր կարողանում վտարի կանգնել. Ներկն ամբից քաշեց նրան դեպի հեռուն, ուր ալիքները չեյին հասնում. փոքրիկ գրենլանդացին ազատված էր: Բարեբախտաբար նա վորևէ վնասվածք չեր ստացել. իսկ պող ալիքները գրենլանդացի տղայի համար վոչինչ են: Նա վտարի յե յելնում, թափահարվում՝ ինչպես փոքրիկ շնիկ և դեռ ու դեռ է նայում: Բայց նա շատ վրդովված տեսք ունի...:

Այս յերկյուղից սթափվելով՝ ամենքն յեկան խարույկի մոտ, ուր կաթսայում յեռում էր սուրճը: Ինչ բավականությամբ կխրմեն հիմա: Արնալուկը եմալյա գավաթները հանեց, բաց արավ թարմ թխվածքների թիթեղյա տուփը:

Յերբեք սուրճը նրանց համար այդպես համով չեր թվացել: Այդ գեպից հետո բոլորն էլ վորոշ չափով հուզված եյին: Ամեն ինչ այնպիսի արագությամբ էր կատարվել, վոր վոչ վոք չեր կարող ճշտորեն պատմել, թե այդ ինչպես յեղավ:

— Ինչ մտածեցիր, յերբ դու հանկարծ գլխապտույտ արագությամբ վազել սկսեցիր, — հարցրեց Արնալուկն Ներկին, յուր ձեռքը նրա ուսին դնելով:

— Ինքս ել լավ չգիտեմ: Կարծես թե իմ մեջ միտք ծագեց վոր Պինգվիտը կվոչնչանա, և վոր առանց նրան ճառարանորդ վերադառնալը ծանր կլինի:

— Այ, Արնալուկ, — ասաց Խելզեն, կարծես թե ուզելով արդարանալ. — յես սարսափեց ամբողջ մարմնով քարացա և չկարողացա ցած գալ: Յերբեք չեմ կարող մոտով քարացա և չկարողացա ցած գալ: Յերբ սառույցը Ղուրն ընկավ: Են ինչ խլացուցիչ վորոտ բարձրացավ:

— Այո, այո, — ծիծաղեց Արնալուկը, — մենք յերկուսս բոփոխարեն մեծ քաջություն գործեցինք...: Ե՛հ, իսկ դու Պինգվիտ...: Նա գրենլանդերեն խոսեց Պինգվիտի հետ, իսկ Ներկն այդ լեզուն չհասկանալով՝ մտածում էր. «Իսկապես ինչ քաղցրահնչյուն լեզու յե այս: Յես պետք է սովորեմ»:

— Դու, Պինգվիտ, բո կյանքը փրկելու համար, Ներկին շնորհակալություն հայտնեցիր, — հարցրեց Արնալուկը:

Պինգվիտը չպատասխանեց: Նա գլուխը կախ գցած՝ նստել էր, և չգիտե՞ր՝ ինչ վորոշել: Հետո հանկարծ նայեց Արնալուկին և կամացուկ ու կմկմալեն ասաց գրենլանդական լեզվով.

— Արնալուկ... այն որը... Թռչունների լեռան վրա դու այդ մասին վոչինչ չգիտեմ... բայց այդ շատ ցավալի յե ինձ... վորովհետև նա կարող էր ընկնել և մեռնել... և այդ իմ մեղքն էր: Բայց դու վոչինչ չգիտեմ այս մասին... Յես ուզում եմ ամեն բան պատմել քեզ... Յես նրան խաբեցի՝ ասելով, վոր Տորգենշիդը Թռչունների սարից ցածր է ընկել և գտնվում է

Նկ. 5

ախտեղ, ժայռի վերա, վերևը, ուր սկսվում է սառույցը... Բայց այդ ճիշտ չեր: Յես շան մորթին ձյունով լցրի, բարձրացա սարը և ձգեցի ախտեղ: Իսկ նա վազեց դեպի ժայռն ու սկսեց բարձրանալ... Դու կարող ես տեսնել այդ անցքերը, վոր նա փորել է սառցի վերա... Յե՛վ նա հեշտությամբ կարող եր ախտեղից վալը ընկնել, ջարդ ու փշուր լինել ու վոգի դառնալ... Նա ուզում եր քո շունն աղատել և արժանանալ քո շնորհակալության, Արնալուկ... Ո՛հ, յես գիտեմ, վոր շատ վատ բան եմ արել: Յերբ յես բերի նրա հիշատակարանը, նա ինձ նվիրեց յուր գրչահատը, աստ նրան, Արնալուկ, Պինգվիտը ցավում է, վոր ախտեղ վերևում քո շունը չեր: Ախր նա կարող եր վոգի դառնալ...:

— Այդ ի՞նչ է պատմում բեղ,—հարցրեց Երիկը, դարձացած Պինգվիտի բառաժայթքումով և տխրելով, վոր ինքը վոչ մի բառ չի հասկանում:

— Նա խնդրում է ինձ հայտնել բեղ յուր շնորհակալությունը.—ասաց Արնալուկը:

— Ե՛հ, չարժե,—բացագանչեց Երիկը ծիծաղելով,—բայց յես չգիտեմ թե գրենլանդերեն այդ ինչպես կասեն:

Նոքա վերադառնալու պատրաստություններ տեսան:

— Այժմ, յես կլինեմ քո կառապանը, Երիկ,—ասաց Արնալուկը:

— Դե, գնանք:

Պինգվիտն ու Խելգենն առաջ անցան:

Բուր հրվանդանի մոտ Արնալուկը հանկարծ սահնակը դեպի աջ թեքեց:

— Բայց, Արնալուկ... Ձե՛ք վոր դու ախտեղ չես գնում: Ձե՛ք վոր այս ճանապարհը տանում է դեպի թռչունների սարը, իսկ մենք Տասսինորկ ենք գնում:

— Հոգս մի անիր, Երիկ: Այդ մի փոքր պտույտ է:

Հանելով ախտեղ, ուր ժայռն եր բարձրանում, ուր բարձրացել եր մի ժամանակ Երիկը, նա սահնակը թողեց ժայռի ստորոտում և նայեց սառցային զառիվեր պատին... Այո՛... Պինգվիտը ճիշտ է խոսել: Ախտեղ աստիճաններ ելին փորված:

Այդ Երիկն եր արել շունը բերելու համար, վտանգի յենթարկելով յուր կյանքը:

Նա դարձավ Երիկին.

— Իսկ դու ինչո՞ւ չես պատմել ինձ այս մասին, Երիկ,—ասաց նա:

— Ինչո՞ւ:—Պատասխանեց Երիկը:

Այլևս նոքա վոչ մի բառ չփոխանակեցին:

Յերեկոյան, յերբ արդեն տանը նստած էլին, Արնալուկը հանկարծ հարցրեց.

— Երիկ, ինչպես, Դանիալո՞ւմ ե գարունը լավ, թե՞ այստեղ:

— Այստեղ ել լավ է,—պատասխանեց Երիկը:

ԳԼՈՒԽ ՈՒԹԵՐՈՐԴ

Պարի յերեկոն գաղութում.—Կես վորացող ցավի գալուստը.—Հարձակում.—Դժվարին բոպեն.—Նորգուսրանգի վերագործը.—Պիե-Վիսեն արժանացում է կրկնակի վարձատրության.—Յոնաք.—Նրա պատմությունը.—Դիպված.—Սպիտակ արջը.—Նորգուսրանգն ու Արնալուկը.—Սմառը հեռավոր հյուսիսում.—Յեղջերուների վորը.—Պիեգվիտը հրացան է նետ բերում.—

Նորգուսրանգը մի բանի որով մեկնեց: Նա կամենում եր այցելել Տասսինորկից դեպի հարավ ընկնող հեռավոր գյուղերը, բանի դեռ ափերի սառույցը պինդ եր: Նա, վորպես սպիտակների ներկայացուցիչ, գրենլանդական տեղացի ազգաբնակչության մեջ, պարտավոր եր զանազան կողմերում հաճախ շրջապալել: Ձե՛ք վոր նա գաղութի վոչ միայն գլխավորն եր և վաճառականը, այլև այս հեռավոր հյուսիսի միակ բժիշկը:

Նա արդեն մի շաբաթից ափելի բացակայում եր, և ժամ առ ժամ սպասում էլին նրա վերադառնալուն: Ժամանակավորապես, նրա բացակայության միջոցին գաղութի գլուխն եր անցնում Արնալուկը: Տասսինորկի բնակիչները, բոլոր գրենլանդացիք լսում էլին նրան և սիրում: Նա վճռեց կիրակի որը առևտրական տան ազատ սրահում պարի յերեկո կազմակերպել և գրենլանդացի բոլոր տիկիներն ու ընտանիքներն

հրավերը: Երիկն ու Խելզեն մեծ հետաքրքրությամբ մասնակցեցին պարին, թեև գրենլանդացոց պարերը հոգնեցուցիչ էին:

Սակայն նոքա շատ բարեխղճորեն կատարեցին իրենց պարտքը, ընդունելով հյուրերին, պարելով ամեն մի գրենլանդացի տիկնոջ հետ, թեպետ քրտինքի մեջ հեղեղվել էին արդեն: Հետո Արնալուկն իր բոլոր հյուրերին սուրճով հյուրասիրեց, վորի հետ մաքուցեց Տոնգիգուարկի պատրաստած լավ թըլսվածքը:

Տասսինորկում այդ ժամանակ միայն կանայք էին մնացել, վորովհետև չորս տղամարդ արդեն Նորդստրանդի հետ մեկնել էին, իսկ մնացածները՝ ուղևորվել էին վորսի:

Նորդստրանդի տանը յուր բացակայության միջոցին էլ, ամեն բան անցնում էր ընդունված կարգ ու կանոնի համաձայն: Արնալուկը պարապում, կարդում և զբոսնում էր յուր յերկու ընկերների՝ Երիկի և Խելզեյի հետ, իսկ խոհանոցում Տոնգիգուարկան առաջվա նման պարապում էր յուր տնտեսությամբ:

Ժամանակն աննկատելիորեն անցնում էր: Մոտենում էր այն ժամանակամիջոցը, յերբ Դանիայից նավը պիտի դարձնաները հաճախ խոսում և մտածում էին այս մասին: Հենց այդ նավով նոքա հայրենիք պիտի վերադառնային: Բայց նոքա քիչ տխրում էին, մտածելով վոր ընդմիջտ Տասսինորկին և իրենց այնքան ուրախությամբ ապաստան տվող ընտանիքին հրաժեշտ պիտի տան: Նոքա ամբողջ հոգով սիրել էին այդ ընտանիքը և կապվել Արնալուկի հետ, և առաջիկա անջատումը վշտացնում էր նրանց. Նորդստրանդի վորոշումը, Արնալուկին էլ Դանիա ուղարկել, նրանց հայտնի չեր:

Այժմ մայիս ամիսն է, իսկ հուլիսի վերջերին սպասվում է նավը: Ազգաբնակչության կյանքում, այս ամբողջ մեկ տարվա ընթացքում, ամենահանդիսավոր դեպքն է այդ:

Արնալուկի մոտ յերկու գրենլանդացի տղաներ հյուր յեկան: Երիկն ու Խելզեն չէին կարողանում նրանց տարորինակ անունները մտները պահել: Մեկը կրայցուգարկ էր կոչվում, իսկ մյուսը՝ Պիուվատսոկ: Նոքա յերկուսն էլ կարճահասակ է-

ին, կլոր, ճարպով փայլող դեմքերով, յերկար ու սև մազերով: Այս յերիտասարդ գրենլանդացիք աչքի էին ընկնում մեզմբ բնավորությամբ, շատ վախկոտ և լոկկ էին: Սակայն այդ նրանց հետ խիստ վարվելուց առաջ չեր գալիս: Գրենլանդիայում յերեխաները չգիտեն, թե ինչ է ծեծը, բայց ընդհանրապես աղակարարները հազվագյուտ են:

Բայց այս անգամ կրայցուգարկը և Պիուվատսոկը կենդանի, վառվռուն տեսք ունեին. նոքա ցատկոտելով սենյակ մտան, ուր Արնալուկը ինչ վոր աշխատանքով զբաղված էր:

— Նավը յեկավ... նավը. գոչեցին նրանք գրենլանդերեն, թափահարելով ձեռքները:

— Ի՞նչ են ասում դրանք, — հարցրեց Երիկը:

— Նրանք ասում են, թե նավը յեկավ, — թարգմանեց նրանց ասածն Արնալուկը:

— Նավ—բացազանչեցին Երիկն ու Խելզեն միասին:

— Այո, «Հանս Եգեդե» նավը, առևտրական ընկերության նավը, — ասաց Արնալուկը: Ծիշտ է, չափազանց շուտ է: Բայց գուցե այս տարի նավը նախ Տասսինորկ այցելի, և ապա՝ մյուս կայանները, վորոնց անպայման պիտի այցելի:

Խելզեն տեղից վեր թռավ և ուրախ բացազանչությամբ նետվեց Երիկին գրկելու:

Նկ. 6

— Շուտով Դանիա կտեսնենք... կվերադառնանք տուն...:

— Դու աչգպես ուրախանում ես, վոր պիտի մեկնես Գրենլանդիայից, հանդիմանությամբ ասաց նրան Արնալուկը:

Խելզեն շփոթվեց:

Իսկապես, լավ բան էր՝

Տասսինորկից մեկնելու առթիվ աչգպիսի սրտագին ուրախություն արտահայտելը: Անշուշտ, այդ ապերախտությունն էր: Զե՛ վոր Նորդստրանդն ընդունել էր նրան ինչպես հարազատ տղայի և Արնալուկը յեղել էր իրեն իսկական բույր:

մեկ խրճիթից մյուսը և հայհոյանքներով ու սպառնալիքներով՝ վերցնել այնտեղից այն, ինչ ցանկանում էլին, մեծ սարսափի մեջ գցելով կանանց ու յերեխաների, վորոնք թագնվում էլին նրանցից, ով, ուր կարող եր:

— Հավանորեն նրանք հարբած են, — նկատեց Արնալուկը. ուրեմն նրանք չեն գիտակցի, թե ինչ են անում:

Ինչպես յերևում եր, նա ճիշտ եր նկատել: Նավաստիները վարքը հետզհետե զգվելի ու զրգոիչ դարձավ: Խեղճ գրենլանդացիք վախից կիսամեռ յեղան:

— Բայց չե՞ վոր այս խայտառակությունն է, — բացագանչեց զայրացած Երիկը: — Ի՞նչ իրավունք ունեն այդպես վարվել գրենլանդացիների հետ, վորոնք գտնվում են Դանիական դրոշակի պաշտպանության տակ: Մենք, դանիացիներս այդ թույլ չպիտի տանք:

— Իհարկե, համաձայնեց Խելգեն: Բայց ի՞նչ կարող ենք անել:

Չե՞ վոր մենք յերկսով ենք միայն, Երիկ: Իսկ նրանք չորս հոգի յեն, բոլորն ել հասակ առած, ուժեղ տղամարդիկ, բացի այդ, նաև հարբած:

— Վո՛չ մենք յերեք հոգի յենք, — պատասխանեց Արնալուկը հանգստությամբ: Նավաստիներն այդ միջոցին ուղևորվեցին Տատերակի խրճիթը, վորը Նորդստրանդի հետ մեկնել եր: Այնտեղ եր նրա յերիտասարդ կինը՝ Իսիգատորկան: Նա չեր կամենում նրանց ներս թողնել և բարձրաձայն ոգնություն կանչեց:

Երիկն առանց տատանվելու նետվեց այնտեղ ուշք չդարձնելով այն վտանգին, վոր կարող էլին հասցնել նրան չորս հասուն, հարբած և զինված նավաստիները:

Նավաստիները նրան միայն այն ժամանակ նկատեցին, յերբ նա արդեն իրենց մեջ եր:

— Անպիտաններ, — գոչեց նա, գործ գնելով անգլերեն լեզվի յուր փոքրիկ պաշարը: Ի՞նչպես եք համարձակվում...: Դանիական պետության անունից հրամայում եմ իսկույն հեռանալ...:

— Ոհո, — բացագանչեց նրանցից մեկը, — Այ, դու լավուտ, մի խառնվիր բեզ չվերաբերվող գործին, յեթե չես ուզում լավ

քոթակ ուտիլ: Բայց Երիկը կովի տենդով եր բռնված. վոչ մի բռնե չմտածեց, և թռչելով, այնպիսի ուժով խփեց նավաստու քթին, վոր վերջինս, ինչպես յերևաց չեր սպասում: Նավաստին ցավից բղավեց, վորովհետև հարվածն այնքան ուժգին եր, վոր արյուն ժալթեց նրա քթից: Բայց նա արյունը թևերով սրբելով՝ հարձակվեց Երիկի վրա:

Այդպես, այդպես, Յոնաս, մի լավ խրատիր այդ տղային, — գոչեցին նրա ընկերները:

Բայց Երիկը բազմի պես վոլորվում եր: Իզուր չեր մարմնամարդություն սովորել դպրոցում: Նա նույնիսկ ըմբռնարատության ձևերը գիտեր: Այդ պատճառով Յոնասը մի անգամից նրա հետ հաշիվ տեսնել չկարողացավ: Նոքա յերկսով թավալվեցին գետնին և սկսեցին այնտեղ կովել: Երիկը տեսավ կույր, վեցին գետնին և սկսեցին այնտեղ կովել: Երիկը տեսավ կույր, վեցին գետնին և սկսեցին այնտեղ կովել: Նա զգաց, վոր ինքը թուլանում արյունով լի նավաստու աչքերը: Նա զգաց, վոր ինքը թուլանում է, և մտածեց, վոր չուր վերջն է: Հանկարծ լավեց ատրճանակի հարվածի կարճ, չոր պալթոցը և Յոնասն արյունաշաղախ վաչք ընկավ: Նավաստիները շուտ յիկան, տեսան մի բարձրահասակ աղջիկ, վոսկի գույն ցրիվ յեկած մազերով, վոր կանգնել եր աղջիկ, վոսկի գույն ցրիվ յեկած մազերով, վոր կանգնել եր ծուխ արձակող արտճանակը ձեռքին: Նրա սև աչքերի մեջ հերոսություն ու տղամարդություն էլին փելվում և նա, ամենակին չվախենալով կատաղած նավաստիներից, ատրճանակի փողը նրանց ուղղեց:

Բայց նավաստիները նրա վրա չեյին ուզում հարձակվել: Նրանց շմեցրել եր նրա հանկարծակի յերևալը: Նոքա մի ակնթարթ գլուխները կորցրին և ապա ուշքի գալով՝ վերցրին իրենց վիրավոր ընկերոջը և ուզում էլին տանել: Արնալուկը Նորդստրանդի տունը մատնանշեց, և նոքա նրան այնտեղ տարան:

Արնալուկն անմիջապես շուր և սպունգ բերավ, լվաց նավաստու արյունաքերկ յերեսը: Ճիշտ է, նա ուշաթափ եր, բայց վորեւե վտանգավոր վերք չեր ստացել: Նրա ճակատին մի վերք կար, վոր յերեսանց եր, և վորովհետև արյուն եր հոսում, ուստի Արնալուկը կապեց: Նավաստիները կանգնել ու լուռ գիտում էլին, թե ինչպիսի ճարպկությամբ նա կապում եր

վիրավորի զլուսը: Նրանք, ինչպես յերևում էր, դեռևս չէին գտնում մանրի մեջ ելին: Բայց հենց վոր այդ անցավ, նորա մի միտք հղացան՝ այս սպիտակ աղջկան հախճաղելու և իրենց հետ նավ տանելու: Նա ուրիշ պաշտպաններ չուներ, բացի այդ տասնհինգ տարեկան տղան, իսկ նրա հետ հաշիվ տեսնելը դժվար չէր: Այդ ձևով ընկերոջ փոխարեն ել վրեժխնդիր կլինեյին նրանից:

Արնալուկը դեպի վիրավորը թեքվեց: Նրա աչքերը փակեցին, նա ծանր եր շնչում և նրա ձակատն ալրվում էր:

— Նրա գլխին սառույց պետք է դնել, — ասաց նա:

Երկը պնեց նավաստիներին և նոցա դեմքին կարգաց շար դիտավորությունը: Նա մոտենալով Արնալուկին, վորպես թե ոգնելու նրան՝ վիրավորին բարձրացնելու և կամացուկ շնչացնելու:

— Արնալուկ, նավաստիները դավ են պատրաստել: Գնա՛ խոհանոց և դուռը փակիր:

Արնալուկն իսկույն հասկացավ նրան: Նա արի չէր և հնարագետ:

— Մի՛ գնա, — բարձրաձայն գոչեց նա Երիկին, — յես ինքս կբերեմ սառույցը:

— Չհամարձակվես, — բղավեց նավաստիներից մեկը, — միտ ախտեղ: Բայց Արնալուկին հաջողվեց թռնել դեպի խոհանոցը՝ բռնել մուտքի դռան կանթից: Խոհանոցը փակ էր...

Խելգեն և Տոնգիդուարկան, անասելի վախով բռնված, մտել էին այնտեղ և դուռը փակել, Երիկին և Արկալուկին իրենց բախտին թողնելով:

Նավաստիները փորձեցին դուռը ջարդել, բայց այդ բոպելին բացվեց դուռը... և շեմքին հայտնվեց Նորգաստրանդը:

Նախքան նավաստիները կարողանային ուշքի գալ, նա մեկին բռնեց՝ մի հարվածով տապալեց և շարտեց դռան յետևը: Նորգաստրանդին ոգնելու յեկան իր ուղեկիցները, և բոլոր նավաստիներն իսկույն ցած գլորվեցին ու կապկպվեցին:

— Այժմ նրանք անվտանգ են, — գոչեց Նորգաստրանդը և նետվեց՝ Արնալուկին գրկելու:

— Իմ թանկագին, չնաշխարհիկ ու բաջ աղջիկ, — ասաց նա, քնքշորեն փաղաքշելով նրան: Յերբեք այլևս յես ընդ մենակ չեմ թողնի:

— Այդ խոստանում ես ինձ, հայրիկ, — ասաց նա նայելով նրա աչքերի մեջ:

— Այո, խոստանում եմ, — պատասխանեց նա հանդիսավոր կերպով

Իսկ որվա հերոսը Պինգվիտն եր: Նա հայտնեց Նորգաստրանդին կետորսական նավի ժամանման և այն վտանգի մասին, վոր սպառնում էին Տասսինորկին այդ ավազակները: Հենց վոր նավը յերևաց, նա անմիջապես դեպի հարավ նավեց, Նորգաստրանդի հանգեպ:

Տասսինորկում ընդունված սովորության համաձայն, ով վոր առաջին անգամ նկատեց ծովի վրա նավի յերևալը, պարգև էր ստանում: Պինգվիտն այս անգամ կրկնակի պարգև էր ստացավ: Նա վոչ միայն նավի յերևալը հայտնեց, այլ և նախաստացավ: Նա վոչ միայն վտանգից, վոր սպառնում էր Տասսինորկին: Վաղանայի յե, վոր Պինգվիտն այդ բանից հետո, բոլոր Հասկանայի յե, վոր Պինգվիտն այդ բանից հետո, բոլոր խրճիթների պատվավոր հյուրն էր, ամեն տեղ նրան հյուրասիրում և պատվում էին գովելով նրա արագընթացությունը:

Կապված նավաստիները նավի տարվեցին և հանձնվեցին իրենց կապիտանի կարգադրության, վոր խոստացավ որինալեի կերպով նրանց պատժել: Այդ ունչ յերեկոյան նավը խաբիսի հավաքեց, և միայն վիրավոր Յոնասը մնաց Տասսինորկում:

Նորգաստրանդը նրան պահեց, վորովհետև յերբ նա ուշքի յեկավ և վերջնականապես զգաստացավ, սկսեց աղաչել, վոր իրեն յետ շուղարկեն նավը: Յոնասը դեռևս շատ յերիտասարդ էր և, ինչպես յերևում էր, յենթարկվել էր յուր վատ ընկերներին ազդեցության: Նա կապիտանից և նավաստիներից վախեցնելով, չէր ուզում նավ վերադառնալ, այլ աղերսալից աչքերը նորգաստրանդին հառած՝ խնդրում էր՝ իրեն պահել, վորովհետև այնտեղ կատարյալ դժոխք էր: Նա ուրախ էր, վոր այնտեղից պոկ յեկավ:

Առանձնապես նալի կառավարիչ Ուսենի հետ մտերմացավ, վորին դյուր յեկավ ամրակազմ, առողջ և լնդունակ տղան, վորը միշտ պատրաստ էր ծառայել և ուշադիր լսում էր կառավարչի պատմությունները, վոր սիրում էր յուր ծովային արկածներով ու փորձառությամբ պարծենալ:

Նապաստինները կը թոցոսն:
Յոնասը այդ բաղի համը չտեսավ, Նա սիրով նվիրեց
այն չուր ընկեր նապավարին, և այդ ժամին վոչինչ չհիշեցրեց
նրան: Ճանապարհորդութունը Յոնասին շատ դուր չեկավ և
ծովագնաց դառնալու ցանկությունը ուժեղացրեց: Հաջորդ
անգամ Ուսենի հետ մեկնեց Համբուրգ: Այնուհետև Ուսենը
խոստացավ հեռավոր ճանապարհորդություններ անելու հարա-
թյուններ ստեղծել: Յոնասը վարձվելու յե Ռիո-ժանեյրո
մեկնող նավի վերա: Նա բախտավոր եր: Բայց Ռիո-ժա

նեյրոյուն նրա բախտը վճովեց: Նա ծանոթացավ նավաստիներ վարձող մարդու հետ, վոր գցեց անփորձ յերիտասարդին:

Նա Յոնասին հարբեցրեց և հարկադրեց ինչ վոր համաձայնություն ստորագրել: Յոնասն այնպես եր հարբել, վոր վոչինչ չեր հիշում, և նա բաց ծովում, ձկնորսական նավի վերա ուշքի յեկավ, վորը ուղևորվել եր նավելու և վոչ վոր չգիտեր՝ վորքան ժամանակով: Այսպիսի դեպքեր առաջներում հաճախ եյին տեղի ունենում, և վարձողներն այդպիսով նավաստիներին դնում եյին վորևե առևտրական կամ կետորսական նավ: Յոնասն այս մասին նույնիսկ գրեցրում կարդացել եր. բայց չեր մտածում, վոր ինքն ել այսպիսի բախտի կարժանանա: Նավագնացությունը կետորսական նավով յերբեմն յերեք չորս տարի յեր տևում, մինչև վոր նավը բավականին կետի ճարպ եր հավաքում: Այսպիսի նավի վերա ընդհանուր առմամբ կյանքը շատ ծանր ե լինում և նոր նավաստիների հանդեպ ունեցած վերաբերմունքը՝ շատ խիստ և նույնիսկ անգութ:

Յոնասի նալն այդ տեսակետից առանձնապես վատ եր: Նավի նավաստիներն իսկական խուժան եյին, վորոնք հավաքվել եյին այդտեղ աշխարհի բոլոր ծայրերից: Այստեղ կային բանտից փախած վոճրագործներ, հարբեցողներ և մարդասպաններ:

Նավապետները նոցա հետ վարվում եյին ինչպես ստրուկների, կանգ չեյին առնում պատիժների առաջ և կիսաքաղց վիճակում եյին պահում: Յոնասն այս սարսափելի պայմաններում ապրեց յերկու տարի, և ամբողջ ժամանակ պառկած եր նավաստու կեղտոտ թախտի վերա ու, բացի հայհոյանքներից և անեծքից, վոչինչ չեր լսում:

Արնալուկը, երկին ու Խելգեն մեծ հետաքրքրությամբ լսում եյին նրա թախտալի պատմությունը, իսկ զգայուն Խելգեյի մազերը փշաքաղվում եյին, յերբ նա յերևակայում եր խեղճ Յոնասի տանջանքները:

Սակայն, Նորգաստրանդը, նկատելով, վոր այդ պատմությունները յերեխաների վրա ուժեղ տպավորություն են գործում, ընդհատեց նրան և ասաց.

— Յոնաս, այդ բոլորն անցել և արդեն: Ավելի լավ ե՛ր ապագայի մասին խոսենք: Պատմիր մեզ Նորվեգիայի քո հայրական տան մասին: Յերիտասարդի աչքերը փայլեցին, և նա ուրախությամբ անձնատուր յեղավ հայրական ոջախի հիշողություններին, հորը և մորը, վորոնց մասին վաղուց ի վեր բան չգիտեր: Նա այստեղ, Տասսինորկում, Նորգաստրանդի տանը իրեն այնքան բախտավոր եր զգում, վորպիսին նա յերբեք չեր յեղել յուր կյանքում: Նա կրկին Խրիստիանզանդի նախկին անհոգ, ուրախ Յոնասը դարձավ, ինչպես վոր եր յերկու տարի առաջ, նախքան այդ ճակատագրական կետորսական նավի տախտակամած յելնելը, ուր նրան կատարյալ կորուստ եր սպասում: Այժմ նավի վերա անցկացրած կյանքն իրեն սաղսափելի, ծանր մղձավանջ եր թվում...:

— Ի՞նչ լավ յեղավ, Արնալուկ, վոր դու ինձ վերավորեցիր, — ասաց նա միանգամ. — Յեթե դու չլինեյիր, չես հիմա այստեղ չեյի լինի:

Արնալուկը դեպի Յոնասը իսկական մայրական սեր ե տածում:

— Յես քո արյունը թափեցի, Յոնաս, — ասաց նա լուրջ ձևով:

— Բայց դու ազատեցիր ինձ, — պատասխանեց նա:

Սակայն Յոնասը Խելգեյի հետ շատ մտերմացավ. վերջինս ընդհանրապես իրեն յերկրորդական տեղ եր տալիս. գիտակցելով, վոր ինքը նավաստիների հարձակման ժամանակ, հատուկ արիություն չի ցուցադրել, և այդ պատճառով Արնալուկի և Նորգաստրանդի մոտ իրեն ճնշված եր զգում: Բայց Յոնասից նա չեր ճնշվում, և այդ պատճառով նախկին նավաստու ընկերակցությունը նրան ավելի հաճելի յեր:

Մի արկած, վոր յերկսի գլխով անցավ, յերկար ժամանակ Տասսինորկում խոսակցության առարկա դարձավ:

Փոթորիկը ծովի սառույցները բռնելով՝ ջարդեց ափի սառույցները. Պինգվիտը, վոր ամեն տեղ թափառում եր, հայտնեց, թե գիշերը սառցի վերա սպիտակ արջ ե տեսել:

Յոնասն ու Խելգեն լսելով նրա պատմությունը, ճաշից

հետո կամացուկ տանից անհայտացան: Յոնասը «Մարս»-ից բերած հրացանը վերցրեց, իսկ խելզեն թրածև սվին և ատրճանակ ունեւր:

Նոքա դեմքն անսովոր վճռականությամբ եր փայլում: Նոքա ցանկանում էին արջ վորսալ:

Բայց Յոնասը դեռևս վոչ մի անգամ հրացան չեր կրակել: Իսկ խելզեն, չնայելով յուր վճռին, համենայն դեպս վախից դողում եր: Բայց նա այնպես ուզում եր քաջի համբավ ըստանալ: Նա յերևակայում եր, թե, ինչպես բոլորը կհիանան Տասսինորկում, յերբ հանկարծ հայտարարի:

— Մենք արջ սպանեցինք...:

Նրանք վորոշ տարածություն անցան, ափ հասան, ուր ինչպես պապողեն, շացուցիչ ցոլք ունեցող կոհակներ՝ կուտակվել էին սառույցները: Հավանորեն, այնտեղ թագնված կլինի սպիտակ արջը, բեռնալին բոլոր գաղանների այդ թագավորը:

— Դե, այժմ զգուշ լիտի շարժվենք,—կամացուկ ասաց Յոնասը:

— Աղմուկ չպիտի հանենք:

Նոքա սառցի վրայով սողացին, և հանկարծ խելզեն զարմանքով գոչեց.

— Այստեղ...այստեղ նա անցավ...:

Իսկապես, փխրուն, թաց ու թարմ ձյունի վրա նկատելի էին արջի թաթերի լայն հետքերը:

Յոնասն ուզեց այդ հետքերով գնալ, բայց խելզեն լավ համարեց թագնվել և սպասել, մինչև արջը գար անցներ իրենց մոտով:

— Հիրավի այդ լավ ե,—համաձայնեց Յոնասը, վոր յերբեք միտք չունենր սառույցների այս քառսում նման վտանգավոր թշնամու դեմ առ դեմ դուրս գալ:

Նրանք պառկեցին մի բարձր սառցի յետևում և սկսեցին սրտատրոփ սպասել, պատրաստ պահելով հրացանը:

Արջի հետքերը նրանք աչքից չէին հեռացնում:

Անցավ բառորդ ժամ:

Նոքա հանկարծ իրենց յետևում ինչ վոր փնջփնջոց լսեցին

և շուռ յեկան: Նրանց առաջ կանգնած եր մեծ, դեղին-ճերմակավուն բեռնալին արջը և ապշած՝ նայում եր զարմացած վորսորդներին:

Մեծ, տարրորինակ արջը շատ բարեհոգի յեր և, հավանորեն, շատ եր զարմացել այդ վորսորդների վարմունքով, վորոնք սոսկալի ճիշարձակելով, գլուխները կորցրած մեծ սառույցների միջով, գլխակորուս փախան՝ յերկու վտաքի հետ յերկուսն ել փոխ առնելով: Նոքա շունչ քաշեցին միայն, յերբ վերջապես տուն հասան:

— Արջ...արջ... — գոչեցին նրանք շեմքի վրայից:

Նորդստրանդը, վոր ճաչել եր և պառկել հանգստանալու, տեղից վեր թռավ...:

— Ի՞նչ ե պատահել...վորտեղ ե արջը...հարցրեց նա:

— Ախ...ախ,— խելզեն արագ վազելուց հազիվ շունչ եր քաշում:

— Արջը մեր յետևից վազում ե,—գժվարությամբ իր խոսքն ավարտեց նա:

Նորդստրանդն այնպես անկեղծ ու բարձր ծիծաղեց, վոր նրա ծիծաղը, հավանորեն, Տասսինորկի բոլոր խրճիթներում լսելի յեղավ:

— Ո՞ւր ե հրացանը,—հարցրեց Նորդստրանդը:

Նոքա հրացանը գցել էին այնտեղ, սառույցների վրա, յերբ վախից փախել էին:

— Այ բեզ վորսորդներ, հա,—ծիծաղեց Նորդստրանդը.—

դեհ, գնանք հրացանի յետևից, թողնել չի կարելի:

Նոքա նրա հետ գնացին, բայց միայն ափ հասան:

Ի՞նչ տեսնեն այնտեղ:

Ձարհուրելի արջի փոխարեն այնտեղ կանգնած եր Պինգվիտը: Նա այնպես եր ծիծաղում, վոր նրա բերանը մինչև ականջներն եր բացվել, և նրա ամբողջովին ճարպով նախշված, փոքրիկ, կլորակ դեմքն անսովոր ուրախություն եր արտափոքրիկ, հայտում: Իսկապես վոր այդ փոքրիկ շարածճին շատ անխիղճ հայտում: Իսկապես վոր այդ փոքրիկ շարածճին շատ անխիղճ կատակ եր արել: Քաջ վորսորդներին փախուստի մատնող արջը, նա յեր յեղել: Պինգվիտը, ցանկանալով կատակ անել և

նրանց վախեցնել, արջի մորթի յեր հագել, վորը գողացել եր առևտրական տան սրահից, ուր չորացնելու նպատակով՝ փռել էլին մորթիները։ Նա այժմ իր կատակից գոհ՝ մորթին վերցրել եր վրայից և հրացանի հետ սահնակի վերա դրած՝ յետ եր բերում։

Յերկու հերոսներն ել հասկանալով, թե ինչ վատ դրու-
թյան մեջ են ընկել իրենք, հուզված, գլուխները կախ՝ կանգ առան։ Բարի Նորդստրանդը խղճաց նրանց և այդ բանի վրա չծիծաղեց։ Ընդհակառակն, աշխատեց մխիթարել նրանց և ա-
սաց։

— Այդ վոչինչ չի նշանակում, — դուք ժամանակին լավ, կտրիճ վորսորդներ կլինենք։ Միայն այժմս ձեզ համար՝ զենք գործածելը գեռ վաղաժամ ե։ Նախ պիտի սովորեք զենքը լավ գործածել։

Իհարկե, Պինգվիտն ել հանդիմանվեց, վոր առանց հարց-
նելու, արջի մորթին վերցրել եր, բայց այդ առողջ, կենսու-
րախ, մշտագվարթ, եսկիմոս տղայի վրա, Տասսինոր-
կում վոչ վոք չեր կարող բարկանալ, այնտեղ նա շարունակում
եր ֆնալ ընդհանուրի սիրելին։

Ծովը մասամբ սառցից ազատված եր, այնպես վոր կարելի
յեր սպասել Դանիական նավի շուտափուլթ ժամանմանը, վոր
Տասսինորկ պիտի հասցներ փոստը և գաղութի մթերքը։ Նորդ
ստրանդը սրտի կսկիծով եր այս մասին մտածում։ Նա վճռել
եր այդ նավով Արնալուկին Դանիա դրկել, ուր նա պիտի
վերջացներ յուր ուսումը։ Բայց ինչպես ասեր այդ բանը նրան։
Տեսնենք՝ հենց իր ուժերն, արդյոք, այդպիսի անջատման
կղիմանան։ Չե՞ վոր Արնալուկը, — արևի միակ ճառագայթն ե
դա, վոր լուսավորում ե յուր տխուր կյանքը։

Սակայն, պետք եր վճռել։ Նորդստրանդն արդեն հոգացել
եր նրան Դանիայում տեղավորելու հարցը։ Նա չեր կասկածում,
վոր դրական պատասխան կստանա և Արնալուկն իրեն լավ
կզգա յուր յեղբոր ընտանիքում։ Նա այնտեղ պիտի ապրի
Դանիայում անցկացնելիք առաջին տարիները։

Ամառային մի յերեկո, վերջապես, Նորդստրանդը վճռեց

Արնալուկի հետ խոսել։ Կատարյալ լույս եր, վորովհետև ամառը
այդ լայնություններում արևը մայր չի մտնում։ Նա կանչեց
Արնալուկին, նստեցրեց յուր կողքին, գրկեց և հայտնեց նրան
յուր վորոշումը։

Արնալուկը ծիծաղեց։

— Դու կատակ ես անում, հայրիկ, — ասաց նա։ — Մի՞թե
դու կարող ես լուրջ ցանկանալ, վոր յես գնամ։

Նորդստրանդն սկսեց բացատրել թե ինչո՞ւ յե այդ բանը
վորոշել, թեև անջատումը յուր համար շատ ծանր ե։

— Իսկ դու կմնաս այստեղ... մենակ, — հարցրեց նա։

— Այդպես ե պետք, Արնալուկ։ Հավատա՛ ինձ... Չե՞ վոր
դու ոտարների մոտ չես ապրելու։ Դո հորյեղբայրն ե դա,
Արնալուկ։ Այնտեղ ել քեզ պես յերիտասարդ աղջիկ կա։ Դու
ընկերուհիներ կունենաս և չես տխրի։ Դու կսովորես... ինչ-
քան լավ ե այնտեղ։ Արևն այնպես պայծառ լուսավորում ե
ու տաքացնում։ Դաշտերում, ամեն տեղ ծաղիկներ են բուսնում։
ու ինչ հրաշալի, կանաչ անտառներ կան։

Ախ, հայրիկ, չե՞ վոր դու ասել ես ինձ, վոր Տաս-
սինորկը — աշխարհի ամենագեղեցիկ տեղն ե։

Այո, ինձ համար։ Բայց վոչ թե քեզ համար, զավակս։

— Բայց մի՞թե կարծում ես, վոր այն քեզ համար ելի
այդպես գեղեցիկ կլինի, յերբ դու այստեղ միայնակ կմնաս։

Նորդստրանդը գլուխը կախեց, Նա վախենում եր՝ Արնա-
լուկին նայի։ Նա դիպավ նրա սրտի ամենանուրբ լարին։ Առանց
նրա Տասսինորկն իր համար անապատ կդառնար։

Սրտիս բեռը մի ծանրացրու, Արնալուկ։ Յես այդ
վճռում եմ, վորքան ել անջատումն ինձ համար դժվար լինի։

— Ներիբ, հայրիկ, քանի՞ քանի անգամ դու ինձ ասել
ես, թե խոստացածը միշտ պիտի կատարել։ Հիշում ես։

— Այո, ինչ անենք վոր։

— Իսկ դու մոռացել ես, թե ինչ ես խոստացել ինձ, այ,
այն սրբ, յերբ յեկար, տեսար հարբած նավաստիների հար-
ձակումը։ Դու այն ժամանակ խոստացար՝ յերբեք այլևս մենակ
չթողնել ինձ։ Ել ինչպես պետք ե ինձ մենակ, առանց քեզ,
այս նավով Դանիա ուղարկես։

Իսկապես, չե՞ վոր նա այդ խոստացել եր այն ժամանակ:
— Բայց Արնալուկ...—ասաց նա վրդովված:

Խելզեն, վոր լսում եր այս խոսակցութիւնը, վախվախելով
ասաց.

— Յես կուզենայի մի բան ասել ձեզ—դարձավ նա Նորդ-
ստրանդին:

— Ասա, բարեկամս,—ասաց Նորդստրանդը:

— Ինչո՞ւ դուք ինքներդ չերթաք այս նավով: Ձե՞ վոր
դուք ել կարող եք կոպենհագենում ապրել Արնալուկի հետ:
Յես հավատացած եմ, վոր այդ դեպքում նա ուրախութեամբ
Դանիա կերթա:

Երբիկը, վոր մինչ այդ լուռ եր, Նույնպես մասնակցեց
խոսակցութեանը և սկսեց Նորդստրանդին համոզել:

Իսկապես վոր մինչև այժմ այդպիսի միտք նրա գլխով չեր
անցել: Նա յերբեք չեր մտածել Տասսինորկից մեկնելու մասին:
Գուցե այդ առաջ եր յեկել նրանից, վոր նա Հափագանց
հաշտվել եր այն մտքի հետ, թե ինքը չպիտի հեռանա Տաս-
սինորկից: Հայրենիք վերադառնալու մասին նա չեր մտածում:
Նա այնտեղ Հափագանց շատ վշտեր եր կրել: Բայց այդ յեղել
եր առաջներում: Այժմ պայմանները փոխված ելին, և յեթե
յերթար այնտեղ, տեղավորվեր, առանձին գովարութիւն-
ների չպիտի հանդիպեր, նրա կյանքն այդ դեպքում ուրախու-
թեան շողով կլուսավորվեր: Նրա համար այդ ճառագայթն
Արնալուկն ե: Յեվ նա Արնալուկից չպիտի բաժանվի:

Վորքան տարորինակ եր, վոր յերեխայի խոսքերը միայն
ստիպիցին իրեն մտածել այդ մասին:

— Ի՞նչ արած,—ասաց նա վերջապես:—Խելզեն իրա-
վացի յե, մենք միմյանցից չպիտի անջատվենք: Դու կմնաս
այստեղ, և յեկող տարի մենք միասին Դանիա կերթանք:

Արնալուկն ուրախ բացազանչութեամբ փաթաթվեց հոր
վզով:

*
*
*

Վերջապես Տասսինորկում իսկական ամառ սկսվեց: Ծովը
սառցից ազատված՝ հեռվում կապուտակին եր տալի. միայն

սառցասարերն են լողում ջրերում՝ որորվելով ալիքների վերա:
Լողացող սառույցների վրա յերևում են ծովահորթեր և ծովա-
ցուլեր: Ձկները շատացել են, իսկ սարերն ու ժայռերը լիքն
են թռչուններով: Ամեն տեղ կյանք յերևաց: Բնութիւնն արևի
ճառագայթների ազդեցութեամբ՝ ձմրան քնից արթնացավ, չորս
կողմում ամեն ինչ ցնծութեան մեջ ե:

Տասսինորկը գտնվում ե կղզու վերա: Արևի ճառագայթ-
ները ձյունը տեղ-տեղ հալեցին, և այնտեղ, ուր սառած գետինը
հալվեց, դուրս յեկան կանաչներ, մամուռ և Նույնիսկ փոքրիկ,
գոգույն ծաղիկներ:

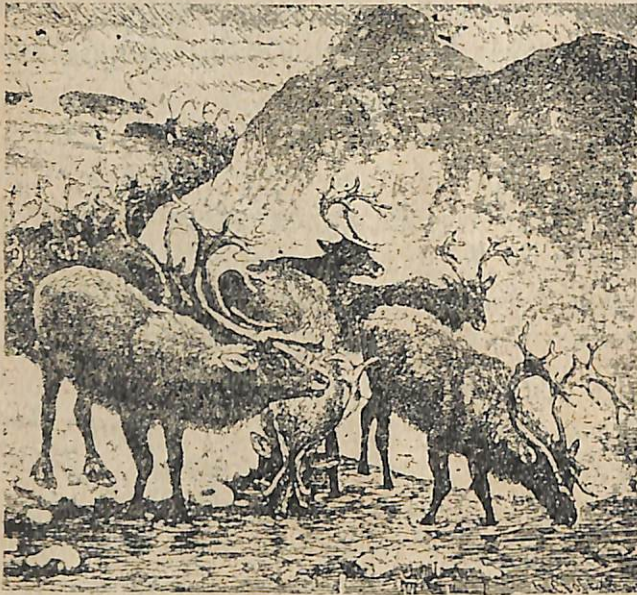
Հեռվում, ափերին, թռչունների հովտում և վոլորապտույտ
խորշում, վորը մի քանի մղոն յերկարութիւն ունի, բուսա-
կանութիւնը ցուրտ քամիներից պաշտպանված լինելով՝ ավելի
լավ ե զարգանում: Այնտեղ ամառն ավելի նկատելի յե, քան
Տասսինորկում: Այնտեղ, հովտի պաշտպանված տեղերում Նույն-
իսկ հողամասեր կարելի յե գտնել, վորոնք անեմոնի և պալծառ,
դեղին ծաղիկների փթթող գորգով են ծածկված:

Արնալուկը հպարտութեամբ ցույց ե տալիս Դանիացի իր
բարեկամներին այդ խաչտարդետ գորգը: Ամենահեռավոր
հյուսիսում ել ամառը ծաղիկներ են լինում...:

Յերեխաները հիմա հաճախ զբոսնում են ծովախորշում,
կանաչներ ու ծաղիկներ են հավաքում և ահագին փնջերը
ձեռքներին՝ գալլիախորժակով տուն են վերադառնում: Ցնծայից,
կենսուրախ նրանք չեն նկատում, թե ինչպես ե ժամանակը
սլանում և անշատուժը մոտենում:

Գրենլանդացիք ել տուն չեն նստում: Նրանց խրճիթների
մեծ մասը ամառները դատարկ են մնում, մի քանիսի Նույնիսկ
ծածկը վերցվում ե, վորպեսզի քամիները և արևն ազատ մուտք
ունենան և ողը մաքրվի: Բնակիչները, սովորաբար, ճանապար-
հորդելու յեն դուրս գալիս իրենց կանանցով ու յերեխաներով:
Հենց վոր խորշը սառցից ազատվում ե և հովտում գրենլան-
դական մանրիկ ծաղիկներն ու կարմիր պտուղներն են յերևում,
վորոնք ձմեռել ելին ձյան տակ, իսկ լեռներում ե ժայռերի
վրա թռչուններն են կշկշում և մոլորակների խմբերը հայտ-

ներվում, Տասսինորկը միանգամից դատարկվում է: Գրենյանդացիք ուղևորվում են այնպիսի տեղեր, ուր արածում են յեղջերուները, վորովհետև ամառային վորսի որերն արդեն սկսվում են: Հրացանների կրակոցները լսվում են: Գրենյանդացի վորսորդները պարենավորվեցին յեղջերվի մորթիներով, ճարպով, վոր շատ մանդարար ուտելիք է, և ձմրան քաղցից հետո կուշտ ու պինդ կերան:

Նկար 7

Պինգվիտը շատ է սիրում ամառը: Նա ել մնացած վորսորդներին հետ ուղևորվում է, բայց վորևե տեղ չի կարողանում մնալ, այլ կրկին վերադառնում է Տասսինորկ: Նրան կարելի չէ տեսնել ծովափում նստած՝ կարմիր ջրաբույսեր խժռելիս: Յերեկ նա յեղել էր Նիպատ հովտում, ուր վրան էր խփել Պանիկպարկը և ուր շատ յեղջերուներ կային:

Պանիկպարկի տղան մի հրացան, մի իսկական հրացան էր նվեր ստացել, և Պինգվիտը նրան շատ էր նախանձում: Չէ՞ վոր ինքը՝ Պինգվիտը հրացան չունի, այլ միայն հետ ու աղեղ: Ճիշտ է, դրանով նա յեղջերուներ և նապաստակներ է խփում, բայց մթթե հետ-աղեղը հրացանի հետ համեմատվել կարող է:

Հրացանը բարձր վորոտում է և յերկնագույն ծխի ամպը կապույտ ծուխ բաց թողնում փողից. իսկ այդ Պինգվիտին շատ դյուր է գալիս: Ա՛խ, յեթե ինքը իսկական հրացան ստանար և կախեր իր ուսից: Ի՛նչ բաղդավորութուն կլիներ այդ: Առևտրական ընկերության պահեստում շատ հրացաններ կային, բայց մի հրացանին մի քանի յեղջերվի մորթի պետք էր վճարել...:

Պինգվիտը նստել և այս մասին էր մտածում, յերբ հանկարծ լսեց իրեն կանչող Արնալուկի ձայնը:

— Պինգվիտ, լսիր թե ինչ եմ ասում: Խելգեն ու Յոնասն ուղղում են գնալ յեղջերուներ վորսալու, բայց յեղջերուների տեղը չգիտեն: Նոքա խնդրում են, վոր իրենց առաջնորդես: Բայց լավ լսիր, թե ինչ մտածեցինք յես և Երիկը, վորը կարա ծովախորշում կյանքդ ազատեց...:

Նա կուացավ մինչև Պինգվիտի ականջը, վոր ծածկված էր սև, կեղտոտ մագերով, և ինչ վոր բան շնչաց նրան: Պինգվիտը նույնիսկ վեր թռավ, և նրա դեմքն ուրախութունից փայլեց:

Յոնասի և Խելգեյի եկսկուրսիան, վորի ընթացքում առաջնորդողի դերը Պինգվիտը պիտի կատարեր, մեծադրող անուն ստացավ՝ «Արշավախումբ յեղջերուների դեմ՝ դեպի արևելյան ծովախորշը»:

Ուղևորման համար ընտրվեց բևեռային կարճատև ամառվան ամենալավ որը:

Ողբ չեր շարժվում, և մեծ նավակն առանց դժվարության սահում էր ծովախորշի հարթ, բյուրեղյա մակերևութով. ջուրը կատարելապես թափանցիկ էր, և պարզ կարելի յեր տեսնել լողացող ձկները, վորոնք կարծես հալածում էին միմյանց:

Տասսինորկը շուտով նրանց աչքից աներևութացավ: Պինգվիտը ղեկավարում էր: Նավը պտտվեց հրվանդանի շուրջը և ուղղվեց ծովախորշի ներսերը, ուր Խելգեն և Յոնասը դեռևս վոչ մի անգամ չէին յեղել: Նոքա ամբողջ յերկու ժամ թիավարում էին: Վերջապես նոքա ափ հասան, և Պինգվիտն ասաց նրանց.

— Սա Տուլակկատլարիա կղզին է: Այստեղ կանգ կառ-

նենք: Նրանք մոտեցան ափին և դուրս չեկան հովիտը, վոր շրջապատված էր մասամբ մամուռապատ զառիվեր սարերով, մասամբ մամուռով ծածկված: Այստեղ ծաղիկներ քիչ կային, և տեղ-տեղ նույնիսկ ձյուն կար, ինչպես Տասսինորկում: Բայց կարմիր պտուղներ՝ այստեղ շատ քիչ կային: Թե ինչ մեծության եր կղզին նորա վորոշել չկարողացան, վորովհետև մի-միայն հովիտն էր յերևում: Պինգվիտը մատնանշեց արևելքը՝ Յեղջերուններ այնտեղ պիտի փնտռեյին: Ինքը կմնա նավում ու մինչև նրանց յեղջերու վորսալը, ձկներ կբռնի, կամ գոլցե, կքնի, — դեռ ինքն ել չգիտի, թե ինչ կանի: Նրանք բորբոքված ելին շատ շուտով յեղջերու տեսնելու տենչով: Այս անգամ չեն վրիպի: Յեվ նրանք ուրախ քայլեցին առաջ, հաջորդ վորսի մասին յերագելով:

Դեռ շատ վաղ էր: Զարմանալի չե, թե յեղջերունները վորքան հեռուններն են արածում, և վորքան խաբուսիկ են այստեղ տարածութիւնները, — մտածեցին նրանք: Սակայն նորա արագ սլացան, իսկ Յոնասն ու խելգեն սկսեցին մոտենալ նրանց:

Դժգոհ, հոգնած և բաղցած՝ նորա նավ վերադարձան: Բարեբախտաբար, Տոնգիգուարկան լավ պաշար էր դրել նրանց հետ: Ախ, ինչպես ուտել են ուզում: Հետո տուն կվերադառնան, վորովհետև ինչպես յերևում է, հաջորդ վորսի հույս չկա: Բայց այդ ինչ է պատահել Պինգվիտին: Նա քարձրածայն լացով ու գոչումով ընդառաջ է վագում: Այս ինչ է նշանակում: Պինգվիտն, ընդհանրապես, լաց լինող պտուղ չէ: Ինչ է պատահել: Պինգվիտը մոտ վագեց և գրենլանդերեն տաք տաք խոսեց: Նորա այդ լեզուն չգիտեն, բայց նրա շարժումներն ու դիմագծի խաղերը բացատրում են թե բանն ինչ է: Շարժումների (ժեստ) լեզուն, չէ՞ վոր միջազգային լազու յե...: Իսկապես վոր, ինչ վոր սոսկալի բան էր կատարվել, և Պինգվիտի արցունքների հեղեղը հասկանալի յեր: Նավակը ափից պոկ էր յեկել: Յերեկ, ինքը թույլ էր կապել, և յերբ սկսել էր ափին պտուղներ հավաքել, այդ ժամանակ կտրվել էր ու լողացել դեպի ծովը:

Ահա, այնտեղ դեռ կարելի չե նշմարել մի փոքրիկ, սև կետ, վոր շարունակ հեռանում է:

Այո, նրանք հեռվում շատ սև կետեր են տեսնում, հավանորեն, այնտեղ է նաև իրենց նավը: Սակայն ինչ անեն հիմա:

Խելգեն պատրաստ է լաց լինելու:

— Հիմա ինչպես պիտի տուն վերադառնանք:

— Ել ինչպես, — ավելացրեց Յոնասը, — ինչպես կերթանք այստեղից:

— Ախ, անշուշտ, Տասսինորկից մեզ ոգնության կգան, հենց վոր տեսնեն, մենք չենք վերադառնում: Իսկ մինչ այդ՝ մենք կուտենք և կքնենք:

— Այո, պետք է կազդուրվել... բարեբախտաբար, պաշար ունենք, ուրախացավ խելգեն: — Պինգվիտ, այստեղ բեր պաշարի զամբյուղը:

— Զեմ հասկանում, — պատասխանում է Պինգվիտն ապուշ դեմքով: Խելգեն սկսում է շարժումներով բացատրել նրան: Խփում է յուր փորին և ցույց տալիս բերանը:

Պինգվիտը շփոթված շարժում է յուր թավ, սև գլուխը:

— Ուտելիք չկա, — ասում է նա, — ուտելիքը նավակումն է... Հրեն այնտեղ...

Նա ցույց է տալիս ծովի կողմը:

Գործը լրջանում է... ուրեմն, նրանք վոչ ուտելիք ունեն, վոչ քնելու մեշոկներ, վորի մեջ կարողանային գիշերել, վոչինչ չունեն:

Սակայն, Պինգվիտն ոգնության կգա:

— Պինգվիտն ուտելիք կգտնի, — ասում է նա խելգեյին, — հրացանն ինձ տուր:

Բայց խելգեն վրդովված է: Հրացան կտա նրան, վոնց չէ:

— Ախ դու, փոքրիկ հիմար, — բացազանչեց նա: — Դեռ հրացանս ել քեզ տամ: Յեվ վոչ մի գնով... հասկացար: Պինգվիտը, վոչինչ չպատասխանելով, հանգիստ նստեց քարի վերա, հանեց յուր փոքրիկ, ծիծից սևացած չիբուխը, լցրեց գրենլանդական ծխախոտով և ծխեց:

Յոնասը, վոր ծխախոտ չուներ, նախանձով նայում էր նրան:

Քաղցը շատ զգալի լի: Խելզեն և Յոնասը պտուղներ են հավաքում, բայց դրանք չեն կշտացնում և Տոնգիգուարկի դրած պաշարին չեն կարող փոխարինել:

Յոնասը վճռեց Պինգվիտի հետ խոսել:

— Լսիր,—ասաց նա նրան,—լրացնելով յուր ճառը շարժուձևերով. չե՞ վոր Տասսինորկից այստեղ նավակ կգա: Պինգվիտն ասես թե այս անգամ միանգամից հասկացավ նրան ու դռնիներեն պատասխանեց.

— Վոչ վոր չի դա այստեղ, վոչ վոր չգիտե՝ ո՞ւր ենք մենք:

Մեզ կարող են ամիսներով փնտռել և չգտնել...:

— Այո, նա ճիշտ է ասում,—տխրությամբ համաձայնեց Յոնասը: Բա ի՞նչ անենք:

— Բարձրանանք սարը և այնտեղից դիտենք կղզին,—առաջարկեց Խելզեն:

Բայց դեպի լեռն ի՞նչպես ճանապարհ գտնենք:—Առանց Պինգվիտի այնտեղ չենք կարող հասնել:

Խելզեն կանչեց Պինգվիտին և աշխատեց նշաններով հասկացնել նրան, թե նա պետք է ցույց տա իրենց՝ լեռ տանող ճանապարհը:

Պինգվիտն ամենամեծ ժպիտով նայեց նրան և ասաց.

— Հրացանը...:

Խելզեն վոտքը խփեց գետնին.

— Վոչ, դու չես ստանա իմ հրացանը...:

Պինգվիտը վոչինչ չպատասխանեց, շուռ յեկավ և գնաց: Դեռ մի ընդե չանցած՝ նա անհայտացավ, և նորա չիմացան, թե նա ո՞ւր ուղևորվեց:

Նրանք նստել էին անշարժ ամբողջ մի ժամ և իրենց անբախտ և անոգ ելին համարում: Միակ մարդը, վոր կարող էր նրանց ոգնել, Պինգվիտն էր, բայց հայտնի չէր, թե ո՞ւր է կորել նա:

— Առանց Պինգվիտի մենք այստեղից դուրսներս չենք

ազատի,—դժկամ ձևով նկատեց Յոնասը:—Ավելի լավ կը լիներ, հրացանը նվիրելիր, Խելզեն:

— Յերբեք, քանի վողջ եմ—համառորեն պատասխանեց Խելզեն: Յես քեզ ասում եմ, Յոնաս, վոչ մի դեպքում այդ չեմ անի:

— Դե ի՞նչ արած, չե՞ վոր հրացանը քեզ է պատկանում... տխրությամբ ասաց Յոնասը:

Բանը բուրդ է: Նորա քաղցած են, իսկ ուտելու բան չկա, բացի պտուղներից:

Վերջապես, յերեկոյան դեմ, Պինգվիտը յերևաց: Նա գոհ է և ուրախ և, ըստ յերեկոթին, ամենևին քաղցած չէ:

— Ուտել եմ ուզում,—ասաց Խելզեն նրան:

— Վատ ուտելիք է,—ասաց Պինգվիտը, ցույց տալով պտուղները:

— Այո, վատն է...բայց դու չգիտե՞ս, թե մենք ի՞նչ պիտի անենք: Ասա, սիրելի...սիրելի...Պինգվիտ:

Փոքրիկ սրիկան իբրև պատասխան միայն ժպտաց և ասաց.

— Հրացանը...:

Բայց Խելզեն նորից կրկնեց. «վոչ» և Պինգվիտը կրկին շուռ յեկավ ու գնաց:

Այն ժամանակ Յոնասը մեջ ընկավ ու սկսեց Խելզեին համոզել:

— Հրացանը տուր նրան,—ասաց նա: Չի՞ վոր մենք ուրիշ չեմք չուներք: Յեվ, բացի այդ, նրա ոգնության համար պիտի վոր սենք վճարենք նրան: Յեվ չե՞ վոր, միևնույն է, դու հրացանը գործածել չգիտես, ավելի լավ է տուր նրան:

— Վոչ,—համառորեն պնդեց Խելզեն:

Պինգվիտն արդեն բավական տարածությամբ հեռացել էր: Յոնասը կարգին զայրացավ:

— Ա՛խ, Խելզեն, ինչ համառ ավանակ ես,—բացազանչեց նա: Չե՞ վոր քո պատճառով, քո այդ անիծված համառության պատճառով մենք ամբողջ գիշերը պիտի նստենք այստեղ...Յես գրեթե քաղցից մեռնում եմ արդեն...:

Խելզենն ել սկսեց մտածել: Քաղցը հանաք բան չի: Իսկ Պինգվիտն արդեն մոտեցել եր հրվանդանին և շուտով կանհետանար...:

— Պինգվիտ... Պինգվիտ... հանկարծ գոչեց Խելզենն, քանի ուժը պատուժ եր, ձեռքերը խողովակաձև դնելով բերանին: — Հէյ, Պինգվիտ... հրացանը... վերցրո՛ւ հրացանը...:

Պինգվիտը վայրկենապես կանգ առավ, շուռ յեկավ, վազեց դեպի Խելզենն, փաթաթվեց նրա վզով...:

— Հրացանը... հրացանը... կրկնեց նա:

Խելզենն նրա ուսից կախեց հրացանը: Պինգվիտը հուզմունքից գունատվեց: Գրենլանդացի փոքրիկ վորսորդի սիրտը թրթռաց: Հրացան, նա հրացան ունի...:

— Գնանք, — առաց նա և առաջ վազեց:

Նոքա հետևեցին նրան: Պինգվիտը մի դուրս ցցված փոքրիկ հրվանդան տարավ նրանց, պտտեց սառցի նեղ լեզերքի շուրջը, վոր դեռ մնացել եր ափի մոտ, և հանկարծ նրանք լսեցին ինչ վոր մի մարդու բարձրաձայն ծիծաղ...:

Նրանց առաջ կանգնել ելին Արնալուկն ու Երիկը:

Այս ինչ ե նշանակում: Դուք ինչպես ընկաք այստեղ, — բացազանչեցին Յոնասն ու Խելզենն:

— Բայց Խելզեն... միթե դու չես ճանաչի Տասսինորկը...

Նոր սիայն Խելզենն ու Յոնասը նկատեցին, վոր իրենց առաջ ընկած եր Տասսինորկը: Նոքա ճանաչեցին գրենլանդացի խրճիթները, վորոնք այժմ դատարկ ելին, Նորգաստրանդի տունը, առևտրական ընկերության շենքերը, ածուխի պահեստները, ձկան յուղով ու ճարպով լցված տակառների յերկար շարքերը, արջի մորթիներ չորացնելու տախտակաժածը, գրոշակի յերկար ձողը և նրա ծայրին ծածանող ճերմակ ու կարմիր վիմպելը (գրոշակ)...:

Այդ ցույց եր տալիս, վոր նոքա հեռուն չեյին մեկնել... ամենևին չեյին հասել ամայի կղզին, այլ անցել ելին միայն Տասսինորկ հրվանդանը և հասել ելին նրա մյուս կողմը... Ախ, Պինգվիտը, այդ փոքրիկ սրբկան... ինչպես իրենց ձեռք առավ ու իրենք բան չնկատեցին: Պարզ եր, վոր Երիկն ու Արնալուկը

այդ դավադրության մասնակից ելին: Բայց ինչ արած... խորամանկը յուր վարպետությանը հրացանը ձեռք բերեց, և ինչպես են փայլում նորա գրենլանդական աչիկները...:

Անկասկած, նրա արարքի մասին ձմրան յերկար գիշերկ ներին գրենլանդական խրճիթներում դեռ շատ ժամանակ խոսեն, յերբ ծովախորշը հաստ սառցով ծածկված կլինի, իսկ գրսում ուժգին սառնամանիքը կճրճոս, և օտար տղաներն արդեն հեռու կլինեն...:

ԳԼՈՒԽ ԻՆՆԵՐՈՐԴ

Այցելություն «Հուլիսի Հովիթ».— Դանիական ցավը.— Կապիտան Զոմմեր.— Մի կապոց լրագիր.— Յոնասն ընդունվում ե ցավ.— Հրժեշտ ու մեկնում.— Պինգվիթը ցանապարհ ե դնում ցավը.— Հաջող ցավագնացություն.— Երիկը գրենլանդերեն ե սովորում.— Գրենլանդական այբուբենը.

— Դուք չե՞ք կամենում, քանի դեռ նավը Դանիայից չի յեկել, ինձ հետ այցելել «Հուլիսի Հովիթը» և «մնաս բարով» ասել նրան, — առաջարկեց Նորգաստրանդը տղաներին:

Այո, իհարկե, նոքա այդ ուզում են: Յեզ անհրաժեշտ փոքրիկ ուղևորության համար պատրաստվեցին: Նոքա ուղեվորովեցին մի մեծ նավակով, վորով սովորաբար գրենլանդացիք ճանապարհորդում են, իսկ Յոնասը մնաց Տասսինորկում:

Ինչ հրաշալի ճանապարհորդություն եր: Տղաներն իրենց ձմեռվա բնակավայրը հազիվ ճանաչեցին: Հովիթն այժմ բոլորովին այլ տեսք ուներ և նույնիսկ արժանի յեր իր՝ «Հուլիսի Հովիթ» անվանը: Խելզենն անդադար խոսում եր, հիշելով այն ամենը, ինչ վոր նոքա այստեղ ձմեռելիս կրել ելին:

— Ահա այստեղ Երիկը ծովացուկ սպանեց, Նայիր, Արնալուկ, այստեղ եր մեր մսի պահեստը... իսկ այստեղ ընկած եր «Մարսը», յերբ իջավ Գրենլանդիա:

Նորգաստրանդը և Տասսինորկից յեկած գրենլանդացիք ուղևորվեցին լեռները՝ թռչուններ խփելու համար: Բայց Արնալուկը, Երիկը և Խելզենի հետ մնացին հովտում: Նա կամենում

եր. ժանրամասն դիտել այն տեղը, ուր տղաները ձմրան յերկար ամիսներն եյին անցկացրել:

— Ո՞ւր ե ձեր բնակարանը: Յես ուզում եմ տեսնել ձեր խրճիթը ներսի կողմից, — ասաց նա — գնանք այնտեղ:

Նոքա խրճիթից յերեք հարյուր սաժեն հեռավորությամբ կանգնած եյին ամուսնու:

Դէ, վազենք — առաջարկեց Արնալուկը: — տեսնենք՝ ո՞վ շուտ կհասնի... Մեկ, յերկու, յերեք...:

Նոքա վազեցին: Արաւուկն իսկույն նրանցից առաջ ընկավ, թռչնի պես թեթեւ ու բեռնային նապաստակի պես առաջ:

— Ուռու... յես ձեզանցից շուտ հասա, — գոչեց նա Երիկին ու Խելգեյին, և չսպասելով նրանց մտավ ողապարհիկի շուռ տված կողովի մեջ: Մի րոպե հետո նա սողալով, չորեքթաթ դուրս յեկավ այնտեղից, ծիծաղից բռնված: Նրա վոսկեգույն մագերն ալիքների նման փովեցին նրա ուսերի վրա:

— Այ, հիմա գիտեմ, թե դու ո՞ւր ես ապրել, Երիկ, — ասաց նա:

— Չե՞ վոր յես ել եմ այնտեղ ապրել, — ավելացրեց վերափորված Խելգեն: Նա առաջարկեց նրանց՝ ջրասույզ հավերի (զագար) ձու հավաքելու գնալ և տղերքը իսկույն համաձայնեցին: Խելգեն անմիջապես վազեց առաջ. այդ ժամանակ Արնալուկը դառնալով Երիկին ասաց.

— Մի նայիր, թե ինչ եմ գտել ձեր խրճիթում:

Նա թանկագին քարով մի մատանի ցույց տվեց, վոր փայլում եր արևի ճառագայթների տակ:

— Ախ, այդ մորս մատանին ե, — բացագանչեց նա:

Այդ մատանին յուր պատմութիւնն ուներ: Շատ հին մատանի յեր այդ և մայրն այդ մատանին նվիրել եր իր մեծ վորդի Երիկին, յերբ նրա տանհինգ տարին լրացել եր: «Յերբեք այս մատանին մատիցդ չհանես, սիրելիս, — ասաց նա մատանին տալիս, — թող այն միշտ հիշեցնի քեզ քու մորդ, և մորդ մասին ունեցած միտքն ամեն վատ քայլերից քեզ հեռու կը պահի»:

Յեվ այդ մատանին Երիկը կորցրել եր: Հավանորեն մատից դուրս եր ընկել, վորովհետև ձմեռը նիհարել եր և մթնոթյան մեջ չեր կարողացել գտնել: Այժմ Արնալուկը գտել եր այդ մատանին:

— Մոտդ պահիր, Արնալուկ — ասաց նա զգացված: Այդ մորս տված ամենաթանկ հիշատակն ե: Բայց յես կամենում եմ այն նվիրել քեզ: Դու այստեղ ինձ համար քույր յեղար: Թող այն հիշեցնի քեզ մեր մասին, յերբ մենք Դանիա կգնանք:

Բայց Արնալուկը մատից հանեց նրա տված մատանին և տվեց նրան:

— Երիկ, — ասաց նա — գրենլանդացի աղջիկները մատանի չեն կրում և քեզ ու Խելգեյին հիշելու համար ամենեւին մատանու կարիք չկա: Չե՞ վոր մենք յերեքովս ել՝ յես, դու, Խելգեն ընկերներ ենք և միշտ ընկերներ կմնանք առանց մեկմեկու մոռանալու: Այն մատանին, վոր մայրդ քո մատին ե գրել, պահիր քո մատին, ել չհանես:

Ծովը հանդարտ եր և բյուրեղի նման թափանցիկ: Նրա մեջ լողացող սառցի կտորները գրեթե չէին շարժվում, բայց նավակը նոցա միշով հեշտությամբ սահում եր:

Ինչ գեղեցիկ սառուց ե: Կապուտակ, թափանցիկ, արևի ճառագայթներից կամ ծիածանի գույնով պսպղացող արծաթ կասես լինի:

Երիկը չեր կարող չհշտել այս հիանալի տեսարանով:

Տասսինորկն արդեն բոլորովին մոտ եր:

— Ինչ գեղեցիկ ե այս յերկիրը, — ասաց նա Արնալուկին: Յես, հավանորեն, հաճախ պիտի հիշեմ այս հեքիաթային գեղեցկութիւնն ու գույների հեղեղը և միշտ պիտի սլանամ դեպի այստեղ:

Բայց Արնալուկը չեր ել լսում, թե ինչ եր ասում նա: Նրա հալացքը շեշտակի հառած եր դեպ հեռուն և բեռնվել եր հազիվ նկատելի մի սև շերտի վրա, վոր յերևում եր ծովում, Տասսինորկի ժայռերից են կողմը: Նա բռնեց Երիկի ձեռքից և գոչեց.

— Նայիր, եստեղ, նավ... Դանիայից չեկող նավ...:

Տասսինորկի համար չափազանց յեռուն ու կենդանի ուրեր սկսվեցին: Դադութում ամենքը շարժման մեջ էին: Դանիական նավի գալը բնակիչների կյանքում չափազանց կարևոր մի դեպք էր: Նավը կապ էր պահում նոցա և հեռավոր չերկրների միջև, կապում էր նրանց քաղաքակրթված չերկրների հետ և վոչ միայն տեղեկութուններ էր բերում այնտեղից, այլ և նոցա գոյության համար անհրաժեշտ իրեր ու մթերքներ:

Նավը շտապ պիտի դատարկվեր, և աշխատանքն սկսեց յեռալ ափի վրա: Զարմանալի չեր, թե նավը վորքան բան էր տեղավորել յուր մեջ: Այնտեղ ածուխի, նավթի, փայտեղենի մեծ պաշար կար, նույնպես մեծ քանակութեամբ զանազան մթերքներ՝ ալյուր, սուրճ, թեյ, շաքար, յուղ, քիչմիշ և ուրիշ շատ բաներ:

Կային նաև արդ ու դարդի ապրանքներ՝ ժահուղ, քաթան, թել, ժապավեն, ասեղ, դանակ, զանազան գործիքներ, նույնպես զենք ու փամփուշտ. մի խոսքով, ինչ վոր հարկավոր էր Տասսինորկին հանգիստ ապրելու համար, մինչև գալ տարի՝ հաջորդ նավի գալուստը, ամեն բան կար:

Այդ որերում աշխուժը մեծանում է և կյանքը բեռնային այդ գոյութունը աղբյուրի պես խփում է:

Յերբ նավից ամբողջ բեռը դուրս բերին, հանեցին նաև նոր տարու առթիվ նվերներով լցված արկղը, վոր ուղել էր Նորգոստրանդը գաղութի համար, այն ժամանակ սկսեցին նավի մեջ տեղավորել այն ապրանքները, վոր մթերված էին Դանիա ուղարկելու համար: Այնտեղ կային կետի և ծովացուլի ճարպով լցված տակառներ, արջի մորթիներ և բեռնային ուրիշ կենդանիների մորթիներ: Գրենլանդացիք գիշեր-ցերեկ նավը շրջապատել էին, — չե վոր գիշերներն այնտեղ ցերեկի նման լույս էր, — իսկ նավաստիներն որվա աշխատանքից հետո հյուր էին գտնում նոցա, այցելելով իրենց ծանոթներին:

Նորգոստրանդը գրեթե նավից ցած չեղ իջնում: Յուրաքանչյուր տարի ընդամենը մի քանի օր, իսկ յերբեմն ել չեր-

կու տարին մի անգամ, նա հնարավորութուն ունի խոսելու քաղաքակրթված չերկրացիների հետ: Նա նրանցից էր իմանում, թե աշխարհում, իր հայրենիքում և հեռավոր չերկրներում ինչ է կատարվում... և շատ բնական է, վոր նա մի րոպե անգամ չի ցանկանում կորցնել և մինչև վերջին րոպեն չեկվորներից չի անջատվում:

Իսկ այս տարի, բացի այդ, Երեկի ու Սելգեյի հայրենիք վերադառնալու խնդիրն էլ պիտի կարգադրի:

Նավի կապիտան Զոմմերը Նորգոստրանդի նախկին ծանոթն էր և այդ պատճառով նորա շատ մտերմաբար զիմավորեցին միմյանց: Նա ուղղակի չեղ հավատում յուր ականջներին, չեղ Նորգոստրանդը պատմում էր նրան զարմանալի արկածներ այն տղաների, վոր ողապարիկով Գրենլանդիա էին թռել:

— Վորքան հիշում եմ, — ասաց նա Նորգոստրանդին, — գիտականորեն ապացուցված էր, թե «Մարսն» անալալսան պիտի ընկած լինի Ատլանտյան օվկիանոսը... Նայեցեք, թե ինչ էր գրված այդ մասին թերթերում...:

Յեվ նա արդեն պատրաստվում էր լրագրի մեծ կապոցը քանդելու: Այնտեղ կարգով հավաքված էին ամբողջ տարվան համարները և նա ուզում էր գտնել նկարագրութունն այն բանի, վոր տեղի չեղ ունեցել զրեթե չերեք քառորդ տարի առաջ:

— Վոչ, վոչ, — առարկեց նա, — համարները մի խառնեք: Չե վոր գիտեք, վոր յես որեկան մի համար եմ կարդում: Իսկ այդ կապոցում գրված են ամբողջ տարվա համարները: Յես հերթով կհամենեմ իմ բարեկամների թոխչի նկարագրության: Հավանորեն, այդ կլինի նոր տարվա մոտերքը:

— Լավ, լավ... Ինչպես դուք հարմար կգտնեք... բայց յես այդքան համբերել չեյի կարող, — ասաց կապիտան Զոմմերը:

— Այստեղ դուք այդ կսովորեք, — նկատեց Նորգոստրանդը, — մենք ստիպված ենք այդպես անել: Ամեն մի որվա համար կարդալու նյութ պիտի ունենալ: Հակառակ դեպքում, այս սառցային անապատում կարելի չե բթանալ: Առանց այն էլ այստեղ բավական դժվար է զիմանալ:

— Սակայն դուք չեք բթացել, Նորգոստրանդ:

— Յեթե այդ չի պատահել, նրանից ե, վոր յես միջոցներ եմ ձեռք առել դրա դեմ: Չե՞ վոր յես իմ հոժար ցանկությամբ յեկա և ֆնացի ախտեղ: Բացի այդ, յես մենակ չըֆնացի, ինձ հետ եր Արնալուկը:

— Ա՛խ հա, ձեր աղջիկ Յելենան... Նա միշտ ամենից առաջ եր նազ գալիս, բայց այս անգամ նրան դեռ չեմ տեսել:

— Նա հիմա տղաների և Յոնասի հետ այստեղ կգա:

— Յոնաս: Այդ ո՞վ է:—Հարցրեց կապիտանը:

— Ախ ճիշտ, յես դեռ չեմ պատմել ձեզ նրա մասին։
Դե, ուրեմն լսեցե՞ք։— Յեվ Նորդստրանդը մանրամասն պատ-
մեց կապիտանին Յոնասի պատմութիւնը և այն, թե ինչ ի-
րաքանցու՞մ առաջացրեց շոտլանդական կետորսական նավի՝
Տասսինորկ գալը և հարբած նավաստիներէ այցելութիւնը։

— Հա՛, հա, — մտազբաղ պատասխանեց կապիտանը: Սյդ կետորսները հաճախ շատ ապորինի բաներ են անում: Սովորաբար ձկնորսական նավի վրա ամեն տեսակի թափթփուկներ են հավաքվում: Վա՛յ այն յերիտասարդին, վոր կրնկի՛ դրանց մեջ: Խեղճ, խեղճ Յոնաս:

— Յեվ ի՞նչ, նա կամենում է վերադառնալ հայրենիք.—
հարցրեց նա վի ըռպէ հետո:

— Այո՛, նա միայն այդ մասին է յերազում, — պատասխանեց Նորդստրանդը:

— Գիտե՞ք ինչ, Նորդստորանդ, յես նրան կվարձեմ և հառաջիկա գնացքիս խմբում կտեղավորեմ: Համենայն դեպս, նա դատարկածեռն տուն չի վերադառնա:

Նորդստրանդն ուրախացավ և բարի կապիտանին շնորհակալություն հայտնեց։ Այսպիսով Յոնասի բախտը լավ կտրեց։ Բայց դեռևս ինչ վոր մի բան ծանրանում էր Նորդստրանդի սրտի վրա և նա ուզում էր կապիտանի հետ վորևե խնդրի մասին խոսել, նախքան տղաների, Յոնասի և Արնալուկի նավ գալը։

— Ահա թե ինչ գործ ունենք, իմ ընկեր, — ասաց նա կապիտան Զոմմերին: Անշուշտ ողբահունձերի փողջ և առողջ, անփնաս տեղ հասնելն ուժեղ տպավորութիւն կգործի: Չէ՞ վոր

Նրանց արկածը մի աղմուկի ե հանել և բոլորը նրանց կորած են համարել: Յեթե իմանան նրանց վերադարձը, նավին դիմավորելու կգան լրագրական թղթակիցները: Միայն ամերիկացիք պատրաստ կլինեն միլիոնավոր գողարներ վճարել իրենց թերթերում այդ մասին առաջին տեղեկությունը տպելու իրավունքի համար: Այդպիսով մեր տղաները կգառնան որվա հերոսները...: Նոցա մասին ամենքը կխոսեն ու նրանց յերևալը մեծ տպավորություն կթողնի: Բայց այդ կտևի կարճ ժամանակ միայն և կրկին նրանց կմոռանան: Սակայն նոցա ֆլաս հասած կլինի արդեն, վոր հետո ուղղելը դժվար կգառնա... նոցա մեջ կարող ե սնափառություն զարթնել գուցե նաև սնապարծությունը: Այդ բանից կտուժի նոցա բնավորությունը և նրանց բոլոր հասկացողությունները կարող են դեպի վատ կողմ թեքվել: Յեվ ահա յես խնդրում եմ նրանց ձեր նավի վրա լինելու հանգամանքը խիստ գաղտնի պահել: Թող վոչ վոք չիմանա, թե ձեզ հետ յեկողներն ինչ տղաներ են, մինչև իրենց հայրական տուն հասնելը: Յես մի նամակ եմ գրել, վոր խնդրում եմ նավը հասնելուն պես կոնսուլ Սոմմին հանձնեք: Սոստանում ե՞ք այդ անել, կապիտան Զոմմեր:

— Խոստանում եմ, — զգացված տաաց կապիտանը և սեղ-
մեց յուր ընկերոջ ձեռքը:

Հենց այդ բոլորներն սենյակի դուռը ձեռքերին: Արհալուկն
եր դա:

Հասա՛վ վերջին ուրը, մեկնելու ուրը...

Մնաս բարեւ, սակայն, այնքան ել ծանր չթվաց, վորովհետեւ Նորդստրանդը խոստացավ գալ տարի անպայման Դանիալի։ Նշանակում էր, վոր նոքա մի տարով ելին միայն անջատվում։ Յեւ վերիտասարդ ընկերներն աշխատում էին այս ատրով մխիթարել իրենց։

Տղաների իրերն արդեն նալ էյին տարված: Անտեղ դարս-
ված էյին նաև ողապարիկի մնացորդները, գործիքներն ու հոր-
յեղբոր պալուսակը: Յոնասը վաղուց արդեն նալի վրա գործի-
յեր անցել: Նորա նոր ընկերները, դանիացի նավատիները,
շատ մտերմաբար էյին վարվում նրա հետ:

Նափն արդեն մեկնելու համար պատրաստ եր և սպասում եր միայն յուր վերջին ճամբորդին—Ներկին ու Սելգեյին:

— Մնաք բարով,—ասաց Սելգեն,—Մնաք բարով, պարոն Նորդստրանդ և դու, Արնալուկ... մնաս բարով, Տոնգելգուարկա... Մնաք բարով բոլորդ և...:

Նա այլևս խոսել չկարողացավ և նրա աչքերից արտասուքները ցայտեցին...:

— Լաց մի լինիր, սիրելիս, լաց մի լինիր,—ասաց Նորդստրանդը—մենք յեկող տարի նորից կտեսնվենք:

Ներկն ել շատ հուզված եր, բայց ինչպես մեծ տղա, աշխատում եր իրեն զսպել, թեև նրա աչքերում ել արտասուքներ չերեացին: Նա այնպես ուզում եր ասել այն բոլորը, ինչ վոր կար սրտում, շնորհակալություն հայտնել Նորդստրանդին և մենք բանի համար, ամեն բանի... Բայց վոչ մի բառ արտասանել չկարողացավ, վախեցավ չլինի թե Սելգեյի պես հեկեկա-

— Յերթանք դեպի նավակը,—ասաց Նորդստրանդը, այնտեղ վերջնական հրաժեշտ կտանք:

Նոքա տանից դուրս յեկան և ուղևորվեցին դեպի ափը:

— Յերբեք, յերբեք յես չեմ մոռանա Տասսինորկը... դողդոջուն ձայնով ասաց Ներկը:

— Իսկ մի տարի հետո մենք կտեսնվենք Դանիայում,—ասաց Արնալուկը:

— Մենք նոր տարին միասին կդիմավորենք, այո, ճիշտ ե, չե՞:

Արնալուկը պինդ սեղմեց նրա ձեռքը և արագ վազեց դեպի ժայռը:

Ահա նա ժայռի գագաթը բարձրացած, աչքերը ձեռքով արևից պաշտպանած՝ դիտում ե մեկնողներին:

Նորդստրանդը վերջին անգամ Ներկին գրկեց և ասաց.

— Իմ թանկագին տղա, մի մոռանար այն, ինչ սովորեցիր այստեղ ձմեռը: Գալ տարի մենք կուպենհագենում կտեսնվենք: Յես կամենում եմ, վոր այն ժամանակ ցույց տաս ինձ գիմնազիայի ավարտական վկայականդ: Լսում ես Ներկ: Խոստացիր ինձ այդ:

— Յես խոստանում եմ բոլոր ջանքերս թափել դրա համար: Պատասխանեց Ներկը և նրա աչքերը փայլեցին:

— Հիշիր, Ներկ, վոր վորոշված նպատակին անպայման պիտի հասնել: Պետք ե սովորել՝ բաջբար կովել և հաղթել բոլոր արգելքները: Ով այդ չկարողանա կյանքում անել, նա միշտ կպարտվի: Դե հիմա մնաս բարև, Ներկ... Մնաս բարև Սելգե, մինչև յեկող տարի:

Նորդստրանդը շուռ յեկավ և արագ բարձրացավ սարը, ուր կանգնած եր Արնալուկը: Նրա աչքերը թաց էյին, բայց գուցե ծովից փչող սուր բամուց եր առաջ յեկել այդ. նա չեր կամենում, վոր տղաներն ու Արնալուկն այդ նկատեյին:

Ժայռի վրա կանգնած Արնալուկը սեղմվեց հորը և նոքա յերկար ժամանակ թափահարում էյին ձեռքները՝ մեկնողներին:

Նափն արդեն խարխիլը դուրս եր քաշել: Կապիտան Զոմմերը սիրալիկ վողջունեց իր յերիտասարդ նավորներին, վորոնք կանգնել էյին տախտակամածի վրա և աչքից չէյին հեռացնում Տասսինորկը:

Հանկարծ հրացանի պայթյուն լսվեց:

Նավի վրա գտնվողները թափվեցին դուրսը և նավից մի քանի սաժեն հեռավորությամբ մի մակույկ տեսան: Այնտեղ նստած եր Պենգվիտը և բռնել եր ձեռքին ծուխ արձակող հրացանը: Նա իր մեծ, լայն բերանը բացած ծիծաղում եր և նրա սպիտակ ատամները պսպղում էյին:

Ներկն ու Սելգեն զլխարկները շարժելով՝ բարևեցին նրան:

— Մնաս բարով, Պինգվիտ, մնաս բարով, մնաս բարով...

Գոչեցին նրանք:

Նավը շոգու ամբողջ ուժով առաջանում եր և շուտով Պինգվիտն ալիքների վրա յերևում եր յերեքվող մի փոքրիկ, սև կետի պես: Տասսինորկն ել հետզհետե ձուլվեց ափին և այն ջուկիլը հիմա շատ դժվար եր: Նորդստրանդի տան յետևի ժայռը դեռ ևս յերևում եր և նրա կատարին դեռ ևս ինչ վոր բան եր ծածանվում: Արնալուկի կապույտ շարֆն եր այդ, վոր նա փրկել եր բամուռ առաջ: Այդ յուր ընկերներին ուղղած վերջին վողջունն եր:

— Մնաս բարով, Տասսինորկ... Մնաս բարով, յերկրորդ հայրենիք...

Առևտրական ընկերության նապն աչդ տարի հոկտեմբերին պիտի հասնեն Դանիա: Ճանապարհին կապիտանը մի շարք տեղեր պիտի այցելեր, պիտի անցներ Գրենլանդիայի և Յակոբսհաֆենի մի քանի գյուղերը և արևմտյան ափին տասնչորս ու պատահում, թեև սառուցները չորս կողմը լողում էին և նավը յերբեմն չփվում էր յուր շուրջը լողացող սառցաուարերին: Այդպիսի մի հսկա սառցասարի վրա, վոր փայլվում էր և ծիածանի բոլոր գույներն անդրադարձնում, տղաները սպիտակ արջերի մի ամբողջ ընտանիք տեսան:

— Նոքա ճանապարհորդում են, ծիծաղեց Խելգեն:

Բևեռային բնության խոր լուծթյունը խանգարվում էր միայն շոգեմեքենայի չխկչխկոցով: Նավը տարուբերումներ չենթարկվեց և այդ պատճառով ծովային հիվանդությամբ վոչ վոր չտառապեց:

— Սպասեցեք, մինչև մենք հրաժեշտ տանք Գրենլանդիայի ափերին և մտնենք Ատլանտյան ովկիանոսի ջրերը, ասաց կապիտանն իր յերիտասարդ ուղևորներին, այն ժամանակ տեսնենք ինչ կասեր:

Սակաֆն Ներկը նավի վրա ժամանակը չկորցրեց: Նա կապիտանի սենյակում շատ գրքեր գտավ, վորոնք նրան հետաքրքրեցին և նա նրանցից չբաժանվեց: Բացի այդ, նա հիշեց Նորդստրանդին տված խոստումը և ուրախությամբ ընդունեց կապիտանի առաջարկը, յուր հետ մատեմատիկա պարապելու մասին:

Խելոք և սիրալիր պատանին չափազանց դյուր յեկավ Զոմմերին և նա հայտնեց նրան, վոր յուր գիտության պաշարից սիրով բաժին կհանի նրան:

Կապիտանն աստղաբաշխության, մատեմատիկայի, աշխարհագրության և պատմության գրքեր ուներ և ամեն ուր մեկ կամ յերկու ժամ Ներկի հետ պարապում էր: Նրա հաջողությունները Զոմմերին հափշտակեցին:

— Կեցցես Նորդստրանդ, մտածում էր Զոմմերը՝ գիտելով

Ներկին, ինչ լավ է սովորեցրել, նայիր, տղան ամբողջ մի տարի գիմնադիա չհաճախելով, վոչ միայն վորևե բան չի կորցրել, այլև ձմեռը Տասսինորկում անցկացնելով՝ մի բան էլ ավելի յե շահել: Նրա գիտությունն ընդարձակվել է:

Յեվ այդ ճիշտ էր. Ներկը կարող էր հանգիստ նայել յուր ապագային: Նա ըննություն կարող էր տալ Նորդստրանդն ու ծնողները ինչ կուրախանան...

Նավի հասարակության մեջ, բացի կապիտանի ոգնականներից, ծովային սպաներից, գտնվում էին Դանիական գաղութի կառավարիչ Ուսենը և մի սեմինարիստ, վոր վերագաղութում էր Դանիա: Յակոբսհաֆենում նրանց միացավ նաև մի ֆրանսիացի յերիտասարդ գիտնական ուղևոր, վորն ուսումնասիրել էր արևմտյան Գրենլանդիայի բուսականությունը և այժմ Կոպենհագենի վրայով վերադառնում էր Փարիզ:

Նրա ազգանունը Դյուբոկ էր և Ներկն այս առթիվ հիշեց, վոր այդպես էր կոչվում Նապոլեոնի զորավարներից մեկը:

Դյուբոկը դանիերեն գիտեր և Ներկը յերկար զրուցներ սկսեց նրա հետ՝ Ֆրանսիայի պատմության՝ առանձնապես Նապոլեոն I-ի և նրա ժամանակաշրջանի մասին: Իսկ սեմինարիստն Ներկին գրենլանդական լեզվի դասեր տվեց և Ներկն այնպիսի արագ հառաջադիմություն ցույց տվեց, վոր Դյուբոկը նրան նախանձեց և ինքն էլ ուզեց սեմինարիստից սովորել այդ լեզուն:

— Շատ բարի, պատասխանեց սեմինարիստը, ահա մենք գրենլանդերեն այբբենարան ունենք: Կարծում եք, վոր կկարողանաք հաղթահարել: Թե ձեզ համար այդ դժվար կլինի:

— Դուք ծիծաղում եք ինձ վրա, ասաց Դյուբոկը:

— Ամենևին: Ահա ձեզ որինակ: Գուցե գիտեք արդեն, վոր գրենլանդական մի բառն ամբողջ մի նախադասություն է արտահայտում: Այժմ դուք կկարդաք մի հասարակ, փոքրիկ բառ, վորով սկսվում է փոքրահասակ յերեխաների այբբենաբանը և վորը նշանակում է. «Այս բոլորը վարժություններ են, սխալներ չանելու համար»: Մենք մեր առաջին դասը հենց նրանով կսկսենք, վոր կուսումնասիրենք այս մեկ բառը:

— Բայց լսեցեք, սիրելի ուսուցիչ, բացադանչեց բարկացած ֆրանսիացին:

— Սպասեցեք. նայեցեք նախ այս բառի վրա: Ահա այստեղ է գրված: Խնդրեմ կապելով կարդաք:

„tamassakukussarpatdlartokarnaverutigssiangaluit».

— Խորապես շնորհակալ եմ, բացադանչեց Դյուբուկը: Այդ բավական է: Այս այբբենարանը մարդ կգովացնի, ավելի լավ է մի ուրիշ բանի մասին խոսենք:

Այսպիսով դասը վերջացավ:

Հոկտեմբերի սկզբից սեպտեմբերի մեկում, յերբ նավագնացութունն արդեն իր վախճանին եր մոտենում, հեռվում, ծովի մոզ կապտագույն ալիքների վրա, հորիզոնում ինչ վոր մութ ատամնավոր ահուս յերևաց:

— Այդ մեր հին Նորվեգիան է, ասաց կապիտանը ցույց տալով ահուսը:

Խելզեն իսկույն մտածեց Յոնասի մասին:

— Յոնաս, Յոնաս,— գոչեց նա վազելով նավաստիների բաժանմունքը,— Յոնաս, Նորվեգիան յերևում է:

Յոնասը վազեց դեպի տախտակամածը:

Հաջորդ ուրը նավը Խրիստիանզանդ մտավ և խարխիս ձգեց:

Կապիտան Ջոմմերն իր հետ վերցրեց Յոնասին: Նա ուզում էր անձամբ առաջնորդել նրան դեպի յուր հայրական տունը: Դյուբուկն ել ափ ուղևորվեց: Նա ուզում էր առիթն ոգտագործել և ինչ վոր հեռագիր ուղարկել:

ՓԼՈՒՆ ՏԱՍԵՐՈՐԴ

Վերագարն դեպի օուճ

— Պարոն կոնսուլ Խոլմ... Ձեզ անձնական... հեռագիր... Հաշվապահ Մատսենն իր տեսչին տվեց հեռագիրն այն ժամանակին, յերբ նա պատրաստվում էր գրասենյակից գնալ:

Կոնսուլ Խոլմը հեռագիրը դրեց գրպանը: Նա պատրաստվեց հեռագիրը տան ճանապարհին, ելեքտրաբարշտում կարդալու...:

Նկար 8.

Նա միշտ աշխատում էր ծառայութունից հետո շուտով տուն վերադառնալ: Այն ոչվանից, յերբ նրա վորդիները վորտեղ էին, և կինը քիչ էր մնում՝ վշտից մեռնել, նա աշխատում էր, վորքան կարելի չէ, մենակ չթողնել նրան: Նրան շատ էր վրդովում այն, վոր մարդը շարունակ խոսում էր, թե յուր վորդիները կենդանի չեն, նրանց մահվան չեր հավատում: Նա սպասում էր, վոր վորդիները կվերադառնան, և այդ բանը վախեցնում էր կոնսուլին. նա յերկյուղ էր կրում՝ չլինի թե կինը խելագարվում է: Ինքը վաղուց համոզված էր, վոր նուրբ կենդանի չեն: Բայց յերբ տանը վորևե բան հիշեցնում էր վորդիներին, նրա սիրտը ցավից ձվում էր: Նա յուր վորդիներին չեր կարողանում մոռանալ, բայց աշխատում էր, վոր կինն այդ չնկատի: «Իմ սիրելի Խրիստիան, ինչպես ձերմակել ես»,— ասում էր կինը՝ քնքշորեն շոյելով նրա գլուխը:

— Յես դիտեմ... տխուր մտքերը... վշտերը... դու չես հավատում, վոր յերեխաները կարող են վերադառնալ: Իսկ յես, համենայն դեպս, հույսս չեմ կորցնում... հրաշքներ պատահում են:

— Այո, միայն հրաշքը կարող է յետ բերել նրանց,— մտալված մտածում էր Խոլմը:— Այդ զարհուրելի գեղեցիկ հետո անցել է արդեն տասներեք ամիս... և վոչ մի տեղեկութուն չի ստացվել «Մարսի» մասին, վոչ մի հեռագիր:

Հանկարծ հիշեց, վոր դրպանում հեռագիր կա, վորը գրասենյակում իրեն եր տվել հաշվապահը: Նա բոլորովին մոռացել եր այդ...:

— Խրիստիանդանդիցն ե, — շնշաց նա, հեռագիրը բանալով:

Բայց ի՞նչ կարող եր լինել:

— Ինչո՞ւ այդպես դժգոհեցիր, — հուզմունքով հարցրեց նրա կինը:

— Դու անախորժ լուր ես ստացել:

Իսկապես, նա չափազանց սպրդնած եր, և նրա շրթունքները դողում ելին: Նա ուզում եր ինչ վոր բան ասել կնոջը, բայց հուզմունքից վոչ մի բառ չկարողացավ արտասանել... Արցունքները ցայտում ելին նրա աչքերից:

Բայց ուրախության արցունքներ ելին դրանք:

— Կարդա՛, — ասաց նա կնոջը, մեկնելով հեռագիրը նրան:

Տառերը նրա աչքի առջևից թռչում ելին: Հեռագիրը հետևյալ բովանդակությունն ուներ.

«Կոնսուլ Խրիստիան Խովմին: Կոպենհագեն: Ներքև ստորագրող Գրենլանդական «Հանս - Եգեդե» առևտրական նավի կապիտանը, Գրենլանդիայից վերադառնալիս՝ հաղորդում ե ձեզ մեծ, ուրախալի լուր, վոր վերաբերում ե Ձեր յերկու վորդիներին: Անցյալ տարի սեպտեմբերի քսանհինգին «Մարսը» իջել ե Գրենլանդիա, Տասսինորկից տասը մղոն հյուսիս: Ձեր յերկու տղաները՝ Երիկն ու Խելզեն ձմեռել են զաղութի կառավարիչ Նորդստրանդի մոտ, և հոկտեմբերի քսանհինգին այս նավով կհասնեն Կոպենհագեն: Կապիտան Զոմմեր:

— Այսոր քսանհինգն ե, — նոքա այսոր գալիս են... գուցե հենց հիմա... բացազանչեց մայրը...:

Յե՛վ իսկապես, դուռն առաջ կանգ առավ ավտոմոբիլը:

Այո, Երիկն ու Խելզին ելին դրանք... Մրրիկի արագությամբ նոքա սանդուխքներով վազեցին ու նետվեցին ծնողների գիրկը: Իսկ յերեկոյան, մեկ տարվա բացակայությունից հետո, յերբ Երիկը պառկեց մահճակալում, յուր նախ-

կին սենյակում, ուր ամեն բան անձեռնմխելի յեր մնացել, ինչպես այն ուրը, յերբ նոքա հրապարակ ելին գնացել «Մարսի» թռիչքը դիտելու, նա կրկին յերազներով հեռուն սլացավ...:

Նա յուր առաջ տեսնում եր բեռնային անապատը, Հուսի հովիտը, ծովացուկերի վորսը, սառցասարերը, հյուսիսափայլը, գույների դարձանակի յերանգները և բեռնային բնության վսեմ գեղեցկությունը: Նա կրկին վերապրեց հուսահատությունից դեպի հույսն անցնելու ուրախ զգացումները, իր ազատությունը և նոր տարվան ուրախ տոնը հեռավոր հյուսիսում:

— Յերբեք, յերբեք յես չեմ մոռանա Տասսինորկը... մրմնջում եր նա, նիրհելով:

1. Die erste Art der ...
 2. Die zweite Art der ...
 3. Die dritte Art der ...
 4. Die vierte Art der ...
 5. Die fünfte Art der ...
 6. Die sechste Art der ...
 7. Die siebente Art der ...
 8. Die achte Art der ...
 9. Die neunte Art der ...
 10. Die zehnte Art der ...

1. Die erste Art der ...
 2. Die zweite Art der ...
 3. Die dritte Art der ...
 4. Die vierte Art der ...
 5. Die fünfte Art der ...
 6. Die sechste Art der ...
 7. Die siebente Art der ...
 8. Die achte Art der ...
 9. Die neunte Art der ...
 10. Die zehnte Art der ...

1. Die erste Art der ...
 2. Die zweite Art der ...
 3. Die dritte Art der ...
 4. Die vierte Art der ...
 5. Die fünfte Art der ...
 6. Die sechste Art der ...
 7. Die siebente Art der ...
 8. Die achte Art der ...
 9. Die neunte Art der ...
 10. Die zehnte Art der ...

«ԲՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ՍԵՐԻԱՅԻՑ» ԼՈՒՅՍ ԵՆ ՏԵՍԵԼ

1. Գաբրիելյան Ռ.—Միջատակեր բույսեր	20 կ.
2. Լեբեգեվ Ի. Կ.—Ինչպես և առաջացել չերկիրը	30 »
3. Գաբրիելյան Ռ.—Ուղիների թաղավորը	15 »
5. Ելաչիչ Յեվ.—Կենդանական և բուսական աշխարհ- ների փոխարարերու թյան մասին	25 »
6. Սարգսյան Ն.—Զարմանալի դեպքեր	35 »
7. Գաբրիելյան Ռ.—Ճաղարամուկը, բզեզների յեակից	25 »
8. Սարգսյան Ն.—Կենդանի ճրագներ	25 »
9. Նանսեն Ֆրիսլով.—Գիշերվա խավարի և սառույցների մեջ 1 հտ.	60 »
10. » » —Մողեսների աշխարհում	25 »

ՇՈՒՏՈՎ ԼՈՒՅՍ ԿՏԵՍՆԵՆ ՆՈՒՅՆ ՍԵՐԻԱՅԻ

4. Կարիցեվ	—Ելեքտրիֆիկացիայի պիտոներ Եզիսոնը
11. Նանսեն Ֆ.—Գիշերվա և խավարի սառույցների մեջ հտ. Բ	
12. Կարիցեվ	—Դեպի անհայտ հեռուներ
14. Նեչայեվ	—Ստորերկրյա ուժեր

Դիմել Պետհրաթի բոլոր գրախանութներին
յեւ թաժանմունքներին

01

Հայաստանի Ազգային գրադարան

NL0432212

21877